

CEDEFOP

Eiropas Profesionālās izglītības
attīstības centrs

Starptautiskās kvalifikācijas

CEDEFOP

Eiropas Profesionālās izglītības
attīstības centrs

Starptautiskās kvalifikācijas

Luksemburga:
Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2012.gads

Izdevumu angļu valodā pirmo reizi publicējis Eiropas Savienības Publikāciju birojs.

International qualifications

© Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centrs (Cedefop), 2012.gads

Tulkojums latviešu valodā: © Akadēmiskās informācijas centrs, 2012.gads

Par tulkojumu pilnībā atbildīgs ir Akadēmiskās informācijas centrs.

Adrese:

**Akadēmiskās informācijas centrs –
Nacionālais koordinācijas punkts**

Vaļņu iela 2

Rīga LV-1050

Telefons: +371 67 225155

Fakss: +371 67 221006

E-pasts: nkp@aic.lv

<http://nki-latvija.lv>

Daudz papildu informācija par Eiropas Savienību ir pieejama internetā.

Tai iespējams piekļūt, izmantojot serveri *Europa* (<http://europa.eu>).

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2012.gads

ISBN 978-92-896-1117-6

doi:10.2801/8721

Autortiesības © Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centrs (Cedefop), 2012.gads

Visas tiesības rezervētas.

Dizains adam@artdirector.gr

Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centrs (Cedefop) ir Eiropas Savienības profesionālās izglītības uzziņu centrs. Mēs sniedzam informāciju par profesionālās izglītības sistēmām, politiku, pētījumiem un praksi, kā arī tās analizējām. Cedefop dibināts 1975.gadā saskaņā ar Padomes Regulu (EEK) Nr. 337/75.

Europe 123, 570 01 Thessaloniki (Pylea), GREECE
PO Box 22427, 551 02 Thessaloniki, GREECE
Tālrunis: +30 2310490111, fakss: +30 2310490020
e-pasts: info@cedefop.europa.eu
www.cedefop.europa.eu

Christian F. Lettmayr, izpilddirektors
Hermann Nehls, valdes priekšsēdētājs

Priekšvārds

Daudzas un ļoti dažādas kvalifikācijas, diplomi, sertifikāti un licences tiek piešķirtas ārpus atbildīgo valsts iestāžu jurisdikcijas, tās piešķir pat starptautiski uzņēmumi, tāpēc gan indivīdiem, gan darba devējiem nepieciešama dziļāka šo izglītību apliecinošo dokumentu būtības un tipoloģijas, to ticamības un vērtības darba tirgū analīze.

Starptautiskie izglītību apliecinošie dokumenti var būt nozīmīgi darba tirgū, bet tāpat arī tie ir svarīgi gan no dalībvalstu, gan Eiropas skata punkta, jo tie veicina savstarpēju uzticēšanos un sadarbību operatīvajā līmenī. Starptautiskie izglītību apliecinošie dokumenti sasaucas ar divu Eiropas iniciatīvu attīstību un ieviešanu, proti, Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru (EKI), kā arī Eiropas prasmju/kompetenču, kvalifikāciju un profesiju klasifikāciju (ESCO). EKI 2008.gada leteikums arī konkretizē nepieciešamību palielināt starptautiskajā līmenī piešķirto izglītību apliecinošo dokumentu caurskatāmību, pagaidām EKI nav pievērsusies šim izaicinājumam sistemātiskā veidā. Turpretim starptautiskie izglītību apliecinošie dokumenti ir daļa no ESCO profesiju kvalifikāciju pīlārā, ilustrējot to ietekmi uz tiesībām piekļūt kādai profesijai vai uzdevumam un tos praktizēt.

EKI/NKI (nacionālā kvalifikāciju ietvarstruktūra) attīstībā gūtā pieredze un ESCO darbs parāda, ka to mērķis, tipi, mērogs, maiņas vērtība un iesaistītās atbildīgās iestādes ir ļoti sarežģīti. Šis izdevums ir pirmais mēģinājums strādāt ar starptautisko izglītību apliecinošo dokumentu tipoloģiju, sniegt piemērus no dažādām jomām un profesijām un, beigu beigās, veicināt to labāku izpratni, tādējādi veidojot pamatu turpmākai EKI un ESCO attīstībai.

Christian F. Lettmayr
Cedefop izpilddirektors

Pateicības

Šajā rakstā izklāstīti Cedefop veiktā pētījuma par izglītību apliecināšanai dokumentiem un mācīšanās rezultātiem secinājumi. Tajā atspoguļojas *Loukas Zahilas* darbs, kurš uzrakstīja ziņojumu, kā arī *Jens Bjornavold* vērtīgais atbalsts un ieguldījums, viņi abi ir Cedefop vecākie eksperti.

Pateicību pelnījuši arī *Philippe Tissot*, Cedefop vecākais eksperts, kurš palīdzēja terminoloģijas jautājumos, kā arī *Marco Serafini*, Cedefop eksperts, kurš sniedza statistikas datus. Īpaša pateicība izsakāma *Luisa Coutinho*, EWF (Eiropas Metināšanas federācijas) vadītājai, kā arī *Tim Jessop*, TWI (Lielbritānijas metināšanas institūta) asociētajam direktoram, kurš izskatīja un komentēja metināšanas nozares piemēru. Un beidzot, paldies Cedefop kolēģei *Yvonne Noutsia* par tehnisko atbalstu.

Satura rādītājs

Priekšvārds	5
Pateicības	6
Kopsavilkums	9
1. Kopainas iezīmēšana	11
1.1. Kā var saprast kvalifikācijas jēdzienu	11
1.2. Starptautiskie izglītību apliecinošie dokumenti	11
1.3. Starptautiskie izglītību apliecinošie dokumenti un kvalitāte	12
1.4. Izglītību apliecinošie dokumenti un licences	13
1.5. Konteksts	13
2. Starptautisko izglītību apliecinošo dokumentu fiksēšana – Tipoloģijas elementi	15
2.1. Mērķis – kam paredzēts izglītību apliecinošais dokuments	15
2.2. Tips – cik izglītību apliecinošais dokuments ir pilnvērtīgs un kāds ir derīguma ilgums	16
2.3. Mērogs – Kur izglītību apliecinošo dokumentu var izmantot	17
2.4. Atbildīgā iestāde – Kas piešķir izglītību apliecinošo dokumentu	17
2.5. Maiņas vērtība – Pret ko šo izglītību apliecinošo dokumentu var apmainīt	18
3. Starptautiskās kvalifikācijas praksē	19
3.1. Administrēšana un vadība	19
3.1.1. Projektu vadības institūta (PMI) sertifikācija	19
3.2. Izglītības nozare	20
3.2.1. Eiropas kopējā attiecināšanas ietvarstruktūra valodām: mācīšanās, mācīšana, novērtēšana	20
3.2.2.1. Kembridžas Universitātes ESOL	21
3.2.2. Starptautiskā Montessori asociācija	21
3.3. Finanšu pakalpojumi	22
3.3.1. Eiropas Fonda sertifikāts banku darbībā (EFCB)	22
3.3.2. Grāmatvedība	23
3.4. IKT nozare	24
3.4.1. Eiropas datorprasmes sertifikāts	24
3.4.2. <i>Microsoft</i> sertifikācijas	25
3.4.3. <i>Cisco</i> sertifikācija	26
3.4.4. Prasības <i>Cisco</i> sertificētam sistēmu arhitektam	26
3.5. Individuālie pakalpojumi	27
3.5.1. Frizieru pakalpojumu	28
3.6. Sporta nozare	29
3.6.1. Starptautiskais volejbola tiesnesis	30
3.7. Transporta nozare	31
3.7.1. Jūras transports	32
3.7.2. Jūrnieku izglītība	32
3.7.3. Jūrnieku sertifikāti – Starptautiskā jūras organizācija (STCW)	33
3.7.4. Kapteinis un kapteiņa vecākais palīgs uz kuģim ar bruto tilpību 3000 BT un vairāk.	33
3.8. Gaisa transports	35
3.8.1. Starptautiskā Civilās aviācijas organizācija	35

3.8.2. Eiropas Aviācijas drošības aģentūra	36
3.8.3. Pilotu licences	36
3.8.4. Gaisa satiksmes kontrolieri	38
3.8.5. <i>Airbus</i> izglītība	39
3.8.6. <i>Airbus Catia V5</i> projektēšanas šablons	40
3.9. Autotransports	40
3.9.1. Starptautiskā autovadītāja apliecība	42
4. Metināšanas piemērs	43
4.1. Metināšana	43
4.2. EWF/IIW sistēma	44
4.3. Eiropas Metināšanas federācija	44
4.3.1. Vadlīnijas un standarti	45
4.4. Starptautiskais metināšanas institūts	45
4.4.1. IIW ražotāju sertifikācijas sistēma	45
4.4.2. Sertifikācija atbilstoši EN ISO 3834	46
4.5. Kvalifikācija	46
4.5.1. Metināšanas nozares darbinieku izglītība un kvalifikācijas	47
4.6. Sertifikācija	48
4.6.1. Attiecības starp metināšanas kvalifikāciju un sertifikāta nosaukumu	49
5. Tālākais ceļš	51
Bibliogrāfija	53
I. Pielikums. Saīsinājumu saraksts	55
II. Pielikums. Novērojot citu pasauli: ASV Darba departaments – <i>Career one-stop</i>	58
III. Pielikums. Starptautiskās kvalifikācijas, sertifikācijas un licences	61
IV. Pielikums. Metināšanas vadlīnijas	65
Tabulu saraksts	
1. tabula. Projektu vadības speciālists	20
2. tabula. Kembridžas angļu valodas prasmes (CPE)	21
3. tabula. Montesori agrās bērnības asistenta izglītība	22
4. tabula. Eiropas Fonda sertifikāts banku darbībā (EFCB)	23
5. tabula. Diplomēts sertificēts grāmatvedis	24
6. tabula. Eiropas datorprasmes sertifikāts (ECDL)	25
7. tabula. <i>Microsoft</i> sertificēts tehnoloģiju speciālists	26
8. tabula. <i>Cisco</i> sertificēts arhitekts	27
9. tabula. Frizieru pakalpojumi	29
10. tabula. Starptautiskais volejbola tiesnesis	31
11. tabula. Kapteinis un vecākais kapteiņa palīgs uz kuģiem ar bruto ietilpību 3000 BT un vairāk	35
12. tabula. ATPL – Avioliņiju transporta pilota licence	37
13. tabula. Gaisa satiksmes kontrolieri	39
14. tabula. <i>Airbus Catia V5</i> projektēšanas šablons	40
15. tabula. Starptautiskā autovadītāja apliecība	42
16. tabula. Eiropas/starptautiskais metināšanas inženieris (kvalifikācija)	49
17. tabula. Sertificēts Eiropas/starptautiskais metināšanas inženieris (sertifikācija)	50

Kopsavilkums

Aizvien vairāk plaši atzīti, augstas kvalitātes sertifikāti un diplomi tiek piešķirti starptautiskajā līmenī, ārpus publisku atbildīgu iestāžu jurisdikcijas. Šos „ne valsts” izglītību apliecinošos dokumentus piešķir virkne iestāžu, organizāciju un uzņēmumu, kas pārstāv lielu ieinteresēto pušu un interešu daudzveidību. Šī tendence ir pretēja „tradicionālajai” izpratnei par izglītību apliecinošiem dokumentiem, proti, kā tādiem, kurus piešķir un garantē valsts atbildīgās iestādes, visbiežāk, izglītības jomā. Tādu nozaru kā transporta, IKT, celtniecības, mārketinga un metināšanas starptautiskie aspekti izvirzījuši jautājumus saistībā ar caurskatāmību, kvalitātes nodrošināšanu un uzticēšanos piedāvātajām kvalifikācijām.

Šīs brošūras mērķis ir:

- izveidot konceptuālu ietvarstruktūru, kas palīdzētu identificēt un klasificēt „ne valstu” un starptautiskos izglītību apliecinošos dokumentus;
- izveidot pamatu labākai šo izglītību apliecinošo dokumentu funkcijas un vērtību izpratnei;
- sniegt konkrētus starptautisko un „ne valsts” izglītību apliecinošo dokumentu piemērus (atsevišķo gadījumu analīzi).

Tā ir sarakstīta divu Eiropas iniciatīvu atbalstam: Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras (EKI) un Eiropas prasmju/kompetenču, kvalifikāciju un profesiju klasifikācijas (ESCO).

Iespējams izšķirt piecus plašus diferencējošus elementus pēc:

- (a) mērķa – kam paredzēts izglītību apliecinošais dokuments;
- (b) tipa – cik pilnvērtīgs tas ir, un kāds ir kvalifikācijas derīguma ilgums;
- (c) mēroga – kur izglītību apliecinošais dokuments tiek izmantots (ģeogrāfiskā dimensija);
- (d) atbildīgās iestādes – kura iestāde piešķir izglītību apliecinošo dokumentu;
- (e) maiņas vērtība – pret ko šo izglītību apliecinošo dokumentu var iemainīt.

Izglītību apliecinošiem dokumentiem ir dažāda lomas, īstenojot sabiedrības intereses, piemēram, veselības un drošības, kā arī kvalitātes nodrošināšanas prasības, nodrošinot vajadzības un kontrolējot piekļuvi uzdevumu veikšanai, tehnoloģijām, profesijām un arodiem un dažos gadījumos aizstāvojot profesionālu grupu un iestāžu intereses.

Visu veidu formāli atzītos moduļos un izglītību apliecinošos dokumentos iespējams saskatīt starptautiskās kvalifikācijas. Izglītības ilgums ir izšķiroši svarīgs aspekts.

Ģeogrāfiskais mērogs un institucionālā likumība ir interesants aspekts, kas nosaka to, kur starptautiskie izglītību apliecinošie dokumenti tiek atzīti un ir spēkā.

Uzņēmumi, organizācijas un citas iestādes, kas attīsta, nodrošina un piešķir starptautiskos izglītību apliecinošos dokumentus, ir ļoti dažādas, tostarp – starptautiskās organizācijas, starptautiskās jomas un nozares organizācijas, starptautiskie uzņēmumi un ES iestādes.

Visbeidzot, starptautisko izglītību apliecinošo dokumentu vērtību nosaka vairāki faktori, piemēram, kāda veida informāciju attiecīgais izglītību apliecinošos dokumentos sniedz, kas ir zināms par mācību procesu, kas ir zināms par mācīšanās rezultātiem, kādā veidā tiek nodrošināta kvalitāte, kas ir zināms par vērtējumu un standartiem, vai tos atjaunina.

Apskatītie piemēri parāda, ka pastāv spēcīga saite starp starptautiskā izglītību apliecinošā dokumenta tipu un ar to saistīto sektoru, arodu vai profesiju.

Izglītību apliecinošie dokumenti transporta nozarē ir starptautiskās dimensijas piemērs, jo šis sektors ir „globalizācijas” gadījums, kurā pastāv izteikta vienvērtība attiecībā uz ar drošību

saistītajiem standartiem. Tāpat arī tas ir ietekmējis tradicionālos izglītību apliecinošos dokumentus, jo bija jāizstrādā jauni profesiju apraksti, lai nodrošinātu izglītību apliecinošo dokumentu piešķiršanas procedūru caurskatāmību.

Apskatot izglītību apliecinošos dokumentus metināšanas nozarē, analizējam sektoru, kurā ir augsts starptautiskās organizētības līmenis un kurā nozares organizācijām ir nozīmīgāka un autonomāka loma nekā citās nozarēs. Kaut arī metināšanas izglītību apliecinošie dokumenti ir iekļauti nacionālajās kvalifikāciju sistēmās, starptautiskais metināšanas sektors gadu desmitos radījis harmonizētus standartus un dažādu veidu izglītību apliecinošos dokumentus.

1. Kopainas iezīmēšana

Aizvien vairāk izglītību apliecinošo dokumentu – sertifikātus un diplomus – piešķir starptautiskajā līmenī, ārpus nacionālo atbildīgo iestāžu jurisdikcijas. Šos „ne valsts” izglītību apliecinošos dokumentus attīstījis un piešķir, realizējot dažādus mērķus, plašs iestāžu, organizāciju un uzņēmumu loks. Šī tendence ir pretstatā tradicionālajai kvalifikāciju izpratnei, proti, ka tie ir „vērtspapīri”, ko garantē nacionālās atbildīgās iestādes, šo situāciju iespējams uztvert kā ekonomiku un darba tirgu globalizācijas tiešu atspoguļojumu.

Iedzīvotājiem nepieciešami izglītību apliecinošie dokumenti, kurus var izmantot vairāk nekā vienā valstī, un darba devējiem jāspēj izvērtēt potenciālo darbinieku prasmju un kompetences līmeni. Šī tendence it īpaši redzama tādās jomās kā IKT un transports, kurā starptautiskajām organizācijām, sektora institūcijām, kā arī starptautiskajiem uzņēmumiem jau ir izšķiroša loma kvalifikāciju veidošanā un piešķiršanā, tādējādi nosakot prasmju un kompetences prasības.

1.1. Kā var saprast kvalifikācijas jēdzienu

Lai izprastu starptautisko izglītību apliecinošo dokumentu augošo nozīmi, ir jāsāk ar pamata terminu – kvalifikācija, tās izpratni un aprakstu. Saskaņā ar EKI leteikumu (Eiropas Parlaments; Eiropas Savienības Padome, 2008) kvalifikācija ir „oficiāls vērtēšanas un atzīšanas procesa rezultāts, ko iegūst, kad atbildīgā iestāde konstatē, ka indivīds ir sasniedzis mācīšanās rezultātus atbilstīgi konkrētiem standartiem”. Šādi plaši definēts termins „kvalifikācija” palīdz noskaidrot, ko iespējams uzskatīt par tās atsevišķām sastāvdaļām:

- Mācīšanās rezultāti; izglītību apliecinošam dokumentam ir jāpaskaidro, ko var sagaidīt no tās īpašnieka, kas viņam jāzina, jāspēj izdarīt un jāsaprot. Izglītību apliecinoša dokumenta nozīmīgums tās potenciālajiem ieguvējiem ir spēja dot skaidrus signālus par mācīšanās rezultātiem;
- Vērtēšanas un atzīšanas process; izglītību apliecinoša dokumenta pamatā jābūt uzticamām un pārbaudītām novērtēšanas procedūrām, kas spēj atklāt atsevišķa studenta/audzēkņa zināšanu, prasmju un kompetences būtību;
- Standartu nepieciešamība; standartiem ir izšķiroši svarīga loma attiecībā uz izglītību apliecinošo dokumentu, jo tie nosaka, kas studentam/audzēknim ir jāzina, jāspēj izdarīt vai jāsaprot. Standartus iespējams uztvert kā atsaucē punktu, ap kuru centrējas viss izglītības process. Standarti ir izšķiroši svarīgi, jo nosaka izglītību apliecinošā dokumenta nozīmību tās turpmākajiem lietotājiem (piemēram, darba tirgū), jo definē sasniedzamo līmeni un izglītību apliecinošā dokumenta aprakstu;
- Atzīšanas process; izglītību apliecinošais dokuments ir „vērtspapīrs”, un tā maiņas vērtība ir atkarīga no oficiālās apstiprināšanas vai atzīšanas zīmoga. Atzīšanu iespējams uzskatīt par pēdējo soli izglītības, apliecinot to, ka process noritējis pienācīgā veidā un ka izglītību apliecinošam dokumentam var uzticēties;
- Atbildīgo iestāžu loma.

1.2. Starptautiskie izglītību apliecinošie dokumenti

Izglītību apliecinošo dokumentu vērtību un nozīmību lielā mērā nosaka šo elementu kombinācija. Starptautiskie izglītību apliecinošie dokumenti, kuri darbojas ārpus valsts robežām un tiek piešķirti ārpus nacionālo atbildīgo iestāžu kompetences, sastopas ar īpašiem izaicinājumiem:

- Tām jādod ļoti precīzi signāli par savu profilu un līmeni, lai tos saprastu dažādās valstīs un sektoros;
- Tām jāspēj pierādīt, ka piemērotās vērtēšanas procedūras ir uzticamas un pamatotas. Šajā jomā pastāvošie kvalitātes standarti (skat. ISO 17024) atspoguļo šādu caurskatāmu un uzticamu procedūru un procesu nepieciešamību;
- Tām jābalstās standartos, kuri atspoguļo ieinteresēto pušu vajadzības; patiesībā pieprasot, lai sākotnējās izstrādes un nepārtrauktā izvērtējuma pamatā būtu šo ieinteresēto pušu aktīvs ieguldījums;
- To oficiālā atzīšana izmantos vairākus likumības avotos. Reizēm tiek piemērotas starptautiskās tiesības, piemēram, automatiskai atzīšanai es iekšējā tirgū. Citos gadījumos kāda izglītību apliecinošā dokumenta likumība atspoguļos stāvokli un ietekmi tirgū (piemēram, IKT nozarē);
- Pat vienas valsts ietvaros dažādas iestādes var piešķirt izglītību apliecinošos dokumentus valsts vārdā. Attiecībā uz starptautiskajiem izglītību apliecinošiem dokumentiem šī daudzveidība vēl vairāk palielinās, ietverot plašu publisku un privātu institūciju, starptautiski organizāciju, nozares iestāžu un asociāciju, kā arī privātu uzņēmumu loku.

Kvalifikācijas definīcija palīdz izprast dažas nacionālo un starptautisko izglītību apliecinošo dokumentu līdzības un atšķirības, tomēr šobrīd pietrūkst sistemātiska pārskata par izglītību apliecinošiem dokumentiem, kas attīstās ārpus nacionālo iestāžu kontroles. Daļēji tāpēc, ka šīs ir nesenās attīstības tendences, bet vēl jo vairāk – lielo ieinteresēto pušu daudzveidības dēļ. Tā kā nepastāv viens avots, tad tālākai analīzei sistemātiski jāizmanto dažādi avoti. Tāpēc šīs brošūras mērķis ir:

- Izveidot konceptuālu ietvarstruktūru, kas varētu palīdzēt identificēt un klasificēt starptautiskos izglītību apliecinošos dokumentus;
- Izveidot pamatu šo izglītību apliecinošo dokumentu funkciju un vērtību labākai izpratnei;
- Sniegt konkrētus starptautisko un „ne valsts” izglītību apliecinošo dokumentu piemērus (gadījumus).

1.3. Starptautiskie izglītību apliecinošie dokumenti un kvalitāte

Kā minēts 1.2. nodaļā, tas, cik lielā mērā kādu starptautisku izglītību apliecinošo dokumentu uzskata par uzticamu, daļēji atkarīgs no tā, vai pastāv caurskatāma kvalitātes nodrošināšanas sistēma. Kaut gan ar šo problēmu sastopas arī nacionālie izglītību apliecinošie dokumenti, tomēr starptautiskie izglītību apliecinošie dokumenti to ārkārtējās daudzveidības dēļ ir vēl jo vairāk atkarīgi no redzama un uzticama kvalitātes nodrošināšanas mehānisma. Standarts ISO/IEC 17024 *Atbilstības novērtēšana – Vispārīgās prasības personu sertifikācijas institūcijām* ievieš skaidrus kvalitātes kritērijus, kuriem jābūt izglītību apliecinošo dokumentu piešķiršanas pamatā. Standarts izdots 2003.gadā un veidots tā, lai harmonizētu personāla sertifikācijas procesu visā pasaulē, un Eiropas Savienībā ISO/IEC 17024 aizstāja EN 45013 (1989). Standarts nosaka vienotu vadlīniju kopumu organizācijām, kas nosaka personu izglītību apliecinošos dokumentus un sertifikāciju, ieskaitot sertifikācijas sistēmu izveidošanas un uzturēšanas procedūras. Tas veidots tā, lai palīdzētu iestādēm, kas sertificē cilvēkus, veikt labi izplānotu un strukturētu vērtējumu, izmantojot kompetences un vērtēšanas kritērijus, nodrošinot objektivitāti un samazinot jebkurus interešu konfliktus.

Šie standarti koncentrē uzmanību uz **lomu dalīšanu**, proti, nodrošinot, ka izglītības īstenotāji un zināšanu vērtētāji nav vieni un tie paši. Mērķis ir nodrošināt, lai mācīšanās rezultātu novērtējums saskaņā ar atbilstošo standartu tiktu veikts caurskatāmi un uzticami, un lai saņēmējs varētu tam pilnībā uzticēties – gan indivīds, gan darba devējs.

Eiropā Eiropas Standartizācijas komiteja (CEN)¹ ir lielākā Eiropas standartu un tehnisko specifikāciju nodrošinātāja. Saskaņā ar Direktīvu 98/34/EK tā ir vienīgā atzītā Eiropas organizācija Eiropas standartu plānošanai, izstrādei un pieņemšanai visās ekonomiskās aktivitātes sfērās, izņemot elektrotehnoloģijas (*Cenelec* – Eiropas Elektrotehnikas standartizācijas komiteja) un telekomunikācijas (ETSI – Eiropas Telekomunikāciju standartu institūts).

Ārpus Eiropas divas vissvarīgākās organizācijas ir Starptautiskā standartizācijas organizācija (ISO)², kas nodarbojas ar standartiem visā pasaulē, un Amerikas Testēšanas un materiālu biedrība (ASTM)³, kas publicē standartus, kuri tiek plaši globāli atzīti.

CEN un ISO cieši sadarbojas, un daudzās jomās standarti tiek izstrādāti kopīgi, atbilstoši tā dēvētajam Vīnes līgumam⁴, kas parakstīts 1991.gadā, nodrošinot tehnisku sadarbību un koordināciju.

1.4. Izglītību apliecinājošie dokumenti un licences

Bieži vien terminu „licence” lieto kā „kvalifikācijas” vai „sertifikāta” sinonīmu. Dažos gadījumos tas var radīt sajukumu, un tāpēc svarīgi noskaidrot, kādā veidā licence (atļauja praktizēt) ir saistīta ar kvalifikāciju un sertifikātu un atšķiras no tām.

Vispār termins licenzēt (vai piešķirt licenci) nozīmē dot atļauju. Kāda puse (licences izsniedzējs) var piešķirt citai pusei (licences saņēmējam) licenci kā daļu no līguma. It īpaši licenci var izsniegt publiskās atbildīgās iestādes, lai atļautu kādu darbību, kas citādi būtu aizliegta. Tas var būt saistīts ar prasību samaksāt nodevu, nodrošināt atbilstību noteiktām tehniskām, finansiālām vai institucionālām prasībām un/vai spēju pierādīšanu. Atbildīgajām iestādēm šī prasība var arī nodrošināt informētību par kāda veida darbību, kā arī iespēju noteikt nosacījumus un ierobežojumus, piemēram, saistībā ar veselību un drošību, kā arī apkārtējās vides apsvērumiem. Vēsturiski arī universitātes izmantojušas terminu „licence”, lai norādītu, ka kādam ir atļauts pasniegt šajā līmenī (šī tradīcija atspoguļojas Somijas un Zviedrijas „*licentiate*” pakāpēs).

Svarīgi atzīmēt, ka šīs brošūras mērķiem vārds „licence” tiek lietota plašākā nozīmē nekā „sertifikāts”. Būtu maldinoši iekļaut šajā analīzē visas starptautiski izdotās „licences” praktizēt profesijas un darbus, jo tas ievērojami pārsniegtu izglītību apliecinājošo dokumentu lomu. Sertifikāts vai izglītību apliecinājošais dokuments oficiāli atzīst to, ka mācīšanās rezultāti ir novērtēti atbilstoši standartam, licences piešķiršana var būt atkarīga no kritērijiem, kuriem maz saistības ar zināšanām, prasmēm un kompetenci. Kaut kādā mērā var sacīt, ka licencēšanai ir skaidrāk izteikta regulējošā loma un ka tā vairāk iejaucas tirgus procesos nekā izglītību apliecinājošie dokumenti.

Tāpēc, veicot šo analīzi, jāsaprot ar izaicinājumu – izlemt, kad šie termini „sertifikāts” un „licence” *de facto* pārklājas un tiek lietoti kā sinonīmi. Metināšanā „personāla sertifikācijas sistēma” nodrošina vienkāršu līdzekli, lai novērtētu un atzītu spējas veikt šo darbu. Tā nosaka izglītības, zināšanu, pieredzes un atbildības raksturojumu, kas nepieciešams virknes tradicionālo metināšanas darbu veikšanai, kā arī nodrošina profesionālu novērtēšanas procedūru. Cilvēks, kurš ieguvjis sertifikātu šajā sistēmā, ir arī automātiski licencēts veikt konkrētus uzdevumus vai darbus.

1.5. Konteksts

Šī brošūra ir sarakstīta divu Eiropas iniciatīvu attīstībai un ieviešanai: Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras un Eiropas prasmju/kompetenču, kvalifikāciju un profesiju klasifikācijai.

¹ <http://www.cen.eu/cen/Pages/default.aspx> [skatīts 3.4.2012.].

² <http://www.iso.org/iso/home.htm> [skatīts 3.4.2012.].

³ <http://www2.astm.org/index.shtml> [skatīts 3.4.2012.].

⁴ http://www.iso.org/iso/about/the_iso_story/iso_story_vienna_agreement.htm [skatīts 3.4.2012.].

EKI iedibina Eiropas kvalifikāciju atsauces ietvarstruktūru, pamatojoties uz mācīšanās rezultātiem. Kaut arī EKI galvenokārt domāta nacionālo izglītību apliecinošo dokumentu salīdzināšanai, 2008.gada lēmums arī norāda uz nepieciešamību palielināt starptautiskajā līmenī piešķirto izglītību apliecinošo dokumentu caurskatāmību. EKI vēl sistemātiski jāpievēršas šim izaicinājumam.

ESCO nolūks ir attīstīt daudzvalodu terminoloģiju par profesijām, kompetenci un izglītību apliecinošiem dokumentiem. Ar izglītību apliecinošiem dokumentiem saistītajā darba daļā vajadzēs iekļaut Eiropas un starptautiskajos līmeņos piešķirtos izglītību apliecinošos dokumentus. Svarīgs ESCO mērķis ir norādīt attiecības starp profesijām, prasmēm un kompetenci un izglītību apliecinošiem dokumentiem; to apliecina fakts, ka daudzos gadījumos izglītību apliecinošie dokumenti tieši ietekmē tiesības piekļūt kādai profesijai vai uzdevumam un to praktizēt.

Cedefop darbs šajā jomā var atbalstīt abas iepriekš minētās iniciatīvas. Trūkstot pārskatam par starptautiskajiem izglītību apliecinošiem dokumentiem, gan EKI, gan ESCO ir grūti sasniegt savus mērķus. Šis ziņojums ir pirmais mēģinājums palielināt caurskatāmību, it īpaši, norādot uz esošajiem avotiem un noskaidrojot jēdzienus, kas izmantojami kartēšanā un analīzē. Ir svarīgi palielināt caurskatāmību, jo starptautiskie izglītību apliecinošie dokumenti neatbilst vienam standartu un kvalitātes nodrošināšanas mehānismu kopumam; tāpēc indivīdiem un darba devējiem var būt grūti izvērtēt to kvalitāti un nozīmību.

2. Starptautisko izglītību apliecinājošo dokumentu fiksēšana – Tipoloģijas elementi

Starptautiskos izglītību apliecinājošos dokumentus piešķir plašs ieinteresēto pušu loks dažādos nolūkos un dažādām funkcijām. Lai izprastu šo daudzveidību, iesakām apskatīt šādus piecus aspektus:

- (a) Mērķis – kam paredzēts izglītību apliecinājošais dokuments;
- (b) Tips – cik pilnvērtīgs tas ir, un kāds ir kvalifikācijas derīguma ilgums;
- (c) Mērogs – kur izglītību apliecinājošais dokuments tiek izmantots (ģeogrāfiskais un institucionālais mērogs);
- (d) Atbildīgā iestāde – kura iestāde piešķir izglītību apliecinājošo dokumentu;
- (e) Maiņas vērtība – pret ko šo izglītību apliecinājošo dokumentu var iemainīt.

Šādai tipoloģijai jābūt pietiekami plašai, lai tā aptveru galējas variācijas, tomēr pietiekami precīzai, lai atklātu izglītību apliecinājošo dokumentu attīstības specifiku dažādos sektoros, nodarbēs un profesijās. To iespējams uztvert kā pirmo soli ilgtermiņa procesā, kurā izšķiroša loma ierādāma ar kvalitātes nodrošinājumu un uzticību saistītajiem jautājumiem. Vairumā gadījumu nacionālo izglītību apliecinājošo dokumentu izcelsme un pamats ir caurskatāmi, taču starptautisko izglītību apliecinājošo dokumentu daudzveidības dēļ potenciālajiem lietotājiem ir grūti izlemēt, vai viņi saskaras vai nesaskaras ar „zemas kvalitātes” izglītību apliecinājošo dokumentu. Izglītību apliecinājošie dokumenti aizvien biežāk tiek piedāvāti iegādei internetā, kā arī izmantojot citus komercanālus, kas izvirza nopietnus jautājumus par cilvēka spējām atšķirt labo no sliktā.

2.1. Mērķis – kam paredzēts izglītību apliecinājošais dokuments

Ģatavojot ESCO kvalifikāciju pīlāru⁵, tika izanalizēti teju 500 izglītību apliecinājošie dokumenti, kuri ietverti Zviedrijas nodarbinātības dienestu sarakstos. Šī analīze parādīja, ka līdztekus tradicionālajiem nacionālajiem izglītību apliecinājošiem dokumentiem pastāv virkne citu kvalifikāciju, kurām ir šādi galvenie nolūki:

- Kvalifikācijas, kuras piešķir nacionālajā līmenī, bet regulē Eiropas vai starptautiskajā līmenī, piemēram, ārstu un kuģu stūrmaņu;
- Ar specifiskiem uzdevumiem un tehnoloģijām saistītas kvalifikācijas, piemēram, tādas, kas konkretizē sagaidāmos mācīšanās rezultātus metinātājiem un IKT programmatūras lietotājiem;
- Ar arodiem un profesijām saistītas kvalifikācijas, piemēram, tādas, kas konkretizē nepieciešamo zināšanu, prasmju un kompetences līmeni pilotiem un kravas automašīnu vadītājiem.

Dažos gadījumos šīs trīs kategorijas pārklājas. Kā parādīja ESCO analizētā izlase, tomēr šīs trīs kategorijas norāda uz svarīgo kopēju nolūku. Izglītību apliecinājošiem dokumentiem ir svarīga loma, kontrolējot piekļuvi uzdevumiem, tehnoloģijām, profesijām un amatiem, kā arī to praktizēšanu. Bieži vien šī kontroles funkciju pamato prasības attiecībā uz veselību un drošību, kā arī kvalitātes nodrošināšanu. Piemēram, plaši pieņemts uzskats, ka tiltu metināšana un pacientu ārstēšana ir saistītas ar risku un pieprasa skaidrus un augstus kvalitātes standartus. Citos gadījumos izglītību

⁵ ESCO (2012). Developing the qualifications pillar: sources, principles and examples. SEC 015, February 2012.

apliecinošo dokumentu izmantošana, lai kontrolētu piekļuvi konkrētām profesijām un to praktizēšanu, ir saistīta ar profesionālu grupu un organizāciju interesēm. Konkrētu profesiju praktizējošo skaita kontrole var būt svarīgs apstāklis, kas garantē algas un darba apstākļus.

IKT nozarē atrodams īpašs ar uzdevumiem un tehnoloģijām saistītu sertifikātu un licenču piemērs. Vairumā gadījumu tos piešķir starptautiski uzņēmumi (*Apple, Cisco, Microsoft, Oracle, Sun*), un šajā piemērā redzama privātu uzņēmumu loma prasmju un kompetences sertifikācijā. Tāpat arī atrodami piemēri, kad IKT sertifikācija attīstījusies ārpus starptautiskiem uzņēmumiem. Starp tām šobrīd vislabāk zināmā un visplašāk izmantotā ir datora un interneta prasmju apliecība (ECDL)⁶.

Vairākās ražošanas un pakalpojumu nozarēs atrodamas sarežģītas sertifikācijas sistēmas, kuras veidotas, pamatojoties uz Eiropas vai starptautiskiem līgumiem, un tiek atzītas starptautiski. Piemēri atrodami aviācijas, dzelzceļa transporta, tirdzniecības flotes, finanšu un banku, kā arī loģistikas nozarē. Aviācijai un tirdzniecības flotei prasītās kvalifikācijas sasaucas ar īpaši stingriem starptautiskajiem standartiem un prasībām, kuras stingri pārrauga attiecīgās starptautiskās organizācijas, tādas kā Starptautiskā Jūras organizācija (IMO) un Starptautiskā Gaisa transporta asociācija (IATA). Aviācijas un tirdzniecības flotē atrodami spēcīgākie šāda veida starptautisko izglītību apliecinājošo dokumentu piemēri, tomēr šī tendence parādās arī dažās citās nozarēs, piemēram, banku un finansiālo pakalpojumu jomā. Jāatzīmē, ka izglītību apliecinājošo dokumentu izmantošana, lai regulētu piekļuvi konkrētām profesijām un uzdevumiem un to praktizēšanu, var notikt dažādos veidos. Dažās nozarēs, piemēram, transporta sektorā, tas notiek, pamatojoties uz oficiāliem nacionālo atbildīgo iestāžu noslēgtiem līgumiem, bet tāpat arī tiek izmantotas citas, ne tik oficiālas sistēmas, piemēram, sertifikātu sasaiste ar dalību profesionālās asociācijās.

2.2. Tips – cik izglītību apliecinājošais dokuments ir pilnvērtīgs un kāds ir derīguma ilgums

Nacionālajā līmenī izglītību apliecinājošos dokumentos bieži iedala pilnos un daļējos. Pilna kvalifikācija – piemēram, maģistra grāds vai profesionālas izglītības kvalifikācija – liecina par secīgas sākotnējās izglītības sekmīgu pabeigšanu, kas nodrošina piekļuvi konkrētai profesijai vai vispārēju pamatu ieiešanai darba tirgū. Daļējas vai komponentu kvalifikācijas var uzskatīt par ķieģelīšiem (moduļiem vai vienībām), kas jāsakombinē līdz pilnai kvalifikācijai vai kas izmantojami atjaunināšanas vai specializēšanās nolūkā. Šo iedalījumu pilnīgā un daļējā kvalifikācijā papildina atšķirība starp sākotnējo izglītību un tālākizglītību, kā arī norāda, kur konkrētā kvalifikācija atrodas izglītības un mācīšanās ceļā.

Zināmā mērā starptautiskos izglītību apliecinājošos dokumentus var atšķirt pēc šīm kategorijām. Pilnas starptautiskas kvalifikācijas, kas atspoguļo sākotnējo izglītību, ir tipiski sastopamas transporta sektorā (piloti, jūrnieki), bet daļējās vai komponentu starptautiskās kvalifikācijas, šķiet, tipiskāk saistītas ar tālākizglītību. Iespējams noteikt šādas atšķirības:

- Daļējas kvalifikācijas, kuras iespējams kombinēt kā ķieģelīšus, lai izveidotu pilnīgu, sākotnējo kvalifikāciju;
- Daļējas kvalifikācijas, kuru pamatā ir pilna, sākotnējā kvalifikācijas, kas liecina, ka ir notikusi sekmīga specializācija un/vai atjaunošana;
- Izolētas kvalifikācijas, kas ir saistītas ar konkrētu uzdevumu, tehnoloģiju vai nodarbi, bez īpašas sasaistes ar kādu sākotnējo izglītības ceļu vai pilnu kvalifikāciju.

⁶ Īpašā situācija IKT nozarē, kā arī dažādu iesaistīto pušu dažādās vidēs piešķirto daudzveidīgo kvalifikāciju izvērtēšanas dēļ svarīgākās iesaistītās puses uzsākušas IKT kompetences ietvarstruktūras izstrādi. Iecerēts, ka šī ietvarstruktūra, ko attīsta Eiropas Standartizācijas organizācija (CEN), sniegs pārrobežu atsaucē punktu valsts iestādēm, uzņēmumiem, izglītības iestādēm un citiem. <http://www.ecompetences.eu/> [skatīts 3.4.2012.].

Kopumā daļējās starptautiskās kvalifikācijas, šķiet, vairāk orientētas uz darba tirgus vajadzībām. Nepieciešamība pēc straujas un mērķtiecīgas zināšanu, prasmju un kompetences atjaunināšanas – kas atspoguļo tehnoloģiju un tirgu globālo raksturu – lielā mērā izskaidro starptautisko izglītību apliecinošo dokumentu uzplaukumu.

Iespējams izšķirt izglītību apliecinošo dokumentu tipus arī pēc ilguma un derīguma termiņa. *Microsoft* gadījumā, piemēram, sertifikācijas derīgums ir mainīgs. Daži sertifikāti nodrošina pārkvalifikācijas ceļus, pieļaujot regulāru jaunāko tehnoloģisku attīstības tendenču atjaunināšanu. Tādējādi daudzi izglītību apliecinošie dokumenti zaudē vērtību, kad *Microsoft* pārtrauc nodrošināt standarta atbalstu saistītai tehnoloģijai. Šie „novecojušie” izglītību apliecinošie dokumenti aizvien vēl parādīsies individuālos izglītības dokumentos, taču vairumā gadījumu iepriekšējo versiju izglītību apliecinošo dokumentu īpašniekiem tiek piedāvāti to atjaunināšanas ceļi, lai viņi varētu iegūt sertifikātu, liekot mazāk eksāmenus.

2.3. Mērogs – Kur izglītību apliecinošo dokumentu var izmantot

Tradicionālām, nacionālo atbildīgo iestāžu piešķirtajiem izglītību apliecinošiem dokumentiem, ģeogrāfiskais un institucionālais mērogs ir lielā mērā pašsaprotams. Situācija būtiski atšķiras attiecībā uz ārpus nacionālās jurisdikcijas un kontroles piešķirtiem izglītību apliecinošiem dokumentiem. Šādos gadījumos izglītību apliecinošiem dokumentiem ir skaidri jānorāda, kur tos var izmantot – gan ģeogrāfiski, gan institucionāli. Kā parādīts no 3. līdz 5. nodaļai, tas nav viennozīmīgi. Kaut gan visi izglītību apliecinošie dokumenti piešķirti starptautiskā līmenī, to reālais mērogs un derīgums būtiski atšķiras. IMO piešķirtajiem izglītību apliecinošiem dokumentiem ir globāls mērogs un ANO atbalsts, turpretim metināšanas sertifikāti ir derīgi tikai Starptautiskās metināšanas organizācijas dalībvalstīs. Šie ierobežojumi ir vēl svarīgāki sporta jomā, kur starptautiskā sadarbība ir ierobežota, un tāpēc konkrētu izglītību apliecinošo dokumentu derīgums ir ierobežots.

Ar konkrētiem uzdevumiem un tehnoloģijām saistītu izglītību apliecinošo dokumentu mērogs itin bieži rodas nevis oficiālu līgumu un lēmumu rezultātā, bet gan tajā atspoguļojas to mērogs, statuss un stāvoklis ekonomikā un darba tirgū. Dažkārt, piemēram, *Microsoft* un *Cisco* sertifikāciju mērogs var būt – *de facto* – globāls. Kartējot starptautiskos izglītību apliecinošos dokumentus, ir jākonkretizē, kur izglītību apliecinošo dokumentu iespējams izmantot, gan ģeogrāfiski, gan institucionāli.

2.4. Atbildīgā iestāde – Kas piešķir izglītību apliecinošo dokumentu

Starptautiskos izglītību apliecinošos dokumentus izstrādā, nodrošina un piešķir ļoti daudzveidīgi uzņēmumi, organizācijas un citas institūcijas. Iespējams izdalīt šādas galvenās šo iestāžu kategorijas:

- Starptautiskā līmeņa, piemēram, starptautiskās transporta organizācijas vai atbildīgās iestādes;
- ES iestādes, aģentūras un fondi, kas galvenokārt veicina Eiropas kopējos drošības un dabas aizsardzības standartus, tādas kā Eiropas Aviācijas drošības aģentūra (EASA);
- Eiropas un starptautiskās nozaru organizācijas, asociācijas, sociālo partneru organizācijas, federācijas un institūcijas, kas veicina kopējus nozares references standartus Eiropas līmenī;

- Starptautiski uzņēmumi, tīklojumi un asociācijas, kas galvenokārt koncentrē uzmanību uz konkrētām profesionālām vajadzībām, kas ir saistītas ar starptautiskām tehnoloģijām un specializētie tirgiem.

No 3. līdz 5. nodaļai parādīts, kā jauni dalībnieki sāk iesaistīties kvalifikāciju piešķiršanā. Piemēram, ASV pēdējo 20 gadu laikā strauji attīstījušās uzņēmumu universitātes, no kurām dažas, piemēram, *McDonald's* Hamburgeru Universitāte, kas dibināta 1962.gadā, pastāv vēl ilgāk. Daudzas šādas iniciatīvas sastopamas lielos uzņēmumos (piemēram, *Ernst and Young* vai *Lufthansa*) un lielās organizācijās.

2.5. Maiņas vērtība – Pret ko šo izglītību apliecinošo dokumentu var apmainīt

Izglītību apliecinošie dokumenti ir informācijas un vērtību nesēji („valūtas”), kuri plaši ietekmē iedzīvotāju un izglītības, kā arī darba tirgus iestāžu mijiedarbību.

Starptautiska izglītību apliecinošā dokumenta vērtība ir atkarīga no diviem faktoriem: pašiem mācīšanās rezultātiem un to piešķirošās institūcijas stāvokļa tirgū. Lai piedāvātu izglītību apliecinošo dokumentu tipoloģiju, jāizsver, kādā veidā šo „relatīvo” vērtību iespējams nodot tālāk. Uzticība, kas nepieciešama spēcīgai valūtai, ir atkarīga no 1. nodaļā minētajiem faktoriem, it īpaši:

- Kāda veida informācija tiek sniegta par attiecīgo izglītību apliecinošo dokumentu; kas ir zināms par mācīšanās procesu; ko ir zināms par mācīšanās rezultātu izmantošanu, utt.;
- Kāda veida kvalitātes nodrošināšana tiek realizēta: cik skaidri noformulēti un caurskatāmi ir šie procesi; vai ir iesaistītas starptautiskas normas (piemēram, ISO 17024 vai līdzīgas);
- Ko ir zināms par novērtēšanas procesu; kas vērtē un cik šis process ir caurskatāms;
- Ko ir zināms par standartu izmantošanu; vai šie standarti ir skaidri noformulēti un redzami, vai tie atbilst reālajām vajadzībām;
- Vai kvalifikācijas (standarti) tiek atjauninātas.

Izglītību apliecinošais dokuments ļauj tās ieguvējam pierādīt kompetenci, prasmes un pieredzi, bet tās saņēmējam, darba devējam, dod uzticamu pamatu, lai spriestu par kvalificētās personas vērtību darba tirgū. Tas nozīmē, ka izglītību apliecinošais dokuments netiek uztverts kā personas iezīme kompetences izpratnē, bet gan tiek uztverts kā izglītības procesa taustāms rezultāts, piemēram, diploms. Šādā izpratnē kvalifikācija nozīme sava veida valūtu, kas ir pieņemta, kā to mēdz dēvēt, „savstarpējas uzticēšanās zonā”.

Ar tehnoloģijām saistītās sertifikācijas vērtība ir saistīta ar tās spēju piemēroties konkrētas nozares vajadzībām un reaģēt uz mainīgo darba vidi. Taču pastāv risks, ka sertifikātu un licenču pārprodukcija beigu beigās var radīt neskaidrības par iegūtajām prasmēm un kompetencēm, kad tās izskata darba devēji, tādējādi mazinot to patieso vērtību. Daudzos gadījumos daudzie piedāvātie starptautiskie sertifikāti un izrietošā sarežģītība iestājas pret darba tirgum piedāvāto elastību un konkrētajām vajadzībām radītajiem risinājumiem.

3. Starptautiskās kvalifikācijas praksē

Šī nodaļa pievēršas atsevišķu starptautisko izglītību apliecinošo dokumentu piemēriem. Apskatīto gadījumu izlase nav uzskatāma par visaptverošu, jo tā galvenokārt pamatojas uz atsevišķiem, pierādījumiem un pieredzē balstītiem novērojumiem, kas veikti darba nozarēs un Eiropas pilotprojektos. Šajā jomā darbs jāturpina, ir nepieciešams arī nacionālo iesaistīto personu un atbildīgo iestāžu ieguldījums. Galvenā vajadzība izriet no piedāvātajiem tipoloģijas elementiem, ir jāattīsta analītiska ietvarstruktūra, kas ļautu analizēt pieejamos datus, kas apkopoti galvenokārt nozaru/profesiju līmenī, kā arī palīdzētu identificēt un analizēt visu veidu starptautiskos izglītību apliecinošos dokumentus.

Piemēri tika atlasīti no dažādām nozarēm, arodiem un profesijām. Ir ārkārtīgi grūti pieturēties pie Eiropas politikas līmenī izmantotajām nozaru definīcijām, jo daudzi izglītību apliecinošie dokumenti atbilst dažādās nozarēs sastopamiem arodiem un profesijām, it īpaši, ja tos apskata valsts līmenī. To skaidri parāda metināšanas nozares piemērs, jo metinātāji ir sastopami gan ķīmijas, gumijas un plastmasas jomās, gan elektrības, ūdens, atkritumu un gāzes nozarēs.

3.1. Administrēšana un vadība

Administrēšanā un vadībā daudzas kvalifikācijas ir vērstas uz specifiskām vajadzībām un uzdevumiem. Šāda veida izglītību apliecinošo dokumentu piešķiršana nodrošina uzņēmumiem darbiniekus, kuri prasmes ieguvuši pasaulē atzītu standartu un sertifikācijas ceļā.

3.1.1. Projektu vadības institūta (PMI) sertifikācija

PMI ir pasaulē vadošā bezpeļņas biedru asociācija projektu vadības profesijai, tajā ir vairāk nekā 600 000 biedru un izglītību apliecinošo dokumentu īpašnieku vairāk nekā no 185 valstīm.

Piedāvātā sertifikācija atzīst zināšanas un kompetenci, tostarp, projektu vadībā, piedāvājot diplomus, kurus šobrīd ieguvuši vairāk nekā 400 000 praktiķu visā pasaulē. PMI projektu, programmu un portfeļu vadības standarti ir visplašāk atzītie šīs profesijas standarti. Standartus izstrādā un atjaunina PMI brīvprātīgie, kuriem ir pieredze visu veidu projektos, lai tādējādi nodrošinātu kopēju projektu vadības valodu visā pasaulē.

PMI piedāvā visaptverošu sertifikācijas programmu projektu praktiķiem visos izglītības un prasmju līmeņos. Diplomu ieguvēji darbojas visā pasaulē, visās nozarēs, sākot no veselības aprūpes, telekomunikācijām un finansēm, beidzot ar IT un celtniecību. Šobrīd PIM piedāvā šādus sertifikātus:

- Projektu vadības profesionālis;
- Sertificēts projektu vadības palīgs;
- Programmu vadības profesionālis;
- PMI plānošanas profesionālis;
- PMI riska vadības profesionālis.

Projektu vadības profesionāļa diploms ir akreditēts Amerikas Nacionālajā standartu institūtā (ANSI) atbilstoši Starptautiskās standartu organizācijas 17024. standartam. 17024. standarts ietver prasības attiecībā uz eksāmenu izstrādāšanu un uzturēšanu, kā arī uz kvalitātes vadības sistēmām nepārtrauktas kvalitātes nodrošināšanai. Tāpat arī PIM reģistrēts atbilstoši ISO 9001:2000 standartam kvalitātes vadības sistēmām. Šī akreditācija sniedz trešo pušu apliecinājumu projektu vadības profesionāļa diploma izstrādes, uzturēšanas un pārvaldības kvalitātei.

PMI administrē visā pasaulē atzītu, profesionālu programmu, kas sertificēta atbilstoši ISO 9001 kvalitātes standartam. Lai varētu pretendēt uz šo diplomu, kandidātiem vispirms jānodrošina atbilstība konkrētām prasībām attiecībā uz izglītību un pieredzi projektu vai programmu vadībā, kā arī jāapņemas ievērot profesionālās ētikas kodeksu. Pēdējais solis ir datorizēts eksāmens ar atbilžu variantiem, kas veidots, lai novērtētu un izmērītu spēju piemērot zināšanas par projektu vai programmu vadību. Eksāmeni tiek administrēti visā pasaulē, ar tulkošanas palīdzību 10 valodās.

1. tabula. Projektu vadības speciālists

Mērķis	Konkrēts uzdevums
Tips	Sertifikācija
Mērogs	Starptautisks
Atbildīgā iestāde	Amerikas Nacionālā standartu institūta (ANSI) akreditētais Projektu vadības institūts
Maiņas vērtība	Augsta vērtība darba tirgū

3.2. Izglītības nozare

3.2.1. Eiropas kopējā attiecināšanas ietvarstruktūra valodām: mācīšanās, mācīšana, novērtēšana

Eiropas Padome, kopš Kultūras sadarbības padomes izveidošanas pagājušā gadsimta piecdesmito gadu beigās, ir aktīvi veicinājusi moderno valodu mācīšanos. Tajā laikā daudzās valstīs, izglītojot intelektuālo, kultūras vai sabiedrības eliti, modernās valodas aizvien vēl atradās klasisko valodu ēnā. Tās bija galvenokārt vajadzīgas diplomātijā un tirdzniecībā. Citās jomās starptautiskā saziņa galvenokārt notika ar profesionālu tulkotāju un tulku starpniecību. Līdz 1960.gadam Eiropa bija atguvusies pēc Otrā pasaules kara, bija jūtama Eiropas sabiedrības internacionalizēšanās, kas skāra visas sabiedrības šķiras un vecuma grupas. Pēdējo 40 gadu laikā šis process turpinājies un pastiprinājies, no tā izrietējusi nepieciešamība pamatīgi pārorientēt un reorganizēt valodu mācīšanās, mācīšanas un novērtēšanas sociālo organizāciju, kas vēl ne tuvu nav pabeigta.

Zinātnisku pētījumu un plašu konsultāciju ceļā izstrādātā Eiropas Vienotā valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēma (CEFR) piedāvā praktisku rīku skaidru standartu noteikšanai secīgiem mācīšanās posmiem, kā arī rezultātu novērtēšanai starptautiski salīdzināmā veidā⁷. Tā nodrošina pamatu kopējai valodas izglītību apliecinājošu dokumentu atzīšanai, tādējādi veicinot mobilitāti izglītībā un nodarbinātībā. To aizvien vairāk izmanto, ieviešot reformas nacionālajā mācību saturā, kā arī – starptautiskie konsorcijs valodas zināšanu sertifikātu salīdzināšanai.

Eiropas Savienības Padomes rezolūcija (2011.gada novembris)⁸ iesaka izmantot šo Eiropas Padomes instrumentu, lai izveidotu valodu kompetences apstiprināšanas sistēmas. Eiropas Padomes Ministru Komiteja adresējusi rekomendāciju dalībvalstīm par Eiropas kopējās attiecināšanas ietvarstruktūras valodām izmantošanu un par daudzvalodību: Ministru Padomes Rekomendācija: CM/Rec(2008)7E.

CEFR ir dokuments, kas visaptveroši apraksta (a) saziņai nepieciešamo kompetenci, (b) saistītās zināšanas un prasmes, kā arī (c) saziņas situācijas un jomas. Tā definē sekmju līmeni dažādos tās aprakstošo shēmu aspektos, pievienojot aprakstošu deskriptoru gradāciju. Tas palīdz skaidri

⁷ http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/cadre_en.asp [skatīts 21.3.2012.].

⁸ http://www.coe.int/t/DG4/Portfolio/?L=E&M=/documents_intro/common_framework.html [skatīts 3.4.2012.].

definēt mācīšanas un mācīšanās mērķus un metodes, kā arī sniedz nepieciešamos rīkus prasmju novērtēšanai.

CEFR ir kļuvusi par galveno atsauču dokumentu un svarīgu instrumentu mobilitātes veicināšanai izglītības un profesionālās jomās un šobrīd ir pieejama vairāk nekā 35 valodu variantos. Tā apraksta lingvistiskās spējas gradācijā no A1 iesācējiem līdz C2 tiem, kuri valodu apguvuši. Tā palīdz ikvienam valodas mācīšanās un testēšanā iesaistītajam (studentiem/audzēkņiem, pasniedzējiem, praktikantiem, utt.) noteikt dažādu kvalifikāciju līmeni. Tāpat arī darba devēji un izglītības iestādes var viegli salīdzināt izglītību apliecinošos dokumentus un saskatīt to saiti ar viņu pašu valstī jau zināmajiem eksāmeniem.

3.2.2.1. Kembridžas Universitātes ESOL

Kembridžas Universitātes ESOL (ESOL nozīmē „Angļu valoda citu valodu runātājiem”) bija iesaistīts šī standarta sākotnējā attīstībā, un visi eksāmeni ir saskaņoti ar Eiropas kopējā attiecināšanās ietvarstruktūrā aprakstītajiem līmeņiem. Tas atbilst šīs ietvarstruktūras sākotnējam uzstādījumam, ko aprakstījis profesors Džons Trims, viens no CEFR autoriem: „Mūsu mērķis bija izveidot kopēju atsauces punktu, uz ko dažādās jomās strādājošie cilvēki varētu atsaukties un izmanto to dažādām vajadzībām, tā jūtoties kopējam universam piederoši.”

Ir aizvien vairāk apliecinājumu tam, Kembridžas ESOL eksāmeni dažādos veidos atspoguļo CEFR. Tas ir vairāku faktoru, piemēram, vēsturiskā mantojuma, konceptuālās sinerģijas un empīriskā pamata, dabisks rezultāts. Varbūt vislabāk spriest par CEFR un Kembridžas ESOL eksāmenu attiecībām pēc tā, cik lielā mērā tie kopā ļauj uzplaukt valodu mācībām un mudina atzīt sasniegumus.

Eksāmeni notiek 130 valstīs, to nodrošina tūkstošiem profesionāļu darbs. Starp tiem ir Kembridžas ESOL pastāvīgie darbinieki, apmēram 400, darbinieki aptuveni 2700 centros un vairāk nekā 50 000 sagatavošanās centros, kā arī desmitiem tūkstoši eksaminētāju, pasniedzēju un mācību līdzekļu izdevēju. Visā pasaulē ir apmēram 2700 pilnvarotu eksaminācijas centru, kas nodrošina Kembridžas angļu valodas eksāmenus visā pasaulē.

Kembridžas eksāmenus oficiāli pieņem tūkstošiem universitāšu, darba devēju un valdību visā pasaulē. Tie var atvērt durvis uz augstāko izglītību, uzlabot izredzes darbā, kā arī, būdami tik labi pazīstami visā pasaulē, palielina mobilitāti.

2. tabula. Kembridžas angļu valodas prasmes (CPE)

Mērķis	Konkrēts uzdevums
Tips	Sertifikācija
Mērogs	Starptautisks
Atbildīgā iestāde	Kembridžas Universitāte/Eiropas Padome
Maiņas vērtība	Augsta vērtība darba tirgū

3.2.2. Starptautiskā Montessori asociācija

Visā pasaulē darbojas Starptautiskās Montessori asociācijas (AMI) akreditēti mācību centri, kas piedāvā kursus, kuros sagatavo pieaugušos darbam ar bērniem trīs līmeņos: agrās bērnības asistents (0-3), *casa dei bambini* (3-6) un pamatskola (6-12). AMI mācību grupa atbild par kursu saturu un akadēmisko vadību, kā arī pasniedzēju atlasī un viņu mācību nepārtrauktu novērtējumu. Tā nodrošina šāda veida izglītību kopš 1974.gada.

Pasniedzēju izglītības programma nodrošina dalībniekiem iespēju padziļināt Marijas Montessori ideju un principu izpratni, kā arī attīstīt prasmes, lai iegūtās zināšanas nodotu nākamajām

Montesori skolotāju paaudzēm. Mācību kurss „agrās bērnības asistents” sagatavo pieaugušos palīdzēt maziem bērniem pilnībā attīstīt savu individuālo cilvēcisko potenciālu. Kurss piedāvā iespēju padziļināti studēt Montesori pedagoģiju un praksi, kā arī jaunākās medicīniskās un psiholoģiskās pieejas bērna attīstībai pirmajos trīs dzīvības gados.

Casa dei bambini skolotāju izglītības kurss sagatavo pieaugušos palīdzēt maziem bērniem pilnībā attīstīt savu individuālo cilvēcisko potenciālu. Kurss nodrošina Montesori pedagoģijas un prakses studijas, ieskaitot bērnu raksturojumu no trīs līdz sešu gadu vecumam, šajā attīstības posmā paustās vajadzības, kā arī pieejamos līdzekļus, ar kuriem palīdzēt bērnam sevis veidošanas darbā.

Pastāv trīs iespējamās mācību formas: pilna laika mācības trīs akadēmisko gaduursos, pilna laika mācības, kombinējot akadēmiskā gada un vasaras kursus, trīs kursi kopā, kā arī pilna laika izglītība divosursos, kombinējot tos ar divu vai trīs gadu laikā novadītiem semināru cikliem. Pasniedzēju izglītības kursā semināri ir pielīdzināti pilna mācību kursa apmeklējumam.

3. tabula. Montesori agrās bērnības asistenta izglītība

Mērķis	Nozares prasība
Tips	Pilna kvalifikācija
Mērogs	Daudzas valstis
Atbildīgā iestāde	Starptautiskā Montesori asociācija
Maiņas vērtība	Augsta vērtība darba tirgū

3.3. Finanšu pakalpojumi

Finanšu pakalpojumu sektors Eiropā ir svarīgs. Finanšu un apdrošināšanas darbības ietver finanšu pakalpojumus, apdrošināšanu, pārapsrošināšanu un pensiju finansēšanu, izņemot obligāto sociālo nodrošinājumu, kā arī finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu palīgdarbības, ko piedāvā bankas, finanšu plānošanas un apdrošināšanas uzņēmumi.

Interesants apsvērums attiecībā uz caurskatāmības nepieciešamību izriet no Eiropas nozaru sociālā dialoga aptaujas⁹, un tas ir – profesiju aprakstu parādīšanās:

- Darbinieku atlase tiek aizvien vairāk standartizēta attiecībā uz pieprasīto izglītības līmeni;
- Pārdošanas vadībai – īsa profesionālā augstāka izglītība, galvenokārt juridiskā vai komerciālā;
- Citām pamatdarba aktivitātēm – gara augstākās universitātes izglītība vai augstākā tehniskās koledžas izglītība vai biznesa skola;

Sociālie partneri uzsvēruši, ka viens no pirmajiem ceļiem, kas jāiet, ir – jānedefinē kritēriji, kuri ļautu skaidri un precīzi noteikt kompetences un kvalifikāciju līdzvērtību; panākt Eiropas sertifikāciju līdzvērtīgiem nacionāliem izglītību apliecinošiem dokumentiem, necenšoties panākt sarežģītās nacionālās sistēmās, atbilstoši konkrētām ekonomiskām un sociālajām kultūrām izveidoto diplomu harmonizēšanu. Unikālās sertifikācijas agrīns piemērs, kas noved pie vienotām kvalifikācijām Eiropā plašajā finanšu pakalpojumu sektorā, ir Eiropas Fonda sertifikāts banku darbībā (EFCB).

3.3.1. Eiropas Fonda sertifikāts banku darbībā (EFCB)

EFCB ir uz uzņēmējdarbību orientēts izglītību apliecinošais dokuments, ko Eiropas banku izglītības tīkls (EBTN), kas ir Eiropas vadošu banku iestāžu profesionāla asociācija, izveidojis Leonardo da Vinci programmas finansētas iniciatīvas ietvaros. EBTN ir centrālā loma izglītības programmu

⁹ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=782&newsId=535&furtherNews=yes> [skatīts 3.4.2012.]

akreditācijā un zināšanu un/vai kompetences sertifikācijā finanšu pakalpojumu nozarē. EFCB sistēmu oficiāli izsludināja 2003.gadā, un to veido divi galvenie elementi: standarta eksaminācijas modelis (SEM) un akreditācijas modelis (AM). SEM ir EFCM kvalitātes modelis, jo tas nosaka eksāmenu aprakstu un prasības eksāmenu ticamībai, uzticamībai, pieņemamībai un caurskatāmībai. Konkrēti, SEM eksaminācijas forma nosaka eksāmena organizēšanas metodi, bet eksāmena apraksts raksturo pārbaudāmās zināšanas (tātad EFCB ir zināšanās balstīts izglītību apliecinošais dokuments).

Akreditācijas modelis garantē, ka institūcijas, kas akreditētas nodrošināt EFCB eksamināciju nacionālajā līmenī, ievēro standarta eksaminācijas modeli; konkrētāk, ir izveidots akreditācijas prasību kopums, kas aptver EFCB noteikto mācību programmu saturu, pieeju eksaminēšanai un procedūras, nosaka stratēģijas iepriekš iegūto zināšanu atzīšanai (ieskaitot neformālos un ikdienējos sasniegumus) utt. Visas akreditētās iestādes atzīst Eiropas Fonda sertifikātu banku darbībā, pamatojoties uz nacionālo studiju programmu un kvalificētu nacionālo eksāmenu. Šobrīd 17 akreditētās iestādes izsniegušas vairāk nekā 7500 sertifikātu.

EFCB ir Eiropas banku izglītības tīkla izveidots standarta eksāmens. EBTN ir visas Eiropas profesionālo organizāciju un banku asociāciju sadarbības tīkls, EFCB sākotnēji izstrādāja 18 tā biedri no 16 Eiropas valstīm.

Pēc sekmīgas kursa pabeigšanas kandidāti saņem gan finanšu pakalpojumu diplomu, gan EFCB. Kandidāti, kas liek EFCB, attīsta zināšanas un izpratni par:

- Monetāro un ekonomisko vidi, kurā darbojas Eiropas bankas;
- Banku klientiem, prasībām produktiem un pakalpojumiem;
- Mārketinga, vadības un ētikas pamatiem.

Būtībā Eiropas Fonda sertifikāta banku darbībā ir standarta eksaminācijas modelis, kas ir kvalitātes paraugs Eiropā.

4. tabula. Eiropas Fonda sertifikāts banku darbībā (EFCB)

Mērķis	Nozares prasība, kvalitātes nodrošināšana
Tips	Sertifikāts
Mērogs	Eiropa
Atbildīgā iestāde	Eiropas banku izglītības sadarbības tīkls
Maiņas vērtība	Augsta vērtība nozarē

3.3.2. Grāmatvedība

Grāmatvedis nodarbojas ar grāmatvedību, kas ir finanšu informācijas mērīšana, atklāšana vai arī pārlicības par finanšu informācijas nodrošināšana, kas palīdz vadītājiem, investoriem, nodokļu iestādēm un citiem lēmumu pieņēmējiem piešķirt resursus.

Diplomēts sertificēts grāmatvedis – abreviatūra ACCA (Diplomētu sertificētu grāmatvežu asociācija) vai FCCA (Diplomētu sertificētu grāmatvežu asociācijas biedrs) – ir ACCA piešķirts britu kvalificētu grāmatvežu nosaukums. Terminu „diplomēts sertificēts grāmatvedis” ieviesa 1996.gadā. Pirms tam ACCA biedri bija zināmi kā sertificēti grāmatveži, un ACCA biedriem joprojām atļauts lietot šo nosaukumu. ACCA biedri, kuri pēc kvalifikācijas iegūšanas iegūst pietiekamu pieredzi, kļūst par biedriem, un viņi ACCA vietā var lietot abreviatūru FCCA.

Termins „diplomēts” (*chartered*) nāk no karaliskās hartas, ko piešķīrusi Viņas Majestāte Karaliene Apvienotajā Karalistē. Diplomēti sertificēti grāmatveži strādā visās uzņēmējdarbības un finanšu jomās. Daži strādā publiskajā sektorā, citi – privātajā sektorā, vēl citus algo valdības iestādes.

Tā kā diplomēts sertificēts grāmatvedis ir likumā aizsargāts nosaukums, tiem, kuri sevi tā raksturo, jābūt ACCA biedriem. Ja viņi publiski piedāvā savus pakalpojumus, tad viņiem jāievēro vēl papildu regulējums, piemēram, jāizņem prakses sertifikāts, jāapdrošinās pret jebkuru prasību par atbildības iestāšanos un jāiziet pārbaudes. Eksaminācijā aptver tādas jomas kā finanšu grāmatvedība, vadības grāmatvedība, audits, nodokļi, finanšu vadība, veikuma vadība, stratēģiskā vadība un uzņēmējdarbības tiesības.

Diplomēta sertificēta grāmatveža kvalifikāciju juridiski atzīst visas Eiropas Savienības dalībvalstis saskaņā ar savstarpējās atzīšanas direktīvu. Šī atzīšana attiecas arī uz Eiropas Ekonomiskās zonas valstīm un Šveici. Piemēram, tie, kuri ieguvuši ACCA vai diplomēta sertificēta grāmatveža kvalifikāciju varētu praktizēt kā grāmatveži visās Eiropas Savienības dalībvalstīs, Eiropas Ekonomiskajā zonā un Šveicē, bet drīkstētu sevi raksturot tikai kā ACCA vai diplomētu sertificētu grāmatvedi, bet nevis kā vietējo profesionālo grāmatvedi. Piekļuve vietējām profesionālajām kvalifikācijām pamatojas uz piemērotības pārbaudi. Taču, lai izmantotu šo direktīvu, jābūt kādas no EEZ valstu vai Šveices pilsonim.

5. tabula. Diplomēts sertificēts grāmatvedis¹⁰

Mērķis	Nozares prasība, kvalitātes nodrošināšana
Tips	Sertifikāts/licence
Mērogs	ES un EEZ valstis
Atbildīgā iestāde	Diplomētu sertificētu grāmatvežu asociācija
Maiņas vērtība	Augsta vērtība nozarē

3.4. IKT nozare

IKT ir starp vadošajām nozarēm Eiropā¹¹ un ietekmē izaugsmi visā ekonomikā trijos veidos:

- ES kopumā IKT nozares īpatsvars kopējā uzņēmējdarbības pievienotajā vērtībā ir 8,5%, un nodarbinātība IKT nozarē ir 3% no visas nodarbinātības uzņēmējdarbībā ES;
- Vislielākais ieguvums no IKT ir tās efektīva izmantošana un IKT investīcijas darba ražīguma paaugstināšanai;
- IKT izmantošana visā vērtības ķēdē ļauj firmām palielināt to vispārējo efektivitāti un uzlabo to konkurētspēju.

Tiesiskais pamats standartizācijai Eiropā, tostarp IKT jomā, ir tehniskās standartizācijas direktīva. Ikgadējo IKT standartizācijas programmu mērķis ir veicināt standartizāciju darbā, lai atbalstītu ES politiku un normatīvos aktus. Eiropas rūpniecības konkurētspēja un sociālā iekļaušana ir atkarīga no efektīvas IKT izmantošanas, kā arī Eiropas darbaspēka un iedzīvotāju zināšanām.

Eiropas Komisijas (EK) pieņēmusi politisko paziņojumu par e-prasmēm¹² 21.gadsimtam: konkurētspējas, izaugsmes un darbavietu rašanās veicināšanai.

3.4.1. Eiropas datorprasmes sertifikāts

ECDL (Eiropas datorprasmes sertifikāts) un ICDL (starptautiskais datorprasmes sertifikāts) ir divi globālie standarti gala lietotāju datorprasmju sertifikācija IKT nozarē. Šī IKT kvalitātes standarta saknes meklējamas 1995.gadā, kad Eiropas Profesionālo informātikas biedrību padome (CEPIS)

¹⁰ No Wikipedia.

¹¹ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/competitiveness/index_en.htm [skatīts 21.3.2012.].

¹² <http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/e-skills/> [skatīts 3.4.2012.].

izveidoja darba grupu, lai pētītu, kā uzlabot IKT prasmju līmeni ražošanā visā Eiropā. Šo darba grupu finansēja Eiropas Komisija *Esprit* izpētes programmas ietvaros. Darba grupa secināja, ka Somijas datorprasmes sertifikāts būtu piemērots modelis, un pēc zināmu modifikāciju ieviešanas Eiropas datorprasmes sertifikāts tika atzīts visā Eiropā. 1997.gada janvārī tika nodibināts ECDL fonds kā centrālā koordinējošā iestāde, kurai jānodrošina ECDL ieviešana atbilstoši vienādam standartam visā Eiropā un vēlāk – pasaulē.

ECDL fonds ir sertificējošā iestāde starptautiskajai datorprasmju sertifikācijas programmai – ECDL/ICDL. Sertifikācijas programmas izveidotas, balstoties uz gadu desmitiem ilgu pieredzi, nodrošinot IKT sertifikāciju vairāk nekā 11 miljoniem cilvēku 41 valodā 148 valstīs, izmantojot vairāk nekā 24 000 testēšanas centru tīklu. ECDL fonds ir bezpeļņas organizācija, kura saņem vietējo informātikas biedrību un starptautisko organizāciju atbalstu. Tā sadarbojas ar vietējām sabiedrībām, vietējām un reģionālajām atbildīgajām iestādēm, valstu valdībām, starptautiskajām organizācijām, tādām kā ANO un citām attīstības un starptautiskajām nevalstiskajām organizācijām (NVO), īstenojot sertifikācijas programmas.

ECDL fondam ir biroji Dublinā, Briselē un Singapūrā, tā ieceļ nacionālos partnerus (pazīstami kā „operatori”) visā pasaulē sertifikācijas programmu īstenošanai nacionālajā līmenī. Šis globālais tīkls darbojas saskaņā ar strikti definētiem kvalitātes nodrošināšanas standartiem, panākot konsekvenci programmas īstenošanā visā pasaulē.

6. tabula Eiropas datorprasmes sertifikāts (ECDL)¹³

Mērķis	Nozares prasība – tehnoloģiskā attīstība
Tips	Sertifikāts/licence
Mērogs	Eiropa/starptautisks
Atbildīgā iestāde	Eiropas profesionālās informātikas biedrības
Mainas vērtība	Augsta vērtība nozarē

3.4.2. Microsoft sertifikācijas

Microsoft sertifikācijas veidotas, lai nodrošinātu nepieciešamās personiskās karjeras attīstības IKT sektorā atzīšanu, kā arī nodrošinātu darba devējiem viena no vadošajiem uzņēmumiem pasaulē apliecinātas prasmes. *Microsoft* sertifikācija ir pieejama attiecībā uz lielāko daļu *Microsoft* tehnoloģiju un visiem prasmju līmeņiem, tā ir domāta IT profesionāļiem un izstrādātājiem visos prasmju līmeņos, sākot no iesācēja pozīcijām līdz risinājumu arhitektiem.

Microsoft sertificēts profesionālis (MCP) ir profesionālās sertifikācijas programma gan IT profesionāļiem, gan izstrādātājiem, to piešķir *Microsoft*. Lai iegūtu individuālu sertifikāciju, jānoliek viens vai vairāki eksāmeni. MCP programma ietver dažādas mērķtiecīgākas un koncentrētākas sertifikācijas (*Microsoft* sertificēts IT profesionālis, utt.).

Tāpat kā *Apple*, *Cisco*, *Oracle*, *Red Hat*, *Sun* un *Ubuntu* programmas, sertifikācijas galvenokārt koncentrējas uz attiecīgo produktu, atšķirībā no piemērotības darbam pārbaudes programmētāja māceklim. Šīs tehnisko atzaru virknes ar priedekli MC (*Microsoft* sertificēts) ietver *Microsoft* sertificētu IT profesionāli (MCITP), *Microsoft* sertificētu meistarību (MCM), *Microsoft* sertificētu arhitektu (MCA), *Microsoft* sertificētu profesionālu izstrādātāju (MCPD), *Microsoft* sertificētu tehnoloģiju speciālistu (MCTS).

Eksāmeni parasti ilgst no divām līdz trim stundām un ietver 40 līdz 90 jautājumus ar atbilžu variantiem, „vilkšanas un nomešanas” jautājumi, risinājumu veidošanas jautājumiem, kā arī

¹³ <http://www.ecdl.com/> [skatīts 21.3.2012.].

jautājumiem ar satura simulāciju, kas prasa studentiem veikt zināmus atbilstošus parastus administrēšanas uzdevumus.

7. tabula. *Microsoft* sertificēts tehnoloģiju speciālists

Mērķis	Nozares prasība – tehnoloģiskā attīstība
Tips	Sertifikāts
Mērogs	Starptautisks
Atbildīgā iestāde	<i>Microsoft</i>
Mainas vērtība	Augsta vērtība nozarē

3.4.3. *Cisco* sertifikācija

Cisco (vēl viens nozares vadošais uzņēmums) piedāvātās IT sertifikācijas programmas koncentrējas uz tīkla profesionāļu vajadzībām. Tiek piedāvāti pieci vispārējās IT sertifikācijas līmeņi: iesācēja, asistenta, profesionāļa, eksperta un arhitekta, kas ir *Cisco* karjeras sertifikācijas programmas augstākais līmenis. Ir pieejami dažādi virzieni – maršrutēšana un komutācija, tīkla drošība un pakalpojumu sniedzējs – kas tiek adaptēti individuālām vajadzībām.

Tradicionālās izglītības iestādes, kas māca *Cisco* prasmes, sauc par „*Cisco* tīkla akadēmiju”. *Cisco* tīkla akadēmijas studenti var pieprasīt eksāmenu kuponus, kas ļauj viņiem likt eksāmenu ilgākā laika posmā. *Cisco* kursus piedāvā dažādas iestādes, un mācības nodrošina *Cisco* izglītības partneri, piemēram, *Cisco* 360 mācību programma CCIE (*Cisco* sertificēts interneta darba eksperts) sertifikācijas iegūšanai un *Cisco* mācību tīkls.

Cisco sertifikācijas zemākais līmenis ir CCENT (*Cisco* sertificēts sākuma līmeņa tīklošanas tehniķis). CCENT sedza pamatzināšanas par tīkliem un ir piemērots iesācēja līmeņa amatam tīkla atbalsta pozīcijā, tas ir pirmais solis ceļā uz CCNA (*Cisco* sertificēts tīkla asistents) sertifikāciju. Cilvēki, kuriem ir CCENT sertifikātu, var instalēt, vadīt uzturēt neliela uzņēmuma tīklu, tai skaitā, nodrošināt traucējummeklēšanu, kā arī tīkla pamata drošību.

3.4.4. Prasības *Cisco* sertificētam sistēmu arhitektam

Cisco sertificēts arhitekts ir *Cisco* sertifikācijas programmas augstākais līmenis. Šīs sertifikācija apliecina tīkla dizaineru profesionālās zināšanas tīklu arhitektūrā, to, ka viņi spēj atbalstīt globālu uzņēmumu pieaugošas sarežģītības tīklus un efektīvi pārnest biznesa stratēģijas evolucionārās tehniskās stratēģijās.

Cisco sertificētām sistēmu arhitektam formālas izglītības programmas nav pieejamas. Taču kandidātiem, kuri vēlas iegūt šo sertifikāciju, ir jāstājas *Cisco* ieceltas komitejas priekšā un jāaizstāv viņu piedāvātais tīkla risinājumus. Kandidātiem, kas vēlas pretendēt uz *Cisco* sertificēta sistēmu arhitekta statusu, ir jābūt spēkā esošai *Cisco* detālprojektēšanas (CCDE – *Cisco* sertificēts detālprojektēšanas eksperts) sertifikācijai, kas apliecina specializētās zināšanas detālprojektēšanā un sistēmu veidošanā.

Cisco sertificēts arhitekts apkopo biznesa prasības un uzdevumus, kas nepieciešami, lai izveidotu integrēta, liela mēroga, sarežģīta, globāla tīkla projektu. Viņš spēj iztulkot uzņēmējdarbības parametrus un uzdevumus tīkla uzbūves funkcionālās prasībās, turklāt spēj skaidri komunicēt un aizstāvēt *Cisco* tīkla arhitektūras.

Cisco arhitekta sertifikācija tiek administrēta kā eksāmens padomes priekšā. Kandidāti piedāvā un aizstāv arhitektūras risinājumu kādai uzņēmējdarbības prasību kopai, viņiem tiek lūgts modificēt piedāvājumu „uz vietas”, balsoties uz eksaminācijas padomes izklāstītajām papildu prasībām.

Priekšnoteikumi ir CCDE sertifikācija, apmēram 10 gadu pieredze nozarē, kā arī uzņemšana programma, balstoties uz pieteikumu.

8. tabula. Cisco sertificēts arhitekts

Mērķis	Nozares prasība, tehnoloģiju attīstība
Tips	Sertifikāts/licence
Mērogs	Starptautisks
Atbildīgā iestāde	Cisco
Mainas vērtība	Augsta vērtība nozarē

Noslēdzot sadaju par IKT sektoru ar atziņu, ka IT profesionāļiem tehnoloģisko sertifikāciju primārā vērtība ir spēja atvērt jaunas durvis darba frontē. Taču Braiens Nelsons kritiskā rakstā „Vai *Microsoft* sertifikācija kļūst nevērtīga?“, kas publicēts www.trainingsignal.com, raksta, ka uzņēmumiem un IT vadītājiem primārā vērtība bijusi pārlicēba, ka darbiniekiem vai potenciāliem darbiniekiem ir prasmes strādāt ar kompleksām tehnoloģijām. Pašreizējais *Microsoft* nosaukumu un sertifikātu klāsts ir tāds, ka ir grūti noteikt, kādā līmenī cilvēks atrodas, vai, pat vēl ļaunāk, kādas sertifikācijas prasības iekļaut darba sludinājumā un vai vispār tās iekļaut. Uz jautājumu, vai *Microsoft* sertifikātiem aizvien vēl ir vērtība, viņš atbild ar „nē,” jo uzskata, ka to vidū, kuri cenšas izmantot jauno sertifikāciju nosaukumus, valda sajukums. Daudzos darba sludinājumos ir tikai aptuvenas norādes par sertifikācijas prasībām. Vienā šādā uzskaitījumā minēts „*Microsoft* sertificēts sistēmu administrators (MCSA), *Microsoft* sertificēts tehniskais speciālists, *Microsoft* sertificēts meistars, vai tam pielīdzināmi.”

Saprotot, ka ir noseigts gandrīz pilns administratoru sertifikācijas diapazons, jādomā, vai darbā ņēmēji maz zina, ko nozīmē šie sertifikāti, un vai profesionāļiem, kuriem ir augstāka līmeņa sertifikāti, tie nodrošina lielāku vērtību. Stratēģiski domājot, datorspeciālistiem vajadzētu tiekties pēc plašākas sertifikācijas.

3.5. Individuālie pakalpojumi

Šim sektoram¹⁴ ir specifiskas iezīmes, piemēram, liels strādājošo sieviešu vairākums (vairāk par 80%). Daudzas strādā nepilnu slodzi un paliek sektorā īsus laika posmus. Tāpat arī sektorā ir nozīmīgs pašnodarbināto personu skaits, tāpat arī ir izplatīts neoficiāls darbs. Pāris pēdējo gadu laikā bijis maz inovāciju tehnoloģijās, produktos vai metodēs. Jaunās attīstības tendences galvenokārt saistītas ar lietotājiem draudzīgiem pakalpojumiem, mājas lietošanai paredzēto plaša patēriņa produktu, it īpaši krāsu, kvalitāti un drošību. Šīs tendences „Dari pats!” rezultātā bizness sarūk, tāpēc personisko pakalpojumu nozarē jācenšas konkurēt kvalitātes ziņā, jātiecas uz diversifikāciju un nišas tirgu attīstīšanu, piemēram, veselības un skaistuma procedūras. Dažas ES valstis nopietni centušās paaugstināt šajā profesijā ienākošo izglītības un kvalitātes standartus, vienlaikus restrukturizējot frizētavu pakalpojumus, pārveidojot tās par holistiskiem modes un kosmetoloģisko pakalpojumu sniedzējiem.

Sociālie partneri 2011.gadā parakstīja uzvedības kodeksu un ar šīm vadlīnijām uzsver to, ka uzņēmumiem nepieciešami motivēti, labi apmācīti darbinieki, kuri bauda klientu uzticību un spēj sadarboties. Standarti attiecas uz dažādiem šajā nozarē nodarbinātos interesējošiem jautājumiem: algas, atbrīvošana no darba, veselības un drošības problēmas, neoficiāls darbs, utt. Kaut arī šis ir tikai rekomendācijas, tomēr partneri tās ievieš Eiropas nozaru sociālā dialoga ietvaros, īstenojot

¹⁴ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=480&langId=en&intPagelId=51> [skatīts 21.3.2012.].

konkrētus projektus. Pēdējo gadu laikā izvērstās iniciatīvas galvenokārt pievērsušās izglītībai (tostarp internetā), kā arī darba vides uzlabošanai.

3.5.1. Frizieru pakalpojumu

Individuālo pakalpojumu nozares analīzei (Cedefop, 2009) var pievērsties no dažādām perspektīvām, piemēram, pamatoties uz dažādiem skatījumiem, ko piedāvā alternatīvas klasifikācijas sistēmas vai pieejas nozaru klasifikācijai. Tātad iespējams apskatīt NACE¹⁵, ISIC¹⁶ un ISCO¹⁷ klasifikācijas (to dažādās versijas). Tāpat arī var ņemt vērā Eiropas nozaru sociālajā dialogā izveidotās ietvarstruktūras. Piemēram, NACE un ISIC individuālo pakalpojumu nozarē ietvertas daudzveidīgas darbības un saistītas profesijas, turpretim ISCO definē speciālu frizieru un kosmētiķu profesiju grupu. Tāpat arī Eiropas nozaru sociālajā dialogā ir iesaistītas divas galvenās puses, *UNI Europa*¹⁸ frizieru un kosmetologu sadaļa un *Coiffure EU*¹⁹, kas pārstāv frizētavu nozares darbiniekus un darba devējus (neietverot kosmetoloģijas nozares).

Frizieru pakalpojumu nozarē ir izveidojusies Eiropas iesaistīto pušu atzīta kvalifikāciju struktūra, kura pamatojas uz Eiropas līgumu par Eiropas frizieru sertifikātu ieviešanu. Šajā Eiropas skatījumā frizieru tālākizglītību iespējams sadalīt trīs līmeņos; A līmenis atbilst nacionālajiem izglītības standartiem, turpretim B un C līmeņi atbilst Eiropas standartiem. Regulējums, kas dominē citos sektoros, frizieru pakalpojumu nozarē nepastāv, jo nav starptautiska regulējuma, neraugoties uz *de facto* sertifikāciju, kura vedina domāt, ka Eiropas līmenī pastāv reāls nozares attiecināšanas standarts.

Aplūkojot praktiskus projektu piemērus, kas gadu gaitā īstenoti programmā *EUC hair*, Eiropas sociālie partneri vienojušies, ka, piesaistot gan Eiropas frizieru sertifikāta „B līmeni”, gan vadības izglītības programmas „C līmeni” EKI, izglītības programma tika ievietota Eiropas standartu sistēmā, kurai vajadzētu būt vienlīdzīgai Eiropas līmeņa izglītības programmām atzīšanas un kvalitātes ziņā. Patiesībā frizieru pakalpojumu nozares standarti pamatojas pamatprincipā, proti, ka Eiropas frizieru sertifikātā ikvienai valstij ir jāizlemj, kādā veidā nonāk no „A” līmeņa līdz „B” un „C” līmenim.

Leonardo da Vinci EKI frizieru pakalpojumu projektā²⁰ izmatotā pieeja, attiecinot Eiropas frizieru sertifikātu pret EKI, ietvēra triju veidu mācīšanās rezultātu pārbaudi EKI (zināšanas, prasmes un kompetence), sastatot tos ar tiem pašiem trīs mācīšanās rezultātu veidiem Eiropas frizieru sertifikāta „B” līmenī. Pamatojoties uz to, EKI 4. līmenis tika izraudzīts kā vislabāk atbilstošais Eiropas frizieru sertifikātam (EHC). Izmantojot salīdzināmu metodoloģiju, tika novērtēta Eiropas frizieru sertifikāta „C” līmeņa attiecināšana ar EKI. Saskaņā ar šo analīzi „C” līmenis uzskatāms par ekvivalentu EKI 5. līmenim.

Leonardo da Vinci programmā *EUC hair* – Eiropas frizieru sertifikācija²¹ – Eiropas frizieru standartu kvalitātes nodrošināšanas sistēma tika sadalīta *de facto* sertifikācijas sistēmā, kā arī akreditācijas procedūrās un rekomendācijās. Projekta partneri izlēma, ka nacionālās atbildīgās iestādes var akreditēt izglītības iestādes, kas piedāvā (atjaunināto) „B” līmeņa Eiropas frizieru sertifikātu, paziņojot, ka attiecīgās iestādes spēj mācīt nacionālajā A un Eiropas B līmenī.

¹⁵ NACE: Eiropas Kopienas ekonomisko aktivitāšu klasifikācija.

¹⁶ ISIC: starptautiskais visu ekonomisko aktivitāšu industriālās klasifikators.

¹⁷ ISCO: starptautiskais profesiju klasifikators.

¹⁸ <http://www.uniglobalunion.org> [skatīts 21.3.2012.].

¹⁹ <http://www.dkf.dk/EQF-Hair.aspx> [skatīts 21.3.2012.].

²⁰ <http://www.dkf.dk/EQF-Hair/EU-project.aspx> [skatīts 3.4.2012.].

²¹ http://ec.europa.eu/sport/white-paper/whitepaper8_en.htm#2 [skatīts 21.3.2012.].

9.tabula. Frizieru pakalpojumi

Mērķis	Nozares prasība, veselība un drošība
Tips	Pilna kvalifikācija
Mērogs	Eiropa
Atbildīgā iestāde	UNI Eiropas frizieri un kosmetologi – <i>Coiffure EU</i> (ES sociālie partneri)
Mainas vērtība	Augsta vērtība nozarē – prasība piekļuvei

3.6. Sporta nozare

Sports²² ir cilvēku darbības joma, par kuru ļoti interesējas visi ES pilsoņi un kurai ir liels potenciāls tos visus apvienot un uzrunāt, neatkarīgi no vecuma vai sociālās izcelsmes. Kā liecina 2004.gada *Eurobarometer* pētījums, apmēram 60% Eiropas pilsoņu regulāri nodarbojas ar sportiskām aktivitātēm, vai nu individuāli vai pievienojoties apmēram 700 000 sporta klubiem, kuri paši ir visdažādāko asociāciju un federāciju biedri. Vairums sporta aktivitāšu notiek amatieru sporta struktūru ietvaros. Profesionālais sports paplašinās, un tam ir vienlīdz svarīga loma sporta sabiedriskajā lomā. Sports ne tikai uzlabo Eiropas pilsoņu veselību, bet tam ir arī izglītojošs aspekts un sava sociālā, kultūras un aktīvās atpūtas loma. Sporta sociālā loma potenciāli var stiprināt ES ārējās attiecības.

Laikā no 2010.gada marta līdz 2011.gada martam Eiropas Sporta un nodarbinātības observatorija (EOSE) realizēja projektu „Rīcība mūžizglītības stratēģijai sportā un aktīvajā atpūtā: Mūžizglītības sports”²³ sadarbībā ar deviņu Eiropas valstu pārstāvjiem. EOSE darbojas Eiropas līmenī, kalpojot kā zināšanu avots un sporta un aktīvās atpūtas veicinātājs.

Projekta „Mūžizglītības sports” mērķis bija sapulcināt nacionālās ieinteresētās puses, lai izveidotu struktūras, kas nodrošinātu kvalificētu darbaspēku, lai reaģētu uz nozares izaicinājumiem, kā arī ļautu nozarei dot savu ieguldījumu plašākā darba kārtībā, tostarp, veselībā, izglītībā, sociālajā iekļaušanā un ekonomiskajā attīstībā. Otrs mērķis bija informēt par Mūžizglītības sporta stratēģiju un saistībām, līdzdarbojoties un veidojot partnerības ar nacionālā un reģionālā līmeņa iesaistītajām pusēm no sporta un izglītības jomām.

Mūžizglītības sporta stratēģija pamatojas uz nozares un tās profesiju definēšanas, darbā pamatotu kompetences ietvarstruktūru, mācīšanās rezultātu ietvarstruktūru, kā arī kvalitātes nodrošināšanas procesu.

Galvenās iesaistītās puses sporta izglītību apliecinošo dokumentu jomā ir ministrijas, par kvalifikācijām atbildīgās valsts iestādes, sporta federācijas un citas sporta kustības, organizācijas, universitātes, tehniskās koledžas un izglītības nodrošinātāji. Izpētot nacionālās sporta nozares izglītības un izglītības sistēmas, atklājās modelis, kurā sporta izglītību galvenokārt piedāvā trīs galvenās iesaistītās puses: nacionālās sporta federācijas; profesionālās vai tehniskās koledžas un šādas izglītības sniedzēji; kā arī augstākās izglītības iestādes.

Var secināt, ka sports un aktīvā atpūta ir nozare, kura kvalifikāciju nodrošināšanas ziņā ir labi apkalpota, tās sniedz plašu izglītības sniedzēju un dažādu izglītības veidu diapazonu, aptverot visu veidu profesionālās un akadēmiskās izglītības piedāvājumu, sākot no īsiem profesionāliem kursiem līdz maģistra un doktora līmenim. Taču profesionālajā sportā ir vairākas ar starptautiskajām federācijām un komisijām saistīti starptautiskie izglītību apliecinošie dokumenti.

²² <http://www.eose.eu/blog/> [skatīts 21.3.2012.].

²³ <http://www.golf-stand.com/> [skatīts 21.3.2012.].

Golfs, piemēram, ir unikāls sporta veids gan tā darba tirgus mēroga un daudzveidības ziņā, gan ar daudzajām golfa kvalifikācijām, no kurām dažas tiek atzītas nacionālajās kvalifikācijas sistēmās, dažas pastāv tikai nozarē, bet tām ir starptautiskas iezīmes. KPMG/Oxford economics company 2009.gadā veiktais pētījums liecina, ka Eiropas golfa industrijā strādā 350 000 darbinieku. Pēdējo gadu laikā ir parādījušies jauni golfa tirgi, it īpaši Dienvidēiropā un Austrumeiropā, un Eiropas līmenī pastāv pārrāvums starp kompetenci, ko pieprasa darba devēji golfa nozarē, un mācīšanās rezultātiem, ko absolvents/darbinieks iegūst izglītības laikā. Šajos jaunajos tirgos trūkst kvalitatīvas sākotnējās profesionālās izglītības, kas atbilstu golfa nozares darba devēju vajadzībām. Sen pastāvošajos golfa tirgos mācīšanās procesā tiek akcentēti mācīšanās ieguldījuma akcenti. Eiropas profesionālie standarti golfa projektam (*Golf stand*)²⁴ galvenokārt tika izstrādāti, lai izveidotu neaizstājamus Eiropas profesionālos standartus, lai noteiktu kompetenci, prasmes un zināšanas, kas nepieciešamas tiem, kas strādā kā golfa profesionāļi.

3.6.1. Starptautiskais volejbola tiesnesis

Starptautiskā tiesneša kvalifikācija ir ļoti svarīga profesionālajā sportā, un tai ir būtiska nozīme darba tirgū. Volejbolā „Starptautiskie tiesneši ir tie starptautisko tiesnešu kandidāti, kā noteikts FIVB sporta noteikumu 2.1.3 punktā, kurus, piecu gadu laikā pēc noliktā kursa, viņu kontinentālā tiesnešu komisija ir sertificējusi kā tādus, kas pildījuši tiesnešu pienākumus vismaz trīs mačos, no kuriem vismaz divos kā pirmais tiesnesis, jebkurā kontinentālā čempionātā, tostarp kvalifikācijas turnīros un/vai kontinentālās spēlēs, ko organizējušas kontinentālās olimpiskās iestādes vai konfederācijas”. 2011.gada jūnijā bija 435 starptautiskie tiesneši no 48 Eiropas valstīm. Kaut arī tiesneši izjūt spiedienu, tomēr šobrīd viņu skaits ir pietiekams, lai nodrošinātu augstākā līmeņa spēles. Piemēram, 2010./2011.gada sezonā Eiropā, notika 520 augstākā līmeņa klubu mači un 599 nacionālo komandu sacīkstes. Šī ir visaktīvākā federācija ar ievērojamu ietekmi Eiropas līgās.

Lai iegūtu starptautiskā tiesneša kvalifikāciju, kandidātiem jāpabeidz Starptautiskās Volejbola federācijas (FIVB) sertificēts kurss. Tas ietver: vadība augsta līmeņa spēļu tiesāšanā; tiesāšanas psiholoģiskie aspekti; komunikācija augsta līmeņa tiesāšanā; kā augstākā līmeņa treneri uztver un vērtē augstākā līmeņa tiesnešus; jaunā tiesnešu vērtēšanas sistēma; psiholoģiskās stratēģijas tiesāšanā; starptautisko tiesnešu kandidātu kursi (IRCC); kontinentālie kursi; nacionālie kursi; zināšanu atsvaidzināšanas kursi. Tos visus var organizēt nacionālā federācija, attīstības centrs, kontinentālā federācija vai FIVB.

Ar FIVB saistītās nacionālās federācijas, attīstības centri un kontinentālās federācijas drīkst organizēt starptautisko tiesnešu kandidātu kursus tikai FIVB pārraudzībā un ar tās atļauju, ar nosacījumu, ka tiek ievērota noteiktā kārtība. Ja kurss pilnībā nenodrošina kursu ilgumu, standartu vai programmu, vai ja tajā nepiedalās vismaz sešas valstis vai ja netiek rīkots eksāmens, tad dalībnieki nesaņems atestātu un tiesnešu komisija kursu nepastiprinās. Uzņemšanas noteikumi paredz, ka dalībniekiem jābūt pēdējo piecu gadu laikā vismaz piecas reizes reģistrētiem FIVB. Nacionālās federācijas atbild par reģistrācijas FIVB pārbaudi. Neskaidrību gadījumā jāsazinās ar FIVB.

Dalībniekiem jāliek iestāšanās pārbaudījums, lai novērtētu viņu pamatzināšanas par oficiālajiem volejbola noteikumiem un angļu valodas prasmes. FIVB patur tiesības noraidīt noteikumiem neatbilstošus pretendētus. Minimālais vecums, lai piedalītos starptautisko tiesnešu kursā, ir 25, bet maksimālais – 41. Tāpat arī katram dalībniekam līdz ar individuālo reģistrācijas veidlapu ir jāiesniedz oficiāla medicīniskā izziņa.

Kad teorētiskās mācības ir pabeigtas, dalībnieki liek teorētiskos un praktiskos eksāmenus:

- Punktu skaitīšanas tests (ar punktu skaitīšanu praksē);
- Rakstisks eksāmens (oficiāls tests tiesnešu komisijai);

²⁴ <http://www.golf-stand.com/> [skatīts 21.3.2012.].

- Praktisks eksāmens volejbola sacīkšu laikā (viena pilna spēle turnīra laikā)
- Mutisks eksāmens (20 minūtes katram dalībniekam).

Kad eksāmens beidzies, kursu direktors izsniedz katram dalībniekam atestātu, kurā atspoguļoti eksāmena rezultāti. FIV pasākumu nodaļa nosūta sertifikātu tiem kandidātiem, kuri nolikuši eksāmenu un kurus apstiprinājusi tiesnešu komisijai.

10. tabula. Starptautiskais volejbola tiesnesis

Mērķis	Nozares prasība
Tips	Sertifikāts/licence
Mērogs	Starptautisks
Atbildīgā iestāde	FIVB Starptautiskā volejbola federācija
Maiņas vērtība	Augsta vērtība nozarē – prasība piekļuvei

3.7. Transporta nozare

Transporta nozare (*European Commission, 2009*) ir viena no svarīgākajām Eiropas tautsaimniecībā. Iemesls ir ne tikai tās lielums (kas 2007.gadā lēsts kā EUR 803 miljardi vai 6,6% no Eiropas IKP), bet arī tas, ka tai ir svarīga loma, savienojot citas tautsaimniecības nozares savā starpā. Transporta sektoram ir raksturīga liela daudzveidība un dažādi transporta veidi, kuriem ir dažādas tehnoloģijas, regulējums, izaicinājumi, tehnoloģiskās zināšana, kā arī nepieciešamās prasmes.

Galvenās kategorijas ir:

- gaisa transports (pasažieru un kravas),
- ūdens/jūras transports
 - starptautiskais atklātās jūras transports (pasažieru un kravas),
 - upju, kanālu un ezeru kuģu transports (pasažieru un kravas, praktisku apsvērumu dēļ to dēvē „par iekšējo ūdeņu transportu”),
- dzelzceļa transports (pasažieru un kravas)
 - metro un tramvaju sistēmas,
 - piepilsētās vilcieni,
 - starptautiskie vilcieni,
 - ātrgaitas dzelzceļi,
- autotransports (īso un garo distanču, pasažieru un kravas, vieglie un smagie komerctransporta līdzekļi)
 - pasažieru transports (autobusi, starppilsētu autobusi un taksometri),
 - īso distanču kravas automašīnas (smagās un vieglās),
 - garo distanču kravas automašīnas (galvenokārt smagās).

Šī nozare Eiropā ir arī svarīgs darba devējs, 2006.gadā tā ES nodarbināja apmēram 9,62 miljonus darbinieku. 2006.gadā tās kopējā pievienotā vērtība bija EUR 530, 2 miljardi, lielāko daļu no tā ģenerēja autotransporta sektors.

Laika posmā no 1995. līdz 2006.gadam pievienotās vērtības vidējais pieaugums gadā bija 4, 3%, kas bija gandrīz divas reizes lielāks nekā 2,3 % pievienotās vērtības pieaugums visai Eiropas

tautsaimniecībai šajā laika posmā. Transporta nozari (it īpaši kravas transportu) spēcīgi skārusi pašreizējā ekonomiskā krīze, un svarīga loma ir mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, it īpaši kravas autotransporta jomā, kurā liels īpatsvars ir mikrouzņēmumi, kas algo mazāk nekā 10 darbiniekus. Darbaspēka aptaujas dati liecina, ka 2005.gadā tikai 21,1% no šajā nozarē nodarbinātajiem bija sievietes, un lielākā daļa ir darbinieki ar vidēju kvalifikāciju. Vērojama tendence, ka mainās pieprasītās prasmes – no zema kvalifikācijas līmeņa uz vidējiem un augstiem kvalifikācijas līmeņiem, kā to parādīja pēdējā (2012.gada marts) Cedefop prasmju prognoze²⁵.

3.7.1. Jūras transports

Jūras transporta nozarei ir svarīga ekonomiska loma, jo apmēram 90% Eiropas tirdzniecības apjoma tiek pārvadāts pa jūru. Tiek lēsts, ka vairāku piekrastes dalībvalstu procentuāli augsto IKP ģenerējušas ar jūru saistītas un nozares un pakalpojumi, kas nodarbina daudzus strādājošos. Ar jūru saistītajā nozarē ietilpst dažādas ekonomiskās aktivitātes, profesijas un kvalifikācijas, un tajā atrodams tādu nozares kvalifikāciju piemērs, par ko panākta vienošanās starptautiskā līmenī un kas tiek starptautiski atzīta, patiecoties sociālo partneru realizētam labi strukturētam procesam.

Ar jūru saistītajām profesijām ir starptautiskā dimensija, jo jūra netieši pārstāv „globalizētu” sektoru, kas radījis izteiktu vienotību standartos, kas saistīti ar drošību jūrā. Tāpat arī globalizācija ir ietekmējusi tradicionālās kvalifikācijas, jo radījusi nepieciešamību veidot jaunus profesiju aprakstus un nodrošināt sertifikācijas procesu caurskatāmību.

3.7.2. Jūrnieku izglītība

Starptautiskā Jūras organizācija darbojas starptautiskā līmenī. Tā dibināta Ženēvā 1948.gadā un kopš pagājušā gadsimta sešdesmitajiem gadiem ieguvusi būtisku lomu visos ar jūras pārvadājumiem, kā arī kuģu un cilvēku dzīvību saistītos jautājumos. Šobrīd IMO darbojas ANO interesēs.

1978.gadā IMO pieņēma konvenciju par jūrnieku sagatavošanu, sertifikāciju, kā arī sardzes pildīšanu (STCW konvencija), kas ir starptautiskais etalonstandarts jūrniecības kvalifikācijām. Tā attiecas uz visiem jūrniekiem, izņemot tos, kas dienē uz karakuģiem, koka kuģiem, zvejas kuģiem un jahtām. STCW izveido kvalifikāciju struktūru, kas nosaka minimālās obligātās prasības konkrētas profesijas veikšanai. Katra kvalifikācija ietver kompetences standartu, mācības uz klāja un piekrastes reisos, īpašas mācības, kapteiņa mācības un uz kuģa nostrādāto laika posmu. Kompetences standarts norāda prasmju līmeni, kas jāsasniedz, lai varētu pienācīgi pildīt funkcijas uz kuģa klāja atbilstoši starptautiski pieņemtiem kritērijiem; šajā standartā zināšanas, izpratne un prasme ir konkretizētas, izmantojot metodes un kritērijus pašas kompetences novērtēšanai. Tā kā izglītību apliecinājošu dokumentu piešķiršanas process tiek realizēts no augšas uz leju un STCW ir galvenais etalonstandarts un instruments, katrai dalībvalstij ir pašai jāievieš konvencijas prasības. Atbilstoši konvencijai nacionālajām atbildīgajām iestādēm ir pienākums noteikt kritērijus un prasības kvalifikācijas piešķiršanai.

Eiropas Komisijas pieņēmusi vairākas direktīvas, kas atbilst konvencijas prasībām kvalifikācijām prasībām, piemēram, 2001/25/EK (nosaka jūrnieku minimālo izglītības līmeni) un 2005/45/EK (noteikumu par dalībvalstu izdoto jūrnieku sertifikātu kopējo atzīšanu).

STCW konvencija ir starptautiskās kvalifikāciju ietvarstruktūras piemērs, kas sākotnēji izveidota, lai garantētu drošību jūrā. Un tomēr, tas ir būtisks instruments, paredzēts, lai uzskaitītu visas obligātās prasības jūrniekiem, kuriem ir nepieciešama labi strukturēta kvalifikācija. Tāpat arī tā valstu uzdevumus un kvalitātes standartus. Kvalitātes standarti attiecas uz sertifikācijas sistēmas administrēšanu, visiem izglītības kursiem un programmām, kā arī eksāmeniem un vērtēšanu, ko

²⁵ <http://www.cedefop.europa.eu/EN/about-cedefop/projects/forecasting-skill-demand-and-supply/skills-forecasts.aspx> [skatīts 21.3.2012.].

veic dalībvalsts vai kas tiek veikta tās pilnvarojumā, kā arī uz pasniedzējiem un vērtētājiem nepieciešamo kvalifikāciju un pieredzi. Dalībvalstu līmenī atbildīgās iestādes pārbauda, vai ieviešana dalībvalstī notiek saskaņā ar STCW konvenciju.

STWC konvencija pieprasa, lai izglītība, ar kuras palīdzību var iegūt sertifikātu, būtu „apstiprināta.” Starptautiskā jūras organizācija neapstiprina nevienus mācību kursus vai iestādes. Tas ir STCW konvencijas dalībvalstu valdību privilēģija un pienākums. Parasti tās apstiprina STCW dalībvalsts kuģniecības pārvalde atbilstoši konvencijas prasībām.

Tāpat arī konvencija pieprasa, lai jūrnieku izglītību un novērtēšanu administrētu, uzraudzītu un novērotu saskaņā ar STCW kodeksa nosacījumiem; tāpat arī to, lai par jūrnieku izglītības un kompetences novērtēšanu atbildīgie būtu atbilstoši kvalificēti saskaņā ar kodeksu.

Kad kuģniecības pārvalde sākotnēji apstiprina jūrnieku izglītības programmu, vērtējumā var būt ietverti tālāk uzskaitītie elementi, lai nodrošinātu, ka izglītības iestāde vai izglītības programma atbilst STCW konvencijas standartiem:

- Izglītības mērogs un uzdevumi – tiem jāatbilst STCW noteikumu II/1 prasībām;
- Minimālie piekļuves standarti – vecums, pieredze jūrniecībā, cita veida izglītība, veselības stāvoklis, utt.;
- Uzņemto skaita ierobežojumi, proporcija students/darbinieki, utt.;
- Darbinieku kvalifikācija, pieredze priekšmetos, pasniegšanas prasmes, vērtēšanas prasmes;
- Uzdevumu veikšanai nepieciešamās telpas un aprīkojums;
- Uzrakstītas programmas, mācību programma, nodarbību grafiks un kursu materiāli;
- Izglītības metode: lekcijas, praktiskās nodarbības, video, utt., un katram veidam atvēlētais laiks procentos;
- Studentu un citu dokumentu lietvedība;
- Informācijas drošība;
- Kvalitātes standartu sistēmas prasības, lai nodrošinātu atbilstību standartiem.

3.7.3. Jūrnieku sertifikāti – Starptautiskā jūras organizācija (STCW)

Eiropas Parlamenta un Padomes 2005.gada 7. septembra direktīva 2005/36/EK par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu attiecas uz jūrniecības profesijām, kas ietvertas Direktīvā 2008/106/EK²⁶, veicinot ES Līgumā noteikto pienākumu pildīšanu un likvidējot šķēršļus personu un pakalpojumu pārvietošanās brīvībai starp dalībvalstīm. Direktīvas 2005/36/EK kopējā diplomu un sertifikātu atzīšana ne vienmēr nodrošina visu jūrnieku, kas strādā uz kādas dalībvalsts karoga kuģiem, standartizētu izglītības līmeni. Taču tas ir izšķiroši svarīgi jūrniecības drošībā, un tāpēc ir svarīgi kopienā noteikt minimālo izglītības līmeni jūrniekiem. Šim līmenim jāpamatojas jau starptautiskā līmenī pieņemtajos izglītības standartos, proti, Starptautiskās jūras organizācijas konvencijā par jūrnieku sagatavošanu, sertifikāciju, kā arī sardzes pildīšanu (1978.gada STWC konvencija), kas tika pārskatīta 1995.gadā. Visas dalībvalstis ir pievienojušās šai konvencijai.

3.7.4. Kapteinis un kapteiņa vecākais palīgs uz kuģim ar bruto tilpību 3000 BT un vairāk.

Kompetenti darbinieki ne tikai nodrošina kuģošanas drošību un jūras vides aizsardzību ES, bet arī ieņem būtiski lomu jūrniecības nozares izaugsmes un pārticības veicināšanā. Eiropas jūrniecības

²⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:323:0033:0061:EN:PDF> [skatīts 21.3.2012.].

sektorā aizvien vairāk pietrūkst Eiropas jūrnieku²⁷, it īpaši – virsnieku. Jādomā, ka turpmākajos gados šis deficīts palielināsies, kaitējot jūrniecības nozarei, kurai nepieciešami jūrnieki ar specializētām zināšanām un pieredzi. Eiropas jūrniecības politikas galvenais mērķis šajā jomā ir novērst ļaunprātīgas darbības uz tiem kuģiem, kas ienāk ES ostās, uzlabot sociālās garantijas jūrniekiem, kas kuģo uz ES valstu karogu kuģiem, kā arī padarīt jūrniecības profesijas pievilcīgākas.

ES uzskata darba un dzīves apstākļus uz kuģiem par svarīgiem, jo tie arī veicina jūrniecības drošību, novēršot cilvēciskā faktora izraisītos negadījumus. Attiecībā uz ES strādājošajiem ES normatīvie akti darba, līdztiesības un nediskriminācijas jomās ir visai pamatīgi, un tie ir piemērojami arī jūrniekiem, ar dažiem izņēmumiem, kurus šobrīd pārskata Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāts. Jūrnieku izglītība ir svarīga ES, lai uzturētu un attīstītu zināšanas un prasmes jūrniecības nozarē, gan arī jūrniecības drošību. Tāpēc ir būtiski noteikt un uzturēt minimālo jūrnieku izglītības līmeni ES.

Eiropas Padomes priekšlikums Eiropas Padomes un Padomes direktīvai, kas grozītu Direktīvu 2008/106/EK par jūrnieku minimālās sagatavotības līmeni (Briselē, 2011.gada 8. decembrī) konkrētīzē minimālās prasības kapteiņiem un vecākajiem kapteiņa palīgiem kuģiem ar bruto tilpību 3000 BT un vairāk.

Jūrnieku izglītību un sertifikāciju regulē Starptautiskās Jūras organizācijas 1978.gada standarti par jūrnieku izglītību, sertifikāciju un sardzes pildīšanu (STCW Konvencija), kas stājās spēkā 1984.gadā un tika būtiski grozīti 1995.gadā.

Visas dalībvalstis ir pievienojušās STCW Konvencijai, un tikai Somija, kur parlamentārās izvērtēšanas rezultātā radās ierunas, ir iebildusi pret Manilas grozījumiem. Tāpēc dalībvalstīm savi noteikumi ir jāsaskaņo ar Manilas grozījumiem.

Saskaņā ar šiem grozījumiem obligātās minimālās prasības kapteiņu un vecāko kapteiņa palīgu uz kuģiem ar bruto tilpību 500 BT un vairāk sertifikācijai, lai kļūtu par kapteini vai vecāko kapteiņa palīgu uz kuģiem ar bruto tilpību 3000 BT un vairāk, nepieciešams:

- Visiem kapteiņiem un kapteiņa vecākajiem palīgiem uz kuģiem ar bruto tilpību 3000 GT un vairāk ir jābūt kompetences sertifikātam.
- Visiem sertifikācijas kandidātiem jāatbilst sertifikācijas prasībām kas noteiktas sardzes virsnieku sertifikācijai uz kuģiem ar bruto tilpību 500 BT vai vairāk un ir apstiprināts, ka viņi šādā amatā strādājuši uz kuģiem:
 - kapteiņa vecāko palīga sertifikācijai vismaz 12 mēnešus; un
 - kapteiņa sertifikācijai vismaz 36 mēnešus; taču šo periodu var samazināt līdz vismaz 24 mēnešiem, ja vismaz 12 mēnešus no šāda darba uz kuģiem strādāts par kapteiņa vecāko palīgu; un;
 - ir pabeiguši apstiprināto izglītību un atbilst kompetences standartam, kas noteikts A-II/2 STWC kodeksā kapteiņiem un kapteiņu vecākajiem palīgiem uz kuģiem ar bruto tilpību 3000 BT un vairāk.

Termins „kompetences sertifikāts” (*certificate of competence*) apzīmē kapteiņiem, virsniekiem un GMDSS (Globālā jūras negadījumu un drošības sakaru sistēma) radiosakaru personālam atbilstīgi direktīvas nosacījumiem izdotu un apstiprinātu sertifikātu, kas tādējādi tās likumīgajam saņēmējam dod tiesības strādāt šajā amatā un pildīt šajā atbildības līmenī noteiktās funkcijas. „Kvalifikācijas sertifikāts” (*certificate of proficiency*) apzīmē kādu citu, ne kompetences sertifikātu, kas izdots jūrniekam un apliecina izglītības, kompetences vai darba uz kuģiem atbilstību attiecīgajām direktīvas prasībām.

²⁷ http://ec.europa.eu/transport/maritime/seafarers/seafarers_en.htm [skatīts 21.3.2012.].

11.tabula. Kapteinis un vecākais kapteiņa palīgs uz kuģiem ar bruto ietilpību 3000 BT un vairāk

Mērķis	Nozares prasība – veselība un drošība, tehnoloģiskās vajadzības
Tips	Pilna kvalifikācija
Mērogs	Starptautisks
Atbildīgā iestāde	Starptautiskā jūras organizācija
Mainas vērtība	Augsta vērtība nozarē – prasība piekļuvei

3.8. Gaisa transports

Salīdzinājumā ar citiem transporta veidiem gaisa transports²⁸ piedzīvojis visātrāko izaugsmi. Taču tam jādomā par to, ka tā struktūra ir piesātināta. ES ir apņēmusies modernizēt un pielāgot infrastruktūru augošajai pasažieru plūsmai, vienlaikus uzlabojot to tiesības un drošību. Lai to izdarītu, ES strādā pie „vienotas Eiropas gaisa telpas” ieviešanas. Optimālu satiksmes vadības tehnoloģiju ieviešana ļaus atrisināt izaicinājumus, kas saistīti ar ekonomisko lietderību, drošību un apkārtējās vides saudzēšanu. Aviācijas profesijām ir spēcīga starptautiskā dimensija un attiecīgās kvalifikācijas pēc būtības ir globālas un pamatojas starptautiskos standartos.

3.8.1. Starptautiskā Civilās aviācijas organizācija

1944.gadā tika izveidota specializēta Apvienoto Nāciju Organizācijas aģentūra, Starptautiskā Civilās aviācijas organizācija (ICAO), lai vecinātu drošu un sakārtotu starptautiskās civilās aviācijas attīstību visā pasaulē. Tā nosaka aviācijas drošībai, efektivitātei un regularitātei, kā arī aviācijas vides aizsardzībai nepieciešamos standartus un regulējumu. Organizācija tās 191 dalībvalstij kalpo kā sadarbības forums visās civilās aviācijas jomās.

Atbilstīgi konvencijas nosacījumiem, organizāciju veido asambleja, ierobežotas dalības padome ar dažādām pakļautības iestādēm un sekretariāts. Padome kā pārvaldes orgāns dod ICAO darbam nepārtrauktu virzību. Padome pieņem standartus un rekomendētās prakses, kā arī ietver tās starptautiskās civilās aviācijas konvencijas pielikumus.

ICAO strādā ciešā sadarbībā ar citām ANO organizācijām, tādām kā Pasaules Meteoroloģisko organizāciju, Starptautisko Telekomunikāciju savienību, Vispasaules Pasta savienību, Pasaules Veselības organizāciju un Starptautisko jūras organizāciju. Starp nevalstiskajām organizācijām, kuras arī piedalās ICAO darbā, minamas Starptautiskā gaisa transporta savienība, Starptautiskā lidostu padome, Starptautiskā aviokompāniju pilotu asociāciju federācija, kā arī Starptautiskā lidaparātu īpašnieku un pilotu asociāciju padome.

Pret visiem lidojumiem ir vienāda, vienota attieksme gan no gaisa satiksmes kontroles, lidostas atbildīgo iestāžu vai lidaparātu vadošu pilotu puses. Miljoniem darbinieku, kas iesaistīti produktu ražošanā, uzturēšanā un monitoringā, kā arī nekad nebeidzamo lidojumu ciklu vajadzībām nepieciešami pakalpojumu nodrošināšanā paliek „aiz kadra”. Modernā aviācija ir viena no sarežģītākajām sistēmām, kurā mijiedarbojas cilvēki un mašīnas, kas jebkad radīta. Šie ārkārtīgi precīzie procesi prasa universāli pieņemtus standartus, kas pazīstami kā standarti un rekomendētās prakses (SARP), kas aptver starptautiskās civilās aviācijas visus tehniskos un operacionālos aspektus, tādus kā drošība, personāla licencēšana, lidaparāta darbība, lidlauki, gaisa satiksmes pakalpojumi, negadījumu izmeklēšana un vide. Bez SARP aviācijas sistēma būtu haotiska un nedroša.

²⁸ http://europa.eu/legislation_summaries/transport/air_transport/index_en.htm [skatīts 21.3.2012.].

3.8.2. Eiropas Aviācijas drošības aģentūra

Eiropas Aviācijas drošības aģentūra (EASA) ir galvenais elements ES aviācijas drošības stratēģijā. Tās misija ir sekmēt visaugstākos kopējos drošības un vides aizsardzības standartus civilajā aviācijā. Gaisa transports tiek uzskatīts par visdrošāko ceļošanas veidu, un, gaisa satiksmes attīstībai turpinoties, ir nepieciešama kopēja, Eiropas līmeņa iniciatīva, lai gaisa transports arī turpmāk būtu drošs un ilgtspējīgs. Aģentūra izstrādā kopējos Eiropas līmeņa drošības un vides noteikumus. Tā uzrauga standartu ieviešanu praksē, novērojot dalībvalstis un nodrošinot nepieciešamās tehniskās specializētās zināšanas, izglītību un pētniecību. Aģentūra strādā ciešā sadarbībā ar nacionālajām atbildīgajām iestādēm, kas turpina veikt daudzus operacionālos uzdevumus, piemēram, sertificēt individuālos lidaparātus vai licencē pilotus.

Tāpat arī EASA pilda administratīvus pienākumus konkrētās sertifikācijas jomās: sertificējot konkrētus lidaparātu modeļus, dzinējus vai daļas, kas apstiprinātas izmantošanai ES. Aviācijas industrijai ir izdevīgas kopējas specifikācijas, rentabli pakalpojumi un viens kontaktpunkts.

Šobrīd aģentūras galvenie uzdevumi ietver:

- Likumdošanu: izstrādāt normatīvos aktus aviācijas drošības jomā un sniegt tehniskās konsultācijas Eiropas Komisijai un dalībvalstīm;
- Inspekcijas, izglītības un programmu standartizāciju, lai nodrošinātu vienotu Eiropas aviācijas normatīvo aktu ieviešanu visās dalībvalstīs;
- Konkrētu lidaparātu, dzinēju un daļu modeļu sertifikācija atbilstoši drošības un vides aizsardzības prasībām;
- Apstiprināt lidaparātu projektēšanas organizācijas visā pasaulē un apkopes organizācijas ārpus ES, Kanādas un ASV;
- Apstiprināt trešo valstu (ne ES) operatorus;
- Koordinēt Eiropas Kopienas programmu SAFA (Ārzemju gaisa kuģu drošības novērtēšanas programma) attiecībā uz ārvalstu gaisa kuģiem, kas izmanto kopienas lidostas;
- Datu apkopošana, analīze un pētījumi aviācijas drošības uzlabošanai.

Pēc pāris gadiem aģentūra atbildēs arī par drošības noteikumiem attiecībā uz lidostām un gaisa satiksmes vadības sistēmām.

EASA saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 216/2008 izdod lidojumderīguma regulas Eiropas Komisijas, tās dalībvalstu, kā arī Eiropas trešo valstu, kas piedalās EASA darbībās saskaņā ar šīs regulas 66. pantu, vārdā.

3.8.3. Pilotu licences

Pilotu licencēšana vai sertifikācija ir katrā valstī par aviāciju atbildīgās nacionālās iestādes (NAI) izdotā atļauja lietot gaisa kuģi, konstatējot, ka tās saņēmējs atbilst konkrētām prasībām attiecībā uz zināšanām un pieredzi. Tā ietvert pilota lidošanas eksāmenu. Sertificēts pilots šīs valsts gaisa telpā var realizēt konkrētu privilēģiju kopumu. Neraugoties uz centieniem harmonizēt valstu prasības, vietumis pastāvošās atšķirības sertifikācijas praksē un standartos ierobežo nacionālo kvalifikāciju pilnvērtīgu starptautisku derīgumu. Turklāt ASV piloti tiek sertificēti, nevis licencēti, kaut gan neformāli plaši tiek lietots vārds „licence”²⁹. Juridiski pilotu sertifikātus var atcelt administratīvā kārtībā, turpretim attiecībā uz licencēm (piemēram, autovadītāju apliecībām) ir nepieciešama tiesu sistēmas iejaukšanās.

ASV pilotu sertifikāciju regulē Federālā Aviācijas pārvalde (FAA), kas ir Transporta departamenta (DOT) atzars. Kanādā licences izsniedz valdības aģentūra Kanādas Transports. Apvienotajā Karalistē licences izsniedz Civilās aviācijas pārvalde (CAA).

²⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/Pilot_licensing_and_certification [skatīts 21.3.2012.].

Vairumā Eiropas valstu licences izsniedz nacionālā aviācijas pārvalde saskaņā ar Apvienoto aviācijas institūciju izdotajiem kopējiem aviācijas noteikumiem, kas pazīstami kā kopējie aviācijas noteikumi lidojuma ekipāžas licencēšanai (JAR-FCL).

2010.gada augustā EASA publicēja³⁰ priekšlikumu Eiropas Komisijai par harmonizētu regulējumu lidojuma ekipāžas licencēšanai (*Part-FCL*) „atzinuma” formā. Šis jaunais regulējums nodrošinās to, ka visās dalībvalstīs tiks piemērotas vienādas prasības pilotu licencēšanai un augstie drošības līmeņi. Šis „atzinums” attiecas uz lidmašīnu, helikopteru, dirižabļu, vertikālās pacelšanās un nosēšanās gaisa kuģu, planieru un gaisa balonu pilotu licencēšanu. Tiek piedāvāti arī pasākumi gludai pārejai uz jaunajiem noteikumiem.

Atbilstoši Eiropas Parlamenta prasībai, kas ietverta tā darba kārtībā attiecībā uz vispārējo un komercaviāciju, jaunizstrādātā viegļu lidaparātu pilotu licence, kas arī ietverta jaunajā regulējumā, atvieglos pieeju aviācijai plašākai sabiedrībai, vienlaikus saglabājot augstu drošības līmeni.

Pilotu akadēmija³¹ ir lidotāju skola, kura daļēji pieder aviolīnijas pilotiem un ir orientēta uz profesionālu pilotu izglītību. Lidotāju akadēmijā uzmanība tiek pievērsta profesionālai aprūpei un integrētai izglītībai.

Saīsinājums ATPL nozīmē aviolīniju transporta pilota licence, un tas ir augstākais aviācijas pilotu sertifikācijas līmenis. ATPL kursi veidoti tā, lai apmācītu pilotus darbam aviokompānijā. Šādi sertificētiem aviolīniju transporta pilotiem ir atļauts darboties kā lidmašīnas kapteiņiem aviopārvadātāja (aviolīniju) gaisa kuģī.

Prasības uzņemšanai kursā

- Minimālais vecums – 18 gadi;
- 1. kategorijas medicīniskā izziņa;
- Vismaz privātās lidmašīnas pilota licence;
- Pietiekams matemātikas un fizikas zināšanu līmenis; un
- Pieņemamas angļu valodas prasmes.

Aviolīniju pilotu licences īpašnieki:

- Bauda visas privāto lidmašīnu pilotu licenču īpašnieku privilēģijas;
- Darbojas kā ekipāžas kapteinis vai gaisa kuģa komandieris vai otrs pilots komerciālajos avio pārvadājumos iesaistītās lidmašīnās.

Kandidātam jāiziet mācību kursi uz zemes, kas ietver: aviācijas tiesības un ATC (gaisa satiksmes kontroles) procedūras, lidmašīnas korpusu un sistēmas, elektroautomātiku, dzinējus, avārijas iekārtas, instrumentus, masu un līdzsvaru, veiktspēju, lidojuma plānošanu un uzraudzību, cilvēku sniegumu un robežas, meteoroloģiju, vispārējo navigāciju, radio navigāciju, operacionālās procedūras, lidojuma un komunikācijas principus.

12. tabula. ATPL – Aviolīniju transporta pilota licence

Mērķis	Nozares prasība, veselība un drošība, tehnoloģiskās vajadzības
Tips	Pilna kvalifikācija
Mērogs	Starptautisks
Atbildīgā iestāde	Starptautiskā civilās aviācijas organizācija
Maiņas vērtība	Augsta vērtība nozarē – prasība piekļuvei

³⁰ <http://easa.europa.eu/communications/press-releases/PRen27082010.html> [skatīts 21.3.2012.].

³¹ <http://www.atpl.at/index.php> [skatīts 21.3.2012.].

3.8.4. Gaisa satiksmes kontrolieri

ES Komisijas 2011.gada 10. augusta Regula Nr. 805/2011 nosaka detalizētus noteikumus gaisa satiksmes kontrolieru licences un noteiktu sertifikātu iegūšanai saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 216/2008.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 5. aprīļa Direktīvas 2006/23/EC par Kopienas gaisa satiksmes kontroliera licenci ieviestā licence izrādījies sekmīgs instruments, lai atzītu īpašo gaisa satiksmes kontrolieru lomu gaisa satiksmes drošībā. ES mēroga kompetences standartu ieviešana ir samazinājusi fragmentāciju, ļaujot efektīvāk organizēt darbu pieaugošās reģionālās sadarbības starp gaisa navigācijas pakalpojumu sniedzējiem ietvaros. Tāpēc kopējas gaisa satiksmes kontrolieru licencēšanas sistēmas uzturēšana un uzlabošana ir būtisks Eiropas gaisa satiksmes kontroles sistēmas elements.

Lai pastiprinātu dalībvalstu uzticēšanos citu valstu gaisa satiksmes kontrolieru licencēšanas sistēmām, nevar iztikt bez kopējiem noteikumiem par licenču iegūšanu un uzturēšanu. Tāpēc ir svarīgi nodrošināt visaugstāko drošības līmeni, ieviest vienotas izglītības prasības, izglītību apliecinošiem dokumentiem, kompetencēm un piekļuvei gaisa satiksmes kontroliera profesijai. Tam vajadzētu nodrošināt drošus, augstas kvalitātes gaisa satiksmes kontroles pakalpojumus un veicināt licenču atzīšanu visā ES, tādējādi palielinot gaisa satiksmes kontrolieru pārvietošanās brīvību un pieejamību.

„Gaisa satiksmes kontroles dienests” ir pakalpojumi, kas tiek sniegti, lai novērstu lidaparāta sadursmi ar manevrēšanas zonā, ar šķēršļiem, lai veicinātu un uzturētu sakārtotu gaisa satiksmes plūsmu; „licence” ir sertifikāts, lai kā arī to nosauktu, kas ir izdots un apstiprināts atbilstīgi šiem noteikumiem un atļauj tās likumīgajam īpašniekam sniegt gaisa satiksmes kontroles pakalpojumus atbilstoši tajā ietvertajai kategorijai un atļaujām.

Pretendentiem uz gaisa satiksmes kontroliera licenci:

- (a) Jābūt vismaz 21 gadu vecam. Taču dalībvalstis, atbilstoši pamatotos gadījumos, var noteikt zemāku vecuma limitu;
- (b) Jābūt gaisa satiksmes kontroles studenta licencei;
- (c) Jābūt pabeigušam apstiprinātu vienības izglītības plānu un nolikušam atbilstošu eksāmenu vai pārbaudījumu atbilstoši konkrētām prasībām;
- (d) Jābūt derīgai medicīniskai izziņai;
- (e) Jāuzrāda adekvāts valodas prasmes līmenis.

Civilās aviācijas gaisa satiksmes kontroliera licencēšana ir standartizēta atbilstoši starptautiskam līgumam caur ICAO³². Daudzās valstīs ir gaisa satiksmes kontroles skolas, akadēmijas vai koledžas, kuras bieži vien vada tajā valstī esošs gaisa satiksmes pakalpojumu sniedzējs, bet reizēm tās ir privātas. Tur apmāca kontrolierus studentus, kas atnāk nesagatavoti, atbilstoši standartiem, kas nepieciešami gaisa satiksmes kontroliera licences iegūšanai, var būt vienas vai vairāku kategoriju licences. Šīs ir apakšvalifikācijas, kas norāda to gaisa satiksmes kontroles priekšmetu vai priekšmetus, kurās cilvēks apmācīts. ICAO nosaka piecas šādas kategorijas: apgabals (procesuāls), apgabala radars, piekļuve (procesuālā), piekļuves radars un lidlauks. ASV kontrolieri var iziet mācību kursus vairākās līdzīgās specialitātēs: lidlauka tonis, no zemes kontrolēta piekļuve (GCA), termināļa radara kontrole vai maršruta kontrole (gan radara, gan neradara). Šis mācību posms ilgst no sešiem mēnešiem līdz pāris gadiem.

Ikreiz, kad gaisa satiksmes kontrolieri tiek nozīmēti strādāt jaunā vienībā vai šajā konkrētajā vienībā sāk strādāt jaunā sektorā, viņiem jāiegūst izglītība par konkrētajai vienībai un/vai sektoram īpašajām procedūrām. Lielāka daļa šo mācību norit reālos apstākļos, kontrolējot reālas lidmašīnas, to sauc par mācībām darbavietā (OJT), ko nodrošina pilnībā kvalificēts un apmācīts

³² <http://www.icao.int/> [skatīts 21.3.2012.].

darbuzinātājs un mācību darbavietā instruktors (OJGI), kas arī ir „pieslēgts” sektoram, lai nepieciešamības gadījumā varētu nodrošināt vadību un momentā pārņemt kontroli. Šis mācību posms var būt dažāds – pāris mēneši vai gadi, atkarībā no sektora sarežģītības. Tikai pēc tam, kad cilvēks izgājis visus šos izglītības posmus, viņam atļaus nodrošināt kontroli vienam pašam.

Eurocontrol, Eiropas Aeronavigācijas drošības organizācija ir starptautiska organizācija, kurā ietilpst 39 dalībvalstis un Eiropas Kopiena. Šobrīd *Eurocontrol* kopā ar partneriem ir apņēmusies izveidot vienotu Eiropas gaisa telpu, kādas būtu nepieciešams 21. gadsimtā un turpmāk. Vienota Eiropas gaisa telpa (SES) pamatojas uz noteikumiem, kas ietverti Eiropas Parlamenta 2004.gada martā un 2009.gada martā pieņemtajām divām normatīvo aktu paketēm. Šo tiesisko ietvaru izstrādājusi Eiropas Komisija, palīdzot aviācijas kopienai, lai palielinātu Eiropas gaisa telpas kapacitāti. Tā ir dibināta 1960.gadā, civilā-militārā organizācija, kas izveidojusies par būtisku Eiropas gaisa satiksmes vadības (ATM) izcilības repozitoriju, kas gan vada, gan atbalsta ATM uzlabošanu Eiropā

Aeronavigācijas pakalpojumu institūts Luksemburgā (IANS) nodrošina izglītību Eiropas gaisa satiksmes kontrolieriem un aviācijas ekspertiem visā Eiropā. tas realizē visaptverošu mācību programmu, ietverot šādus priekšmetus: gaisa satiksmes vadība, komunikācija, navigācija un uzraudzība (CNS).

Eurocontrol darbības izglītības jomā tiek plānotas un realizētas, rēķinoties ar mēroga ekonomiju. Izglītības kursi atbalsta ATM/CNS aktivitātes visas Eiropas kontekstā, realizējot tādas izglītības un izpratnes veicināšanas programmas, kas harmonizē gaisa satiksmes kontrolieru un ATM speciālistu prasmju līmeni visā tīklā. Institūts piedāvā gan klātienēs, gan e-mācīšanās attālinātos pakalpojumus. Tādējādi *Eurocontrol* tieši sekmē vienotas Eiropas gaisa telpas sistēmas izveidi, palīdzot ATM kopienai sasniegt savus tīkla veikspējas mērķus, atbilstoši pieprasījumam nodrošinot specializētās zināšanas izglītības jomā.

Konkrētie izglītības kursi ietver: ATM uzraudzības produktu izstrādāšana un uzturēšana, kontroliera selekcijas instrumentu attīstība; atbalsts ASAR (Vienotas Eiropas gaisa telpas satiksmes vadības izpētes) uzlabojumu ieviešanai; mērķtiecīgs atbalsts, kam nepieciešams aģentūras konkrētās specializētās zināšanas.

13. tabula. Gaisa satiksmes kontrolieri

Mērķis	Nozares prasība, veselība un drošība, tehnoloģiskās vajadzības
Tips	Pilna kvalifikācija
Mērogs	Eiropas/starptautisks
Atbildīgā iestāde	Starptautiskā civilās aviācijas organizācija/ <i>Eurocontrol</i>
Maiņas vērtība	Augsta vērtība nozarē – prasība piekļuvei

3.8.5. Airbus izglītība

Airbus klientu servisa mācību centri nodrošina vieglu piekļuvi darbam uz *Airbus* lidaparātiem, piedāvājot avioliņiju operatoriem plašu izglītības kursu diapazonu pilotiem, stjuartiem, apkalpes personālam un veikspējas inženieriem. Kursus nodrošina mācību centru globālais tīkls, garantējot *Airbus* klientiem elastību. *Airbus* mācību centri Tulūzā, Maiami, Hamburgā un Pekinā piedāvā interaktīvus kursus, kuru programmas tiek pastāvīgi atjauninātās, lidojuma ekipāžas un stjuartu, kā arī tehniskās apkalpes personāla izglītībai. Starp tiem ir jauno *Airbus* pilotu pārejas kurss (APT), kurš ietver vismaz vienu jaunāko apkopes/lidojuma trenāžieri; kursu jaunā *Airbus* pilotu instruktoram (APIC); kā arī sākuma līmeņa izglītības kursu jaunākajiem pilotiem.

Airbus mācību centrs Tulūzā koordinē lidojuma ekipāžas, stjuartu un tehniskās apkopes personāla izglītību klientiem avioliņijām no visas pasaules. *Airbus* arī akreditē izglītības partnerus kursu realizēšanai.

3.8.6. *Airbus Catia V5* projektēšanas šablons

Profesionālā kvalifikācija, kas atļauj izmantot *Catia V5*, apliecina kompetenci un spējas, kas tiek atzītas plašākā mašīnbūves nozarē. *Airbus* apstiprināti izglītības partneri piedāvā šo kvalifikāciju, kas nepieciešama visām *Airbus* projektētām inženiertehniskām sistēmām visā pasaulē. Visi kursi ir *Airbus* akreditēti, un pēc to sekmīgas beigšanas tiek piešķirts izglītību apliecinošs dokuments. Šis mācību kurss paredzēts visiem, kas *Airbus A350* programmā strādā ar projektēšanas šabloniem. Kurša garums ir četras dienas, tā mērķis – panākt, lai studenti spētu projektēt sarežģītas detaļas, izmantojot *Catia V5* CPD darbgaldū, izprastu projektēšanas šablona metodi, saprastu ražošanas ierobežojumus, kā arī adaptētu spriedzes ievadi projektēšanas noteikumiem.

14.tabula. *Airbus Catia V5* projektēšanas šablons

Mērķis	Nozares prasība – tehnoloģiskās vajadzības
Tips	Sertifikācija
Mērogs	Nozare/ <i>Airbus</i> un aviokosmiskie inženiertehniskie uzņēmumi
Atbildīgā iestāde	<i>Airbus</i>
Maiņas vērtība	Augsta vērtība nozarē – prasība piekļuvei

3.9. Autotransports

Eiropas Savienības sauszemes transporta politika ir veicināt efektīvu, drošu un videi draudzīgu pārvietošanos. Tāpēc ES politikas uzdevumi sauszemes transporta nozarē ir: sekmēt efektīvus kravas un pasažieru pārvadājumu pakalpojumus; radīt taisnīgus apstākļus konkurencei; sekmēt un harmonizēt drošākus un videi draudzīgākus tehniskos standartus; nodrošināt zināmu fiskālu un sociālu harmonizāciju, kā arī garantēt ceļu satiksmes noteikumu efektīvu un nediskriminējošu piemērošanu.

Uz sauszemes transporta pārvadājumiem attiecināmie normatīvie akti iedibina kopējus noteikumus piekļuvei profesijai un tirgum, nosaka darba laika minimālos standartus, braukšanas un atpūtas laikus (tostarp piemērošana un tahogrāfa izmantošana) profesionālajam autotransportam, kā arī nosaka minimālos transporta līdzekļu gada nodokļus, kā arī kopējus noteikumus par maksas ceļiem un smago kravas automašīnu aplikšanu ar nodokļiem. Tie harmonizē autotransporta maksimālo svaru un izmērus. Komisija arī sekmē vairāk un drošāku stāvvietu izveidošanu Transeiropas tīkla ceļiem.

2009.gada decembrī tika pieņemts jauns regulējums par autotransportu, tostarp Regula (EK) Nr. 1071/2009. Kopš 2011.gada 4. decembra piekļuvei kravu autopārvadātāju un pasažieru autopārvadātāju profesionālajai darbībai Eiropas Savienībā regulē Regula (EK) Nr. 1071/2009. Šī regula aizvieto Direktīvu 96/26/EK, kas grozīta ar Direktīvu 98/76/EC.

Saskaņā ar regulu, lai uzņēmums piekļūtu šai profesionālajai darbībai, tiem jāatbilst šādiem kritērijiem:

- Labai reputācijai, lai nodrošinātu atbilstošu ētisku rīcību uzņēmējdarbībā.
- Piemēram, tahogrāfa manipulēšana tiktu uzskatīta par nopietnu pārkāpumu, kā rezultātā labā reputācija tiktu zaudēta;

- Finansiālais stāvoklis, uzņēmumam katrā pārskata gadā jābūt kapitālam vismaz, 9000 EUR par pirmo transporta līdzekli un 5000 EUR par katru nākamo transporta līdzekli;
- Profesionālā kompetence, tiek vērtētas profesionāļu praktiskās zināšanas un spējas, izmantojot obligātu eksāmenu, kam ir kopēja sistēma, vērtēšana un sertifikāti;
- Jābūt dibinātam dalībvalstī.

Katram autotransporta uzņēmumam ir jāieceļ par transporta loģistiku atbildīgais vadītājs. Dalībvalstu atbildīgajām iestādēm jāveic regulāras pārbaudes, lai nodrošinātu, ka uzņēmumi aizvien vēl atbilst šiem četriem kritērijiem. Lai palīdzētu novērot autotransporta uzņēmumus, dalībvalstīm jāizveido nacionālie elektroniskie reģistri, kuri, sākot ar 2013. gadu, būs savstarpēji savienoti, lai atvieglotu sadarbību un informācijas apmaiņu Eiropas līmenī.

Šo noteikumu mērķis ir:

- Panākt lielāku standartu harmonizāciju dalībvalstīs, it īpaši attiecībā uz pieprasīto finansiālās situācijas līmeni, kā arī uz sagaidāmo profesionālās kompetences standartu;
- Veicināt tiesības dibināt uzņēmumu citā dalībvalstī, kā arī profesionālā statusa savstarpējo atzīšanu;
- Uzlabot autotransporta vispārējo profesionalitāti un kvalitāti;
- Nepieļaut, ka negodīgi uzņēmumi cenšas iegūt tirgus daļas, mēģinot ietaupīt uz drošības un darba apstākļu rēķina.

Lai starptautiskajā autotransporta nozarē konkurences nosacījumus padarītu taisnīgus, ir jāpiemēro kopēji noteikumi par uzņēmumu piekļuvi kravas pārvadājumu vai pasažieru autotransporta profesionālajai darbībai. Šādi kopēji nosacījumi veicina to, ka autotransporta uzņēmumi iegūst augstāku profesionālās kvalifikācijas līmeni, ka tiek racionalizēts tirgus un uzlabota pakalpojuma kvalitāte autotransporta uzņēmumu, to klientu un vispārējās ekonomikas interesēs, tāpat arī tiek uzlabota drošība uz ceļiem. Tādējādi tiek veicināts arī tas, ka autotransporta uzņēmumi efektīvi realizē uzņēmumu dibināšanas tiesības.

1996.gada 29. aprīļa Padomes „Direktīva 96/26/EK par atļaušanu kravu autopārvadātājiem un pasažieru autopārvadātājiem veikt profesionālo darbību un par diplomu, sertifikātu un citu kvalifikāciju apliecināšanu savstarpēju atzīšanu, lai veicinātu šo pārvadātāju tiesības veikt uzņēmējdarbību iekšzemes un starptautisko autopārvadājumu nozarē” ievieš minimālos nosacījumus. Taču pieredze, ietekmes novērtējums un dažādi pētījumi liecina, ka dalībvalstis direktīvu piemēro nekonsekvēti. Šādām atšķirībām ir vairākas negatīvas sekas, it īpaši – konkurences kroplošana, tirgus caurskatāmības un vienota monitoringa trūkums, kā arī risks, ka uzņēmumi, kas algo darbiniekus ar zemu profesionālo kvalifikāciju, varētu ignorēt vai nepienācīgi ievērot noteikumus par ceļu satiksmes drošību un sociālo labklājību, kas varētu kaitēt nozares tēlam.

Zināšanās, kuras vajadzētu izvērtēt profesionālās kompetences savstarpējai atzīšanai dalībvalstīs, vajadzētu nosegt vismaz tos priekšmetus, kas direktīvā minēti attiecībā uz kravu autopārvadātājiem un pasažieru autopārvadātājiem. Pretendentiem jābūt transporta uzņēmuma vadīšanai nepieciešamajām zināšanām un praktiskajām spējām.

Minimālajam zināšanu līmenim nevajadzētu būt zemākam par 3. līmeni, atbilstoši Padomes lēmuma 85/368/EEK(1) Pielikumā³³ noteiktajai izglītības līmeņu struktūrai. Šis ir izglītības līmenis, kas iegūts obligātajā izglītībā, ko papildina vai nu profesionālā izglītība, vai papildu tehniskās mācības, vai arī vidusskola vai kādas citas tehniskās mācības.

³³ Council Decision 85/368/EEC of 16 July 1985 on comparability of vocational training qualifications between Member States of the European Community. Official Journal of the European Union, L 199, 31.7.1985, pp. 56-59. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31985D0368:en:HTML> [skatīts 5.4.2012.].

Dalībvalstīm ir jāorganizē obligāti rakstiskie eksāmeni, kurus var papildināt ar izvēles mutisko eksāmenu, lai noteiktu, vai autotransporta uzņēmumiem ir nepieciešamais zināšanu līmenis priekšmetos un it īpaši – vai tie spēj izmantot ar šiem priekšmetiem saistītos instrumentus un metodes, kā arī pildīt attiecīgos vadības un koordinācijas pienākumus.

3.9.1. Starptautiskā autovadītāja apliecība

Tiek lēsts, ka ES apmēram 300 miljoniem cilvēku³⁴ ir autovadītāja apliecība. ES cenšas harmonizēt gan prasības autovadītāja apliecības iegūšanai, gan eksāmena struktūrai. Jo stingrāks eksāmens autovadītāja apliecības iegūšanai, jo drošāka braukšana. Iespējams, ka visās ES valstīs teorētiskie un praktiskie pārbaudījumi tiks harmonizēti.

Eiropas normatīvie akti par autovadītāju apliecībām tieši ietekmē Eiropas pilsoņu dzīvi. Viens no galvenajiem normatīvo aktu par autovadītāja apliecību mērķiem ir uzlabot ceļu satiksmes drošību. Autovadītāju apliecību atzīšana atvieglo pilsoņiem pārvietošanos. Viena modeļa ieviešana visā Eiropas Savienībā radītu lielāku drošību.

Nosacījumi autovadītāja apliecības iegūšanai ietverti 1991.gada 29. jūlija Direktīvā 91/439/EEK. Tās galvenais saturs ir:

- Nepieciešamība nolikt zināšanu (teorētisko) pārbaudījumu un prasmju pārbaudi (praktiski);
- Prasība par minimāliem fiziskās un garīgās veselības standartiem, lai vadītu automašīnu;
- Obligāti parastā dzīvesvieta dalībvalstī, kas izdod apliecību;
- Autovadītāja apliecību kategoriju harmonizācija;
- Minimālais vecums dažāda tipa autotransporta līdzekļu vadīšanai;
- Progresīva piekļuve a, c un d kategorijām, sākot no vieglākiem transporta līdzekļiem līdz lielākiem vai jaudīgākiem;
- Kopienas autovadītāja apliecības parauga izveide (papīra un plastikāta kartes).

2013.gada 19. janvārī 2006.gada 20. decembra Direktīva 2006/126/EK aizstās Direktīvu 91/439. Jaunās direktīvas 2006/126/EK ieviestie nosacījumi samazinās krāpšanas iespējamību, garantēs patiesu pārvietošanās brīvību ES autovadītājiem, kā arī pastiprinās drošību uz Eiropas ceļiem.

15.tabula. Starptautiskā autovadītāja apliecība

Mērķis	Nozares prasība, veselība un drošība
Tips	Sertifikāts/licence
Mērogs	Eiropas/starptautisks
Atbildīgā iestāde	Eiropas Komisija
Maiņas vērtība	Prasība piekļuvei

³⁴ http://ec.europa.eu/transport/road_safety/behavior/driving_licence_en.htm [skatīts 21.3.2012.].

4. Metināšanas piemērs

4.1. Metināšana

Metināšana³⁵ ir izgatavošanas vai ražošanas process, kurā tiek savienoti materiāli, parasti metāli vai termoplasti, izraisot savienošanos, parasti caur kausēšanu un sacietēšanu. To bieži dara, izkausējot apstrādājamas detaļas un pievienojot pildvielu, lai izveidotu materiāla kausējuma vannu, kurai atdziestot izveidojas spēcīgs savienojums. Tā atšķiras no lodēšanas vai cietlodēšanas, kas ir saistīta ar materiāla, kuram ir zemāka kušanas temperatūra, izkausēšanu starp detaļām, lai izveidotu to savienojumu, pašas detaļas nekausējot.

Metināšanā iespējams izmantot dažādus enerģijas avotus, tostarp, gāzes liesmu, elektrisko loku, lāzeru, elektronu staru, berzi un ultraskaņu. Metināšana bieži vien ir industriāls process, taču to var veikt dažādās vidēs – brīvā dabā, zem ūdens un kosmosā. Metināšana ir potenciāli bīstama darbība, tāpēc jāievēro piesardzības pasākumi, lai izvairītos no apdegumiem, elektrošoka, redzes bojājumiem, indīgu gāzu un tvaiku ieelpošanas, saskares ar intensīvu ultravioleto starojumu.

Līdz 19. gadsimta beigām kalšana bija vienīgais metināšanas process, ko kalēji bija izmantojuši gadsimtiem ilgi, lai karsējot un kaļot savienotu dzelzi un tēraudu. Elektriskā loka metināšana un metināšana ar skābekli bija vieni no pirmajiem procesiem, kas attīstījās šī gadsimta beigās, drīz pēc tam sekoja kontaktmetināšana. 20. gadsimta sākumā metināšanas tehnoloģija strauji attīstījās, jo Pirmais un Otrais pasaules karš palielināja pieprasījumu pēc uzticamām un lētām savienošanas metodēm. Pēc kariem tika attīstītas vairākas modernas metināšanas metodes, tostarp rokas metināšanas metodes, kā segtu elektrodu loka metināšana, kas šobrīd ir viena no populārākajām metināšanas metodēm, kā arī pusautomātiskie un automatizētie procesi, tādi kā loka metināšana aizsarggāzē, loka metināšana kušņos, pulverserdes loka metināšana un elektrosārņu metināšana. Attīstībai turpinoties, gadsimta otrajā pusē tika izgudrota metināšana ar lāzera staru, elektronu stara metināšana, elektromagnētiskā pulsa metināšana, kā arī berzes metināšana.

Mūsdienās zinātne turpina attīstīties. Industriālā vidē ir ierasta robotizētā metināšana, un zinātnieki turpina izstrādāt jaunas metināšanas metodes un tiecas pēc vēl dziļākas metināšanas un tās īpašību izpratnes. Tas pamatojas mērķī palielināt ražību, uzlabot produktu kvalitāti un uzticamību. Būtisks „dzinējspēks” ir metināto produktu un to daļu drošības izšķiroši svarīgā nozīme.

Metināšana ir nozīmīga tagadējā sabiedrībā, jo vairums inženiertehnisko produktu (piemēram, transportā, enerģijas ražošanā, naftas un gāzes nozarē, pārstrādē, celtniecībā, utt.) paļaujas uz metināšanu, un metināšanas kļūdām aizvien ir nopietnas sekas (katastrofāls zaudēto dzīvību skaits un posts). Ir aplēsts, ka nepieņemama metinājuma labošana var izmaksāt piecas vai sešas reizes vairāk nekā pareiza sametināšana uzreiz.

Metināšanas tehnoloģiju izmanto dažādu nozaru dažādos ražošanas procesos, un tā, būdama starpsektoru tehnoloģija, ir ārkārtīgi svarīga globālajā ekonomikā. Pašreizējie pētījumi atklāj, ka Eiropas tirgus daļa savienojumu tehnoloģiju piedāvājumā veido vienu trešo daļu pasaules tirgus (Cedefop, 2011).

Tā kā nozarē ir daudz starptautisko organizāciju, tad nozares organizācijām ir aizvien lielāka un autonomāka loma attiecībā uz metināšanas kvalifikācijām nekā organizācijām citās nozarēs. Pastāv kvalifikācijas nacionālajās kvalifikāciju sistēmās, bet vienlaikus starptautiskā metināšanas nozare (caur Eiropas Metināšanas federāciju un Starptautisko metināšanas institūtu) jau gadu desmitiem ilgi aktīvi saskaņo standartus un kvalifikācijas, piedāvājot dažādu tipu metināšanas

³⁵ <http://en.wikipedia.org/wiki/Welding> [skatīts 21.3.2012.].

kvalifikācijas. Ir izveidota pilnībā sektorā balstīta kvalifikāciju sistēma, kas pastāv līdzās nacionālajām kvalifikāciju struktūrām un reizēm ir pilnīgi vai daļēji integrēta tajās.

Ir vērts atzīmēt, ka metināšanas nozare saskaņojusi attīstību izglītības un kvalifikāciju jomā jau no divdesmitā gadsimta deviņdesmito gadu sākuma. Saistībā ar tehnoloģiskajām pārmaiņām un nepieciešamības garantēt veselību un drošību, kā arī kvalitātes nodrošināšanu, kas aptvertu visus procesus, profesionālā „prakses kopiena” sāka domāt „metināšanas kvalitātes ķēdes” jēdzienos; šīs ķēdes locekļi bija tie, kuri bija tieši atbildīgi par metināšanu, piemēram, metinātāji, nesagraujošās (NDT) testēšanas darbinieki, metināšanas inspektori, metināšanas uzraugi, kvalitātes vadītāji, utt. Visiem „ķēdes locekļiem” vajadzēja iegūt un realizēt atbilstošu kompetenci.

Kompetenci praksē atbalstīja arī dažādi Eiropas un starptautiskie standarti, tādi kā EN ISO 3834³⁶ (agrāk EN 729) par kvalitātes prasībām metināšanai, kā arī EN ISO 14731³⁷ (agrāk EN 719) par metināšanas uzraudzību.

Atbilstība standartiem kļuva par prasību, un standarti un ES direktīvas atsaucās uz nepieciešamību pēc tādas kompetences, kuras pamatā būtu Eiropas Metināšanas, lodēšanas un metālgriešanas federācijas (EWF) un Starptautiskā metināšanas institūta (IIW) „sistēma”. Tāpat arī produktu standartiem un klientu specifikācijām bija zināma loma, nosakot kompetences svarīgumu, tā jānodrošina, izmantojot personālu ar attiecīgajām EWF/IIW kvalifikācijām.

4.2. EWF/IIW sistēma

EWF/IIW „sistēma” konkretizē detalizētas prasības vairāku dažādu metināšanas funkciju apguvei un novērtēšanai dažādos līmeņos. Izstrādātās „vadlīnijas” diezgan detalizēt nosaka sliekšņa prasības piekļuvei, mācību programmai, mācību nodrošinājumam un vērtēšanai, par tām visām ir vienošanās Eiropas un pēc tam starptautiskajā līmenī. Procesu un kvalitātes nodrošinājumu kontrolē EWF/IIW starptautiskā autorizācijas padome (IAB), bet to realizē autorizētas nacionālās institūcijas (ANI). ANI audits, ko tās pašas apmaksā, tiek veikts reizi divarpus gados.

EWF Eiropas metināšanas personāla izglītības un izglītību apliecinošo dokumentu sistēma sākās ap 1990.gadu, un 2011.gada jūnijā bija 42 ANI, bet pieteikušās bija vēl septiņas citu valstu institūcijas. Šobrīd visas lielākās rūpnieciski attīstītās valstis ir tajā iesaistītas, un 2011.gadā IIW izsniegto diplomu skaits sasniedza 67 000. Ir piešķirti apmēram 113 000 EWF diplomu, kaut gan, kopš kļuvuši pieejami „starptautiskie diplomu”, šis skaits mazinās. Vairumā valstu diplomu tiek atzīti, un kopumā ir nepieciešami, lai indivīds varētu nodarboties ar jebkādu nopietnu metināšanas darbu.

4.3. Eiropas Metināšanas federācija

Eiropas metināšanas kopiena 1974.gadā izveidoja Eiropas Padomi sadarbībai metināšanā (ECCW), kurā piedalījās Beļģija, Dānija, Vācija, Īrija, Francija, Itālija, Holande un Apvienotā Karaliste. Darbs pie Eiropas metināšanas personāla izglītības un izglītību apliecinošo dokumentu saskaņošanas sākās 1980.gadā, vispirms analizējot pastāvošos metināšanas izglītības līmeņus ES un EFTA (Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas) valstīs, un, pamatojoties uz rezultātiem, bija iespējams noteikt kopējos, saskaņotos izglītības un kvalifikācijas līmeņus.

1992.gadā tika izveidota Eiropas Metināšanas, lodēšanas un metālgriešanas federācija un EWF dalībnieku skaits pieauga, tajā iesaistoties visām valstīm, sākot no Eiropas Kopienas līdz EFTA, kā arī Austrumeiropas valstīm. Šajā gadā tika apstiprinātas Eiropas metināšanas inženiera, tehnologa

³⁶ http://www.iso.org/iso/iso_catalogue/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnumber=35145 [skatīts 21.3.2012.].

³⁷ http://www.iso.org/iso/iso_catalogue/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnumber=35151 [skatīts 21.3.2012.].

un speciālista vadlīnijas, un to ieviešana sākās pēc tam, kad tika apstiprinātas pirmās trīs autorizētās iestādes – Spānijā, Portugālē un Apvienotajā Karalistē.

1997.gadā Starptautiskais metināšanas institūts un EWF parakstīja oficiālu vienošanos par starptautiskas kvalifikācijas sistēmas izveidošanu, balstoties uz EWF sistēmu. Novērotāji kļuva par pilntiesīgiem locekļiem, tādējādi EWF biedru skaits sasniedza 24. Tajā pašā gadā tika apstiprināts pirmais sadarbības pilotprojekts *weld-on*, Leonardo da Vinci programmas ietvaros, kopš tā laika ieviesti 17 projekti. 2011.gada jūnijā EWF īstenoja 10 pilotprojektus.

Pamatojoties uz ekvivalentiem EWF dokumentiem, 2000.gadā tika oficiāli izveidota IIW kvalifikāciju sistēma un izdoti darbības noteikumi. Tika izdotas pirmās IIW vadlīnijas, ieskaitot starptautisko metināšanas inženieri, starptautisko metināšanas tehnologu, starptautisko metināšanas speciālistu un starptautisko metināšanas praktiķi. Pirmā starptautiski autorizētā nacionālā iestāde parādījās Ķīnā, tai sekoja Japāna, Austrālija un ASV.

4.3.1. Vadlīnijas un standarti

EWF izglītības komiteja ir sagatavojusi kursu vadlīnijas, nosakot saturu – tematus un atslēgas vārdus, kā arī tiem atvēlēto minimālo stundu skaitu. Harmonizētajosursos var iestāties tikai tad, ja ir atbilstoša vispārēja izglītība, kas katrā valstī var būt citāda.

Viens no veidiem, kā uzņēmums var parādīt, ka tā metināšanas process un produkti atbilst noteiktiem kvalitātes kritērijiem, ir – ieviest EN ISO 3834 (agrāk EN 729). Šis standarts, ko pārskatīja un atjaunināja 2005.gadā, ir vienīgais vissvarīgākais standarts attiecībā uz metināšanas kvalitātes sasniegšanu. Daudi EN produktu standarti un ES direktīvas pieprasa ražotāju atbilstību EN ISO 3834.

4.4. Starptautiskais metināšanas institūts

Starptautisko metināšanas institūtu 1948.gadā dibināja 3 valstu metināšanas institūti/biedrības, kas uzskatīja, ka ir izšķiroši svarīga panākt straujāku zinātnes un tehnikas progresu pasaules līmenī. Viņu vīzija bija, ka IIW būs „starptautisks instruments, kas veicinās inovāciju un labākās lodēšanas prakses, nodrošinot starptautisku platformu progresīvo metināšanas tehnoloģiju un to izmantošanas veidu apmaiņai un izplatīšanai”.

Šobrīd IIW ir universāls atsauces punkts, pasaules lielākais metināšanas un radniecīgu savienošanas tehnoloģiju tīkls, kurā iesaistījušās 54 valstis no pieciem kontinentiem. Organizācijas 25 tehniskās komisijas un darba vienības tehniskajā ziņā pievēršas metālisku un nemetālisku materiālu lodēšanai, metālgriešanai un virsmas apstrādei, izmantojot tādus procesus kā metināšanu, cietlodēšanu, lodēšanu, termisko griešanu, termisko uzsmidzināšanu, adhezīvo sasaisti un mikrosavienojumus. Tāpat arī IIW aptver visas saistītās jomas, tostarp, kvalitātes nodrošināšanu, nesagraujošo testēšanu, standartizāciju, inspekciju, veselību un drošību, izglītību, kvalifikāciju, projektēšanu un ražošanu.

4.4.1. IIW ražotāju sertifikācijas sistēma

2007.gadā Eiropas Metināšanas federācija un Starptautiskais metināšanas institūts izveidoja vienotu ražotāju sertifikācijas sistēmu saskaņā ar ISO 3834, pamatojoties uz EWF sistēmu. IAB ir IIW struktūra, kura to realizē kā IIW sertifikācijas sistēmu. EWF sertifikāti saglabājas tām Eiropas valstīm, kuras dod priekšroku tiem.

4.4.2. Sertifikācija atbilstoši EN ISO 3834

Eiropas un starptautisko standartu izstrāde būtiski ietekmē ražošanas uzņēmumus, jo to sekmes šajā uzņēmējdarbībā ir atkarīgas no atbilstības mulsinošam prasību klāstam, kurš, šķiet, mainās katru dienu.

Daudzi uzņēmumi ieguvuši ISO 9001 sertifikāciju savām kvalitātes vadības sistēmām. Taču tajos gadījumos, kad tiek ievērojamā apjomā izmantoti speciāli procesi, piemēram, metināšana, šāda sertifikācija diez vai spēs pierādīt uzņēmuma spēju ražot nepieciešamās kvalitātes produktus.

EN ISO 3834 var pārvarēt šo trūkumu un atbalstīt ražošanas uzņēmuma spēju pārdot savu produkciju gan vietējā, gan ārvalstu tirgos. Atbilstība EN ISO 3834 sniedz „vienas pieturas” iespēju iegūt globālu uzņēmuma spējas atzīšanu.

Šis standarts, ko sauc „kvalitātes prasības metināšanai”, sniedz detalizētus skaidrojumus, kā kontrolēt dažādās metināšanas un ar metināšanu saistītās darbības, lai konsekventi nodrošinātu vēlamu kvalitāti. Būtiska šī standarta iezīme ir prasība nodrošināt, lai cilvēki, kas atbild par metināšanu, būtu pietiekami kompetenci šo pienākumu veikšanai, un to iespējams panākt, iestrādājot vēl vienu standartu – EN 719/ISO 14731 „metināšanas koordinators – uzdevumi un atbildība”.

Neatkarīga EN ISO 3834 sertifikācija ražotājiem ir izdevīga, jo tas ir komerciāli vērtīgs autoritatīvas trešās puses apliecinājums, un šāda veida sertifikāciju var iegūt līdztekus ISO 9001 sertifikācijai vai atsevišķi. Uzņēmumiem, kuros notiek vienkāršas metināšanas operācijas, atsevišķās sertifikācijas variants varētu būt pievilcīgāks.

EN ISO 3834 pats nav kvalitātes sistēmas standarts, taču to var izmantot kā noderīgu instrumentu, lai nodrošinātu atbilstību EN ISO 9001:2000 prasībām attiecībā uz speciālajiem procesiem, ja ražotājs piemēro šo standartu. Tāpat arī ražotājs var izmantot to vienu pašu, lai nodemonstrētu trešajai pusei, ka metināto produktu ražošana notiek atbilstošā kvalitātes prasību līmenī.

Ikreiz, kad ražotājs atsaucas uz atbilstību noteiktam ISO 3834 kvalitātes līmenim, ar to vajadzētu pietikt, lai nodemonstrētu to, ka ražotāja spējas ir absolūti adekvātas, lai kontrolētu metināšanas darbības attiecībā uz uzņēmuma produkcijas veidu vai tajā veiktajiem metināšanas darbiem.

Drošība un peļņa ir atkarīgas no metināšanas operāciju kontroles, tāpēc svarīgākajiem darbiniekiem visās metināšanas darbībās jābūt atbilstošam kompetences līmenim metināšanas tehnoloģijā un tās piemērošanā. Tas nozīmē, ka papildus tam, ka tiek algoti kompetenti un pārbaudīti metinātāji, ražotājiem ir jānodrošina, ka inženieriem, projektētājiem un tehniķiem, kuri darbojas ar metināšanas lietām, ir pierādīta atbilstoša kompetence. Šī prasība aizvien biežāk tiek iekļauta līgumos, un jādodomā, ka šī tendence pastiprināsies pēc jauno Eiropas direktīvu un Eiropas/starptautisko metināšanas standartu stāšanās spēkā.

4.5. Kvalifikācija

1999.gadā Starptautiskais metināšanas institūts aizsāka metināšanas nozarē iesaistīto darbinieku kvalifikācijas starptautisko programmu. Lietotā kvalifikācijas definīcija nozīmē noteiktu zināšanu apjomu, ko students/audzēknis iegūst izglītības laikā un eksāmenā. Kvalifikāciju apliecina izdots „diploms”, kas ir beztermiņa. Svarīgi uzsvērt, ka pats izglītību apliecinošais dokuments nenorāda to, ka tā īpašniekam ir kompetence kāda konkrēta darba veikšanai.

Starptautiskās autorizācijas kontrolē šī sistēma ļauj:

- Autorizētām nacionālām institūcijām izsniegt starptautisko metināšanas inženieru (IWE), tehnologu (IWT), speciālistu (IWS), praktiķu, inspektoru un metinātāju, cita starpā, diplomus;

- autorizētām nacionālām institūcijām, kurām atļauts sertificēt uzņēmumus (ANISU) izsniegt ISO 3834 sertifikāciju „Kvalitātes prasības metināšanai. Metālisko materiālu kausēšanas metināšana”.

Starptautiskās autorizācijas valdes ikdienas darbu veic sekretariāts un darba grupas par izglītību un kvalifikāciju, kā arī ieviešanu un autorizāciju.

Praksē tiek uzskatīts, ka IWE, IWT un IWS diplomu īpašnieki atbilst prasībām, lai būtu atbildīgie metināšanas koordinatori saskaņā ar ISO standartu, ISO 14731, „Metināšanas darbu uzraudzība; uzdevumi un atbildība”. Starptautisko metināšanas inspekcijas darbinieku (IWIP) kvalifikācijas tiek attiecinātas ISO 3834, „Kvalitātes prasības metālisko materiālu kausēšanas metināšanai”, un, tā kā nepārtraukti paplašinās ISO 14731 un ISO 3834 standartu globālā izmantošana, daudzas valstis realizē IIW starptautiskās programmas.

4.5.1. Metināšanas nozares darbinieku izglītība un kvalifikācijas

Eiropas Metināšanas federācijas kursu vadlīnijas aptver visus metināšanas tehnoloģiju un saistīto jomu profesionālos līmeņus, arī tādus kā termālo uzsmidzināšanu, adhēzīvo sasaisti, plastmasu metināšanu un zemūdens metināšanu, tos pabeidzot, iegūstamas 42 valstīs atzītas kvalifikācijas.

EFW sistēma ir atzīta Eiropā un ārzemēs, un tās pieņemšana ārpus Eiropas notiek saskaņā ar Starptautiskā metināšanas institūta un EWF noslēgto līgumu par starptautiskas sistēmas izveidošanu, pamatojoties uz EWF izglītības vadlīnijām un izglītību apliecinošo dokumentu piešķiršanas procedūram. Šis līgums paredz, ka IIW vadlīnijas aizvieto ekvivalentās EWF vadlīnijas. Saskaņota starptautiska izglītība un kvalifikācijas tiek nodrošinātas šādos līmeņos:

- I/EWE, starptautiskais/Eiropas metināšanas inženieris;
- I/EWT, starptautiskais/Eiropas metināšanas tehnologs;
- I/EWS, starptautiskais/Eiropas metināšanas speciālists;
- I/EWP, starptautiskais/Eiropas metināšanas praktiķis;
- I/EWIP, starptautiskais/Eiropas metināšanas inspekcijas darbinieks;
- IWSD, starptautiskais metināto struktūru projektētājs;
- IW, starptautiskais metinātājs

Pārējās līdz šim izstrādātās izglītības vadlīnijas un speciālie kursi ir:

- EAW, Eiropas alumīnija termālais metinātājs;
- EDW, Eiropas MMA nirējs metinātājs;
- EPW, Eiropas plastmasas metinātājs;
- ETSS, Eiropas termālās uzsmidzināšanas speciālists;
- ETSP, Eiropas termālās uzsmidzināšanas praktiķis
- ETS, Eiropas termālais uzsmidzinātājs;
- EAE, Eiropas adhēzijas inženieris;
- EAS, Eiropas adhēzijas speciālists;
- EAB, Eiropas adhēzijas savienotājs;
- EWS-RW, Eiropas metināšanas speciālists kontaktmetināšanā;
- EWP-RW, Eiropas metināšanas praktiķis kontaktmetināšanā;
- specializētais kurss lāzermetināšanā (inženiera, tehnologa un speciālista līmeņi);
- specializētais kurss robotizētajā metināšanā speciālistu līmenī;
- specializētais kurss stiebrojuma stieņu metināšanā;

- specializētais kurss par metināšanas nepilnībām nesagraujošās testēšanas darbiniekiem;
- specializēts kurss darbiniekiem, kas atbild par makroskopiskām un mikroskopiskām metalogrāfiskām pārbaudēm;
- specializēts kurss darbiniekiem, kas atbild par metināto savienojumu termisko apstrādi;
- specializēts kurss par riska vadību metinātu produktu ražošanā.

Vadlīnijās (Starptautiskā metināšanas institūta vadlīnijas; Starptautiskā autorizācijas padome, 2005) ietvertas minimālās teorētiskās izglītības, praktisko mācību un eksaminācijas prasības konkrētām kvalifikācijām, un tās var izmantot tikai apstiprinātas atzītas valsts institūcijas. Šo vadlīniju svarīgākā iezīme ir tā, ka tās detalizēti nosaka prasītos mācīšanās rezultātus katram tematam. Tiek lietots termins „sagaidāmie rezultāti”.

Ja paskatāmies piemēru no 2005.gada janvārī apstiprinātajām IW vadlīnijām, redzams, ka izglītības programma sastāv no trim moduļiem – „1” līdz „3”.

Pilnu Starptautiskā metināšanas institūta kursu veido moduļi, kas sadalīti teorētiskajā izglītībā, praktiskajās mācībās un eksāmenā. Praktisko mācību – metināšanas prakses un metināšanas pārbaudījuma – pamatā ir vadlīnijās noteiktie būtiskie norādījumi un vingrinājumu grafiki. Tās ietver trīs izglītības līmeņus: „slokšņu metinātājs”, „plākšņu metinātājs” un „cauruļu metinātājs”.

Dažādos moduļos norādītas prasības katram metināšanas procesam. Autorizētām nacionālām institūcijām ir jāizlemj, vai ir vēlams kursam pievienot zināšanas par konkrētiem materiāliem. Šīs būtu vadlīnijās noteiktajām pamatzināšanām papildu zināšanas. Prasības piekļuvei 1. modulim ir atbilstoša veselība, fiziskās un garīgās spējas, kā arī pietiekamas zināšanas vai izglītība par metālapstrādi. Sekmīgi nobeidzot vienu modeli, iespējams piedalīties nākamajā. Ja ir zināšanas un pierādītas prasmes, tad programmā var iestāties arī augstākā līmenī, ar nosacījumu, ka kandidāts var nodemonstrēt iestāšanās prasībām atbilstošas spējas (praktiski un teorētiski). Iestāties 2. modulī iespējams, demonstrējot nepieciešamo prasmju līmeni – noliekot A. modulī aprakstītos pārbaudījumus. Šī pati loģika attiecināma arī uz visiem pārējiem līmeņiem. Praktiskās prasmes var pierādīt arī ar atbilstošiem un spēkā esošiem ISO 9606 vai ekvivalentiem sertifikātiem.

IV pielikumā ietverta papildu informācija par teorētiskās un praktisko mācību saturu.

4.6. Sertifikācija

Kā jau minēts, saskaņā ar šo kvalifikācijas sistēmu izsniegtie diplomi, nenorāda par kompetenci veikt darbu. EWF/IIW darbinieku sertifikācijas shēma piedāvā vienkāršu līdzekli, kā novērtēt un atzīt spēju veikt darbu, un tā izriet no kvalifikācijas iegūšanas. Tā sniedz izglītības aprakstu, zināšanas, pieredzi un atbildību, ko pieprasa tradicionālo metināšanas uzdevumu spektrs, kā arī nodrošina profesionālu vērtēšanas procedūru. Patiesībā tā ir pakāpe pēc konkrētas kvalifikācijas iegūšanas un ir cieši saistīta ar licencēšanu. 2007.gadā EWF un IIW vienojās pārceļ EWF darbinieku sertifikācijas shēmu uz IIW. Ir pieci sertifikācijas līmeņi:

- Eiropas/starptautiskie metināšanas inženieri,
- Tehnologi,
- Speciālisti;
- Praktiķi;
- Metinātāji.

Pastāv uzskatīts, ka pirmie trīs atbilst ISO 14731 kompetences prasībām, ar nosacījumu, ka sertifikāta īpašnieka EOF apmierinošas pieredzes diapazons atbilst viņa darba specifikācijai. Sertifikācijas iegūšanai jāiziet piecas pakāpes. Piemēram, sertificētam starptautiskam/Eiropas metināšanas inženierim šie soļi būs šādi:

- Prasība attiecībā uz tehniskajām zināšanām ir starptautiskās/Eiropas metināšanas inženiera kvalifikācijas (IIW/EFW diploma) ieguve;
- Divus gadus gara darba pieredze, veicot atbilstoša satura un līmeņa darbu;
- Spēt demonstrēt tehnisko zināšanu uzturēšanu un attīstīšanu;
- ANI novērtējums;
- Sertifikāta „sertificēts starptautisks/Eiropas metināšanas inženieris” izsniegšana (tiek atjaunots katru gadu, atkārtojot augšminētos otro, trešo un ceturto soli – „uzraudzība”).

4.6.1. Attiecības starp metināšanas kvalifikāciju un sertifikāta nosaukumu

Pievērsīsimies ciešāk attiecībām starp Eiropas/starptautisko metināšanas inženieru kvalifikāciju un sertifikācijas nosaukumiem.

Attiecībā uz kvalifikācijas nosaukumu ir vienošanās, ka iestāšanās starptautiskajā metināšanas inženiera (Starptautiskais metināšanas institūts; Starptautiskā autorizācijas padome, 2007) programmā ir pēcdiploma izglītības līmenī. Dalībniekiem jābūt pirmajam grādam inženiertehniskajā vai tai vienlīdzīgā nozarē, ko atzīst nacionāla valdība un vērtē ANI. Tāpēc dalībniekiem jābūt vismaz bakalaura grādam.

Pastāv arī sadarbības līgumi, piemēram, ar universitātēm, atbilstoši tiem pamatstudiju kursa studenta, kas pabeidzis šī kursa 1. moduli, var atbrīvot no šī kursa apgūšanas pēcdiploma kursā.

I/EWE mācību programmu izmanto dažādu Eiropas valstu universitātes, kā maģistratūras zinātnisko daļu metināšanas tehnoloģijās. Tā rezultātā ir izveidojusies kredītpunktu struktūra (ECTS – Eiropas kredītpunktu pārnese un uzkrāšanas sistēma) katram I/EWE kursa modulim.

16. tabula. Eiropas/starptautiskais metināšanas inženieris (kvalifikācija)

Mērķis	Nozares prasība – veselība un drošība, tehnoloģiskās vajadzības, kvalitātes nodrošinājums
Tips	Sertifikāts
Mērogs	Starptautisks
Atbildīgā iestāde	Starptautiskais metināšanas institūts un Eiropas Metināšanas federācija
Maiņas vērtība	Augsta vērtība nozarē – prasība piekļuvei

Darbinieku sertifikācijas shēmas nevajadzētu jaukt ar IIW/EFW diplomiem³⁸. Pēdējie apliecina, ka to īpašnieks kādā konkrētā brīdī ir demonstrējis atbilstošu zināšanu līmeni par metināšanas tehnoloģiju. Piešķirtais diploms ir spēkā visu mūžu, tāpat kā grāds. Netiek pārbaudīts, vai indivīdi ir sekojuši tehnoloģijas attīstībai, vai bijuši tajā iesaistīti arī turpmāk. Kā galēju piemēru var minēt šādu gadījumu, cilvēks var iegūt starptautisku metināšanas inženiera diplomu, pāris mēnešus pēc universitātes beigšanas ar inženiera diplomu, izejot pilnu kursu. Nav nekādu prasību par pieredzi nozarē, un šim cilvēkam arī pēc 20 gadiem būtu atbilstoša starptautiska metināšanas inženiera kvalifikācija, pat ja viņš visus šos 20 gadus būtu nostrādājis pavisam nesaistītā profesijā. Tāpēc IIW/EFW diplomu apliecina sasniegumu pagātnē. Turpretim darbinieku sertifikācijas sistēmai ir trīs galvenie uzdevumi:

- Apliecināt, ka pretendenti uzrādījuši atbilstošu zināšanu līmeni par metināšanas tehnoloģijām konkrētā brīdī. Zināšanu prasība ir attiecīgais IIW/EFW diploms;
- Pieprasa, lai pretendenti būtu apmierinoši veikuši noteiktus metināšanas uzdevumus un uzņēmušies konkrētu atbildību tās sertifikācijas līmenī, uz kuru pretendē, pēdējo divu gadu laikā no trim sertifikācijas perioda gadiem;

³⁸ Newsletter: news and information about the EWF and the IAB/IIW, 2010.

- Pieprasa, lai pretendenti uzrādītu to, ka sekojuši metināšanas tehnoloģijas attīstībai; proti, uzturējuši un attīstījuši zināšanu bāzi.

Sertifikāti ir derīgi tikai trīs gadus, pēc tam, ja to īpašnieki vēlas atkārtoti iziet sertifikāciju, viņiem jāparāda, ka ir uzturējuši atbilstošu kompetenci un zināšanas. Nesen EWF ieviesa sertifikācijas sistēmas metinātājiem, tostarp, plastmasas metinātājiem.

17. tabula. Sertificēts Eiropas/starptautiskais metināšanas inženieris (sertifikācija)

Mērķis	Nozares prasība – veselība un drošība, tehnoloģiskās vajadzības, kvalitātes nodrošinājums
Tips	Sertifikāts/licence
Mērogs	Starptautisks
Atbildīgā iestāde	Starptautiskais metināšanas institūts un Eiropas Metināšanas federācija
Maiņas vērtība	Augsta vērtība nozarē noteiktu laika posmu (3 gadus) – prasība piekļuvei

Kopsavilkums:

- Kompetence metināšana ir drošības, uzticamības un metinātu produktu izmaksu efektivitātes atslēga. Tas attiecas arī uz personālu;
- Pēdējo 20 gadu laikā IIW un EWF izveidojušas un ieviesušas visaptverošu, saskaņotu kvalifikācijas sistēmu, kas veicina labākas prasmes pieņemšanu attiecībā uz kompetences uzrādīšanu;
- Kompetence metināšanā atzīta standartos ISO 3834 un ISO 14731, šajos standartos arī kā paraugs minēta EWF/IIW kvalifikāciju sistēmu.
- EWF/IIW sistēmas pamatā ir stingrs kvalitātes nodrošināšanas režīms.
- Sistēmu izmanto visā pasaulē, ir izsniegti vairāk nekā 180 000 diplomu (2010.gada decembrī).

EWF un IIW ir divas lielākās metināšanas organizācijas, kurās ir koncentrēta starptautiskā pieredze par metināšanu un ar to saistītām tehnoloģijām. Gandrīz 30 gadus šīs organizācijas ir veidojušas vadlīniju dokumentus un tehnoloģiju apmaiņas mehānismus, lai atbalstītu uzņēmumus, kuri vēlas izmantot labāko metināšanas praksi. Šo pūliņu rezultātā ir izveidota unikāla un visaptveroša izglītības, kvalifikāciju un sertifikācijas sistēmas, kas attiecināms gan uz cilvēkiem, gan uzņēmumiem un ir saskaņotas globālā mērogā.

5. Tālākais ceļš

Darbs pie starptautiskajiem izglītību apliecinājošiem dokumentiem, ņemot vērā to daudzveidību un komplicētību, ir sarežģīts. Šajā ziņojumā par starptautisko kvalifikāciju tiek uzskatīts sertifikāts, diploms, grāds vai nosaukums, kas izstrādāts, tiek piešķirts un atzīts vairāk nekā vienā valstī. Starptautiskos izglītību apliecinājošos dokumentus var piešķirt starptautiskas, nacionālas, reģionālas vai nozares kvalifikāciju sistēmas ietvaros. Iepriekšējās nodaļās apskatītie tipoloģijas elementi tiek piedāvāti kā pirmais mēģinājums aptvert, kas stāv aiz termina „starptautiska kvalifikācija”. Autori visvairāk bija ieinteresēti ieviest analītisku ietvarstruktūru, kas būtu pietiekami iekļaujoša un plaša, lai atklātu šajā jomā pastāvošo dažādību. Iepriekšējās nodaļas parādījušas, ka termins slēpj plašu kvalifikāciju, sertifikātu, diplomu un (kaut kādā mērā) licenču daudzveidību, kuras iespējams identificēt un analizēt pēc pieciem aspektiem – iestāde, kas to piešķirt, tips, nolūks, mērogs un maiņas vērtība (valūta).

Starptautisko izglītību apliecinājošo dokumentu izstrādē un piešķiršanā iesaistītie uzņēmumi, organizācijas un citas iestādes ir ļoti dažādas. Kvalitātes nodrošināšana ir izšķiroši svarīga dimensija attiecībā uz vērtību un atzīšanu darba tirgū. Starptautisko izglītību apliecinājošo dokumentu tipi kļūst ārkārtīgi svarīgi, ja apsveram licencēšanas un sertifikācijas ietekmi, jo licencēšana vēl vairāk iejaucas tirgus procesā. Diskusijas par starptautisko kvalifikāciju reālo vērtību var būt ļoti sarežģītas dažādo sociālo, ekonomisko un nozaru elementu dēļ. Bieži vien darba tirgum piedāvātajai elastībai un individuāli veidotajiem risinājumiem pretspēks ir tie sarežģījumi, kas radušies daudzo piedāvāto starptautisko izglītību apliecinājošo dokumentu dēļ. Ģeogrāfiskais un institucionālais mērogs ir svarīgākie punkti, kas jāizvērtē saistībā ar katru izglītību apliecinājošo dokumentu, jo, kaut gan bieži vien mērogs ir skaidri norādīts, tomēr praktiski vairākos nozarē balstītos sertifikātos pastāv ierobežots mērogs.

Šo ārkārtīgo izglītību apliecinājošo dokumentu daudzveidību vieno fakts, kas tās neierobežo kāda konkrēta nacionāla sistēma vai teritorija. Tie visi ir „ne valsts” izglītību apliecinājošie dokumenti, kuru maiņas vērtība tiek noteikta ārpus tradicionālajām nacionālajām kvalifikāciju sistēmām. Tas izvirza dažus būtiskus jautājumus un izaicinājumus, kas ir svarīgi gan politikas veidotājiem, gan lietotājiem – gan atsevišķiem pilsoņiem, gan darba devējiem.

Interesants vispārējs novērojums ir tāds, ka nacionālo izglītību apliecinājošo dokumentu caurskatāmība uzlabojas, jo kļūst vieglāk apskatīt, kādi izglītību apliecinājošie dokumenti pastāv, kas tos piešķir un kur tos var izmantot. Iemesls ir nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru ieviešana, kā arī izsmalcinātāku datu bāzu ieviešana, kas mazinājušas sarežģītību, ar ko lietotāji tradicionāli saskārušies. Pretējais sakāms par starptautiskajiem izglītību apliecinājošiem dokumentiem. Ārpus nacionālajām jurisdikcijām iegūto izglītību apliecinājošo dokumentu pieaugošā nozīme ir palielinājusi sarežģītību un caurskatāmības trūkumu. Šobrīd nepastāv viena institūcija vai iestāde, ne nacionālā, ne starptautiskā līmenī, kurai būtu pilns pārskats vai izpratne par attīstību šajā jomā. Lietotājiem, iedzīvotājiem vai darba devējiem, situācija drīzāk pasliktinās, ne uzlabojas. Šajā brošūrā aprakstītā situācija norāda uz nepieciešamību turpināt starptautisko izglītību apliecinājošo dokumentu kartēšanu un pamazām izveidot sistēmu, kas atvieglotu lietotājiem izvērtēt attīstību.

Kvalitātes jautājumi ir fundamentāli svarīgi, jo nacionālajās kvalifikācijās kvalitāte ir centrālais jautājums, kurā tiek sistemātiski iesaistīts plašs ieinteresēto pušu loks un kas piesaista ievērojamu politisku uzmanību, turpretim starptautiskajās kvalifikācijās kvalitāte joprojām ir izšķiroši svarīga, taču to ir daudz grūtāk pilnībā izprast. Kaut gan tirgus spēki ir svarīgi (starptautisko uzņēmumu izsniegto izglītību apliecinājošo dokumentu lomā tieši atspoguļojas to stāvoklis tirgū), tomēr iedzīvotāji aizvien biežāk sastopas ar problēmu, kā nošķirt „blēdīgus” vai „viltus” izglītību apliecinājošos dokumentus no „nopietniem” izglītību apliecinājošiem dokumentiem, kuros atspoguļojas augsts izglītības līmenis. ISO un EN standarti ir spēlējuši zināmu lomu, tomēr nākotnē būs

nepieciešami daudz sistemātiski centieni izprast starptautisko izglītību apliecinošo dokumentu kvalitāti un tai pievērsties. Zināmā mērā šo izglītību apliecinošo dokumentu piešķirējiem jāklūst atbildīgākiem un gataviem būt atklātiem par tiem procesiem, kuru rezultātā tiek iegūts sertifikāts vai diploms.

Darbs nākotnē noritēs caurskatāmības un kvalitātes krustcelēs. Starptautiski izglītību apliecinošo dokumentu vispārējā nozīmība prasa, lai potenciālie lietotāji tām uzticētos. To iespējams sasniegt, tikai sistemātiski radot pārskatu par to, kas pastāv un kas top, kā arī sistemātiski pievērsties nepieciešamībai nodrošināt caurskatāmību un atklātību par procesu, kurā tiek iegūts kāds konkrēts izglītību apliecinošs dokuments. Gan starptautiskās, gan nacionālās kvalifikācijas ir vērtspapīri, kuriem nepieciešama uzticēšanās, lai tie varētu spēlēt savas lomas darba tirgū un sabiedrībā. Bez šīs uzticēšanās tie cieš neveiksmi un ļaunākajā gadījumā var maldināt iedzīvotājus un darba devējus.

Cedefop turpinās strādāt pie starptautiskajiem izglītību apliecinošiem dokumentiem, lai pievērstos caurskatāmībai un kvalitātei. Šis darbs noritēs ESCO un EKI kontekstā, taču arī centīsies radīt neatkarīgu un uzticamu pārskatu par attīstības tendencēm un to izpratni.

Bibliogrāfija

- Cedefop (2009). The relationship between sectoral qualifications and the European Qualifications Framework (EQF). Final report of the Cedefop study [nepublicēts].
- Cedefop (2009a). The shift to learning outcomes: policies and practices in Europe. Luxembourg: Publications Office. Cedefop Reference series; 72. <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/12900.aspx> [skatīts 16.3.2012.].
- Cedefop (2009b). The dynamics of qualifications: defining and renewing occupational and educational standards. Luxembourg: Publications Office. Cedefop Panorama series. <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/5053.aspx> [skatīts 16.3.2012.].
- Cedefop (2009c). The relationship between quality assurance and certification of VET in EU Member States. Luxembourg: Publications Office. Cedefop Panorama series. http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/5196_en.pdf [skatīts 16.3.2012.].
- Cedefop (2010). Changing qualifications: a review of qualifications practices and policies. Luxembourg: Publications Office. Cedefop Reference series; 84. http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/3059_en.pdf [skatīts 16.3.2012.].
- Cedefop (2011). Assuring quality in vocational education and training: the role of accrediting VET providers. Luxembourg: Publications Office. Cedefop Reference series; 90. http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/3061_en.pdf [skatīts 21.3.2012.].
- Council Decision 85/368/EEC of 16 July 1985 on the comparability of vocational training qualifications between the Member States of the European Community. Official Journal of the European Union L 199, 31.7.1985, pp. 56-59. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31985D0368:en:HTML> [skatīts 5.4.2012.].
- European Commission (2009). Investing in the future of jobs and skills: scenarios, implications and options in anticipation of future skills and knowledge needs for the transport and logistics sector. Policy summary. <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3280&langId=en> [skatīts 26.3.2012.].
- European Parliament; Council of the European Union (2008). Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European qualifications framework for lifelong learning. Official Journal of the European Union, C 111, 6.5.2008, pp. 1-7. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:111:0001:0007:EN:PDF> [skatīts 26.3.2012.].
- International Institute of Welding; International Authorisation Board (2005). International Welder (IW): Guideline of the International Institute of Welding. http://www.afs-asso.org/guides/IAB_089_rev3_Fr.pdf [skatīts 26.3.2012.].
- International Institute of Welding; International Authorisation Board (2007). Personnel with responsibility for welding coordination: minimum requirements for the education, examination and qualification. http://www.ewf.be/media/guidelineShortDocs/doc_7_doc_7_iab-252-07-personnel-responsibility-welding-coordination-short-version.pdf [skatīts 21.3.2012.].
- Nelson Brian (2009). Is Microsoft certification becoming worthless? <http://www.gocertify.com/articles/microsoft-certification-value.html> [skatīts 26.3.2012.].
- Newsletter: news and information about the EWF and the IAB/IIW (2010). Issue 27/2010. http://www.ewf.be/media/newsletterDocs/doc_28_newsletter_27_finalweb.pdf [skatīts 26.3.2012.].

Pilotprojekti

- EFA project: core competence framework for the European financial advisor.
- Equalifise project: methodological report on levelling qualifications in the financial services sector against the European qualification framework.
- CEN: European e-competence framework 1.0 – A common European framework for ICT professionals in all industry sectors.
- CEN: European e-competence framework 1.0 – Executive overview.
- CEN: Towards a European e-competence framework. A guideline for its development.
- CEN: User guidelines for application of the European e-competence framework.
- Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee on e-skills for the 21st century: fostering competitiveness, growth and jobs.
- EQF Hair project: guidance principles on use of EQF in the hairdressing sector.
- EQF-FRAME project: manual for referencing qualifications in tourism studies to the European qualifications framework for lifelong learning.
- EQF-FRAME project: the European qualifications framework and tourism studies – A comparative analysis of tourism systems of qualification – Austria, Greece, Italy, Malta, Slovenia and Spain.
- European agreement of implementation of the European hairdressing certificate (UNI Europa and Coiffure EU).
- European Commission Directorate General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities: employment in Europe 2008.
- European Parliament legislative resolution of 18 December 2008 on the proposal for a recommendation of the European Parliament and of the Council on establishment of a European quality assurance reference framework for vocational education and training.
- Orsa minore project: life on board – New sea-related jobs: set of competences for the seafarer in Europe, The seaman's training in Europe: desk analysis and the seaman's training: field analysis.
- Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on establishment of the European qualifications framework for lifelong learning.
- SQF-CON project: sectoral qualifications framework for the construction industry in Europe – Final report of the working group.
- Survey on supply and demand for training in EU countries (+ Norway), 2003, Jean-Pierre Narnio.
- TransEQFrame project: synthesis report on EQF testing.

I. Pielikums. Saīsinājumu saraksts

ACCA	Diplomētu sertificētu grāmatvežu asociācija
AM	Akreditācijas modelis
AMI	Starptautiskā Montessori asociācija
ANI	Autorizētas nacionālās institūcijas
ANISU	Autorizētas nacionālās institūcijas, kurām atļauts sertificēt uzņēmumus
ANSI	Amerikas Nacionālais standartu institūts
APIC	Kurss jaunā <i>Airbus</i> pilotu instruktoram
APT	<i>Airbus</i> pilotu pārejas kurss
ASTM	Amerikas Testēšanas un materiālu biedrība
ATC	Gaisa satiksmes kontrole
ATM	Eiropas gaisa satiksmes vadība
ATPL	Aviokompāniju transporta pilota licence
CAA	Apvienotās Karalistes Civilās aviācijas pārvalde
CCDE	<i>Cisco</i> sertificēts detālprojektēšanas eksperts
CCIE	<i>Cisco</i> sertificēts interneta darba eksperts
CCENT	<i>Cisco</i> sertificēts sākuma līmeņa tīklošanas tehniķis
CCNA	<i>Cisco</i> sertificēts tīkla asistents
CEFR	Eiropas Vienotā valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēma
CEN	Eiropas Standartizācijas organizācija
Cenelec	Eiropas Elektrotehnikas standartizācijas komiteja
CEPIS	Eiropas Profesionālo informātikas biedrību padome
CNS	Gaisa satiksmes komunikācija, navigācija un uzraudzība
CPE	Kembridžas angļu valodas prasmes
DOT	ASV Transporta departaments
EAB	Eiropas adhēzijas savienotājs
EAE	Eiropas adhēzijas inženieris
EAS	Eiropas adhēzijas speciālists
EASA	Eiropas Aviācijas drošības aģentūra
EAW	Eiropas alumīnija termālais metinātājs
EBTN	Eiropas banku izglītības tīkls
ECCW	Eiropas Padome sadarbībai metināšanā

ECDL	Datora un interneta prasmju apliecība
ECTS	Eiropas kredītpunktu pārneses un uzkrāšanas sistēma)
EDW	Eiropas MMA nirējs metinātājs;
EFCB	Eiropas Fonda sertifikāts banku darbībā
EHC	Eiropas frizieru sertifikāts
EOSE	Eiropas Sporta un nodarbinātības observatorija
EPW	Eiropas plastmasas metinātājs
EKI	Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra
ESCO	Eiropas prasmju/kompetenču, kvalifikāciju un profesiju klasifikācija
ESOL	Angļu valoda citu valodu runātājiem
ETS	Eiropas termālais uzsmidzinātājs
ETSI	Eiropas Telekomunikāciju standartu institūts
ETSP	Eiropas termālās uzsmidzināšanas praktiķis
ETSS	Eiropas termālās uzsmidzināšanas speciālists
EFW	Eiropas Metināšanas federācija
EWP-RW	Eiropas metināšanas praktiķis kontaktmetināšanā
EWS-RW	Eiropas metināšanas speciālists kontaktmetināšanā
FAA	ASV Federālā aviācijas pārvalde
FCCA	Diplomētu sertificētu grāmatvežu asociācijas biedrs)
FIVB	Starptautiskā volejbola federācija
GCA	No zemes kontrolēta piekļuve
GMDSS	Globālā jūras negadījumu un drošības sakaru sistēma
I/EWE	Starptautiskais/Eiropas metināšanas inženieris
I/EWIP	Starptautiskais/Eiropas metināšanas inspekcijas darbinieks
I/EWP	Starptautiskais/Eiropas metināšanas praktiķis
I/EWS	Starptautiskais/Eiropas metināšanas speciālists
I/EWT	Starptautiskais/Eiropas metināšanas tehnologs
IAB	Starptautiskā autorizācijas padome
IANS	Aeronavigācijas pakalpojumu institūts
IATA	Starptautiskā gaisa transporta asociācija
ICAO	Starptautiskā civilās aviācijas organizācija
ICDL	Starptautiskais datorprasmju sertifikāts
IIW	Starptautiskais metināšanas institūts
IMO	Starptautiskā jūras organizācija
IRCC	Starptautisko tiesnešu kandidātu kursi

ISIC	Starptautiskais visu ekonomisko aktivitāšu industriālās klasifikators
ISO	Starptautiskā standartizācijas organizācija
IW	Starptautiskais metinātājs
IWE	Starptautiskais metināšanas inženieris
IWIP	Starptautiskais metināšanas inspekcijas darbinieks
IWS	Starptautiskais metināšanas speciālists
IWSD	Starptautiskais metināto struktūru projektētājs
IWT	Starptautiskais metināšanas tehnologs
JAR-FCL	Kopējie aviācijas noteikumi lidojuma ekipāžas licencēšanai
MC	<i>Microsoft</i> sertificēts
MCA	<i>Microsoft</i> sertificēts arhitekts
MCITP	<i>Microsoft</i> sertificēts IT profesionālis
MCM	<i>Microsoft</i> sertificēts meistars
MCP	<i>Microsoft</i> sertificēts profesionālis
MCPD	<i>Microsoft</i> sertificēts profesionāls izstrādātājs
MCSA	<i>Microsoft</i> sertificēts sistēmu administrators
MCTS	<i>Microsoft</i> sertificēts tehnoloģiju speciālists
NACE	Eiropas Kopienas ekonomisko aktivitāšu klasifikācija
NDT	Nesagraujošā testēšana
NKI	Nacionālā kvalifikāciju ietvarstruktūra
OJT	Mācības darbavietā
OJTI	Mācību darbavietā instruktors
PMI	Projektu vadības institūts
SAFA	Ārzemju gaisa kuģu drošības novērtēšanas programma
SARP	Standarti un rekomendētās prakses
SEM	Standarta eksaminācijas modelis
SES	Vienota Eiropas gaisa telpa
SESAR	Vienotas Eiropas gaisa telpas satiksmes vadības pētījums
STCW	Konvencija par jūrnieku sagatavošanu, sertifikāciju, kā arī sardzes pildīšanu

II. Pielikums. Novērojot citu pasauli: ASV Darba departaments – *Career one-stop*

Viena pietura karjerai (*career one-stop*) ir ASV Darba departamenta izveidots liels interneta portāls kā rīks darba meklētājiem, studentiem, uzņēmumiem un karjeras profesionāļiem. To sponsorē ASV Darba departaments, un tas aptver visu veidu izglītību apliecinātos dokumentus, tostarp starptautiskās. Šī interneta vietne nodrošina iespēju to pārlūkot pēc šādi klasificētām profesijām:

- Arhitektūra un inženierzinātnes;
- Mākslas, dizains, izklaide, sports un mediji;
- Celtniecība un teritorijas attīrīšana un uzturēšana;
- Uzņēmējdarbība un finanšu operācijas;
- Kopienas un sociālie pakalpojumi;
- Datori un matemātika;
- Celtniecība un ieguve;
- Izglītība un bibliotēka;
- Lauksaimniecība, zvejniecība un mežsaimniecība;
- Ēdienu gatavošana un saistīti pakalpojumi;
- Veselības aprūpes praktiķis un tehniķis;
- Veselības aprūpes atbalsts;
- Ierīkošana, apkope un labošana;
- Juridiskās;
- Dzīvības, fiziskās un sociālās zinātnes;
- Vadība;
- Birojs un administratīvs atbalsts;
- Personiskā aprūpe un pakalpojumi;
- Ražošana;
- Aizsardzības pakalpojumi;
- Pārdošana un saistīti;
- Transports un materiālu pārvietošana.

Zem katras profesiju grupas nosaukuma ir tālāks sadalījums, kas transporta un materiālu pārvietošanas sadaļā ir šāds:

- Lidmašīnu kravas iekraušanas uzraugi;
- Lidlauku darbību speciālisti;
- Avioliņiju piloti, otrie piloti un lidojumu inženieri;
- Ātro palīdzību šoferi un apkalpotāji, izņemot neatliekamās palīdzības tehniskos medicīnas darbiniekus;
- Automašīnu un ūdens transporta līdzekļu apkalpojošais personāls;
- Tiltu un slūžu sargi;
- Autobusu šoferi; skolu vai īpašu klientu autobusus;
- Ūdens transporta līdzekļu kapteiņi, kapteiņu palīgi un piloti;
- Transporta līdzekļu un iekārtu apkopēji;

- Komerctransporta piloti;
- Pārvadājumu veicēji un sargi;
- Ceļamkrāņu un torņu vadītāji;
- Bagaru vadītāji;
- Automašīnu vadītāji;
- Ekskavatoru un iekrāvēju vadītāji, vienkausa ekskavatora vadītāji;
- Palīgu, strādnieku, nesēju tiešie uzraugi;
- Pārvadāšanas, kravu pārvietošanas un transporta līdzekļu vadītāju tiešie uzraugi;
- Stjuarti;
- Gāzes kompresijas un gāzes sūkņu staciju operatori;
- Kravas automašīnu un vilcēju vadītāji;
- Celtnu un vinču vadītāji;
- Rūpniecisko kravas automašīnu un traktoru vadītāji;
- Strādnieki un kravu, krājumu un materiālu krāvēji, palīgi;
- Vieglo furgonu vai piegādes automašīnu vadītāji;
- Iekraušanas mašīnu operatori, raktuves;
- Lokomotīvu inženieri;
- Lokomotīvu kurinātāji;
- Iekārtu padevēji un produkcijas izkrāvēji;
- Materiālu krāvēji un citi;
- Raktuvju vagoniņu vadītāji;
- Autotransporta, visu citu veidu, vadītāji;
- Motorlaivu vadītāji;
- Pakotāji un saiņotāji, palīgi;
- Stāvvietu uzraugi
- Sūkņu operatori, izņemot gāzes un naftas sūkņus;
- Dzelzceļa darbinieki, visi citi;
- Šķīrotavu darbinieki, drezīnu vadītāji un lokomotīvu tehniķi;
- Dzelzceļa bremzēšanas, signālu un pārmiju operatori;
- Dzelzceļa konduktori un šķīrotavu pārziņi;
- Atkritumu un otrreizējo izejvielu savācēji;
- Jūrnieki un kuģu eļļotāji;
- Kuģu inženieri;
- Metro un tramvaju vadītāji;
- Cisternu, kravas automašīnu un kuģu krāvēji;
- Taksometru un limuzīnu vadītāji;
- Satiksmes tehniķi;
- Transporta stjuarti, izņemot lidmašīnu stjuartus;
- Satiksmes inspektori;
- Visu veidu transporta strādnieki;
- Naftas un gāzes pumpju operatori.

Visas šīs sistēmas pamatā ir „sertifikācija”, kas parasti ir eksāmens vai ar darbu saistīta akreditācija. Sertifikācija ir dokumenti, ko personai izsniedz ārēja organizācija, lai paziņotu par to,

ka ir sasniegts noteikts prasmju līmenis, potenciālam vai pašreizējam darba devējam, vai, dažos gadījumos, regulējošai atbildīgajai iestādei. Lai izglītību apliecinošo dokumentu iekļautu sertifikāciju meklētājā, tai jāpieprasa izglītība, darba pieredze vai eksāmens; tā nevar būt valsts pieprasīta licence, kaut gan iespējams, ka pēc tās var iegūt licenci. Tai jānodrošina sertifikācija, kas dokumentē izglītības, darba pieredzi vai eksāmena nolikšanu šai profesijai vai sertifikācijai. Visa šī sistēma ir atvērta starptautiskiem izglītību apliecinošiem dokumentiem.

Katrs izglītību apliecinošs dokuments, pateicoties atbilstošai saitei, sniedz informāciju par saturu, nodrošinātāju un izglītību apliecinošo dokumentu piešķiršanas procesu. Ja paņem kā piemēru IT kvalifikāciju, piemēram, *Microsoft* sertificēto sistēmu administratoru, gandrīz visās valstīs pastāvošo starptautiska izglītību apliecinoša dokumenta veidu, tad var viegli atrast jebkuru papildu informāciju.

Sertifikācija Microsoft sertificēts sistēmu administrators:

Microsoft Windows 2000 serveris

Sertifikācijas aprakstā minēts, ka šī sertifikācija domāta administratoriem, kuri vēlas demonstrēt savas spējas veiksmīgi ieviest, vadīt un nodrošināt traucējummeklēšanu *Microsoft Windows 2000* servera vides (ir arī atjaunināti sertifikāti citām *Windows* versijām). Sertificējošā organizācija ir *Microsoft* korporācija, un sertifikācijas detalizācija, cita starpā, sniedz informāciju par eksāmena veidu (pieprasīts mutvārdu vai rakstisks), kā arī par iespējām sertifikāciju atjaunot. Ir teikts, ka „*Microsoft* sertifikācija ļauj jums uzturēt savas prasmes tā, lai tās būtu nozīmīgas, piemērojamas un konkurētspējīgas. Turklāt *Microsoft* sertifikācija ir visā pasaulē atzīts nozares standarts – kas ļauj pavērt durvis jaunām darba iespējām. Pēc *Microsoft* sertifikāta iegūšanas spēsiet izmantot dažādas priekšrocības, kas pieejamas vai nu MCP, vai MOS biedru mājas lapā”.

III. Pielikums. Starptautiskās kvalifikācijas, sertifikācijas un licences

IKT sertifikācijas

Zemāk tabulā indikatīvi uzskaitītas *Microsoft* sertifikācijas pēc to nosaukuma, sniegts arī apraksts, kā tās ļauj IT profesionāļiem parādīt un apliecināt savas prasmes un pieredzi.

MCTS	<i>Microsoft</i> sertificēta tehnoloģiju speciālista (MCTS) ļauj IT profesionāļiem koncentrēties uz konkrētām tehnoloģijām un izcelties, uzrādot padziļinātas zināšanas un padziļinātu specializāciju.
MCITP	<i>Microsoft</i> sertificēta IT profesionāļa (MCITP) sertifikācija ļauj IT profesionāļiem nodemonstrēt visaptverošas prasmes IT infrastruktūru plānošanā, izmantošanā, atbalstīšanā, uzturēšanā un optimizācijā.
MCDST	<i>Microsoft</i> sertificēta lietotāju atbalsta tehniķa (MCDST) sertifikācija ļauj IT profesionāļiem nodemonstrēt tehniskas un klientu apkalpošanas prasmes datortehnikas un programmatūras traucējummeklēšana <i>Microsoft Windows</i> vidēs.
MCSA	<i>Microsoft</i> sertificēta sistēmu administratora (MCSA) sertifikācija ļauj IT profesionāļiem demonstrēt savas spējas administrēt tīklu un sistēmu vidi, izmantojot <i>Windows server 2003</i> balstītus biznesa risinājumus. Piezīme: attiecībā uz jaunākām <i>Microsoft</i> tehnoloģijām, tādām kā <i>Microsoft exchange server 2010</i> , <i>Windows server 2008</i> vai <i>Microsoft SQL server 2008</i> jums jāiegūst MCITP sertifikācija.
MCDBA	<i>Microsoft</i> sertificēta datu bāzu administratora (MCDBA) sertifikācija ļauj IT profesionāļiem demonstrēt savu spēju izstrādāt, realizēt un administrēt <i>Microsoft SQL</i> servera datu bāzes.
MCSE	<i>Microsoft</i> sertificēta sistēmu inženiera (MCSE) sertifikācija ļauj IT profesionāļiem demonstrēt savu spēju izstrādāt un realizēt infrastruktūras risinājumu, izmantojot <i>Windows server 2003</i> balstītus risinājumus. NB!: Jaunākām <i>Microsoft</i> tehnoloģijām tādām kā <i>Exchange server 2010</i> , <i>Windows server 2008</i> vai <i>SQL server 2008</i> iesakām iegūt MCITO sertifikāciju.
Microsoft sertificēts tehnoloģiju speciālists darbam ar Microsoft Dynamics	<i>Microsoft</i> sertificēta tehnoloģija speciālista sertifikācija ļauj IT profesionāļiem demonstrēt savas prasmes darbā ar <i>Microsoft dynamics</i> un saistītiem biznesa produktiem.
Microsoft sertificēts IT profesionālis darbam ar Microsoft Dynamics	<i>Microsoft</i> sertificēta profesionāļa sertifikācija ļauj IT profesionāļiem demonstrēt profesionālās prasmes darbā ar <i>Microsoft dynamics</i> vienā no trim jomām: lietojumkomplekti, izstrādātājs vai instalēšana un konfigurēšana.
MTA	<i>Microsoft</i> tehnoloģiju asistenta (MTA) sertifikācija palīdz studentiem izpētīt karjeras iespējas tehnoloģiju nozarē, sagatavoties tālākām studijām un MCTS eksāmeniem, kā arī demonstrēt fundamentālas zināšanas par datortehniku un IT infrastruktūru.

Jūrnieki

Direktīva 2008/106/EK iezīmē minimālos izglītības līmeņus jūrniekiem. Direktīva, attiecinot tos uz Starptautiskās Jūras organizācijas noteiktajiem standartiem, nostiprina šīs prasības, ieviešot tās Eiropas tiesībās.

Kapteiņa un klāja nodalījums

- Virsnieku, kuri atbild par navigācijas sardzi uz kuģiem ar bruto tonnāžu 500 vai lielāku, sertifikāts;
- Kapteiņu un kapteiņu vecāko palīgu uz kuģiem, kuru bruto tonnāža ir 500 vai lielāka, sertifikāts;
- Ierindas jūrnieku, kuri ir navigācijas sardzes daļa, sertifikāts.

Mašīntelpa

- Mašīntelpas sardzes virsnieku personāla vadītā mašīntelpā vai norīkotu dežūrmehāniķu mašīntelpā ar periodisku bezapkalpes vadību sertifikāts;
- Vecāko mehāniķu un otro mehāniķu uz kuģiem, kuru galveno dzinēju jauda ir 3 000 kW vai lielāka, sertifikāts;
- Vecāko mehāniķu un otro mehāniķu uz kuģiem, kuru galveno dzinēju jauda ir no 750 kW līdz 3 000 kW, sertifikāts;
- Ierindas jūrnieku, kuri veido sardzes daļu personāla vadītā mašīntelpā vai ir norīkoti pildīt pienākumus mašīntelpā ar periodisku bezapkalpes vadību, sertifikāts.

Radiosakari un radiosakaru personāls.

- GMDSS radiosakaru personāla sertifikāts.

Personāls uz noteiktu veidu kuģiem

- Tankkuģu kapteiņu, virsnieku un ierindas jūrnieku sertifikāts;
- Ro-ro pasažieru kuģu kapteiņu, virsnieku, ierindas jūrnieku un pārējā personāla sertifikāts.
- Kapteiņu, virsnieku, matrožu un pārējā pasažieru kuģu, kas nav ro-ro tipa pasažieru kuģi, sertifikāts.

Ārkārtas, darba drošības, medicīniskās aprūpes un glābšanas funkcijas.

- Visu jūrnieku pamata sagatavošanas un instruktāžas sertifikāts;
- Sertifikāts par profesionālu sagatavotību darbam ar peldošiem glābšanas līdzekļiem, glābšanas laivām un ātrgaitas glābšanas kuteriem;
- Progresīvās ugunsdzēsības sertifikāts;
- Sertifikāts par pirmo medicīnisko palīdzību un medicīnisko aprūpi.

Aviācija

Vieglā lidaparāta pilota apliecība – LAPL

- LAPL lidmašīnām – (A);
- LAPL helikopteriem – LAPL(H);
- LAPL planieriem – LAPL(S);
- LAPL gaisa baloniem – LAPL(B).

Privātpilota apliecība (PPL), planiera pilota apliecība (SPL) un gaisa balona pilota apliecība (BPL)

- PPL lidmašīnām – PPL(A);

- PPL helikopteriem – PPL(H);
- PPL dirižabjiem – PPL(As);
- Planiera pilota apliecība (SPL);
- Gaisa balona pilota apliecība (BPL).

Komercpilota apliecība – CPL

- Lidmašīnu kategorija – CPL(A).

Daudzpilotu apkalpes pilota apliecība – MPL

- Apliecība.

Aviokompāniju transporta pilota licence – ATPL

- Gaisa kuģu kategorija – ATPL(A);
- Helikopteru kategorija – ATPL(H).

Instrumentālo lidojumu kvalifikācija – IR

- Lidmašīnu kategorija;
- Helikopteru kategorija;
- Gaisa kuģu kategorija.

Klases un tipi

- Lidmašīnu kategorija;
- Helikopteru kategorija;
- Vertikālās pacelšanās un nosēšanās gaisa kuģu kategorija;
- Dirižabju kategorija.

Papildu kvalifikācijas

- Akrobātisko lidojumu kvalifikācija;
- Planiera vilkšanas un reklāmkaroga vilkšanas kvalifikācija;
- Nakts lidojumu kvalifikācija;
- Kalnu lidojumu kvalifikācija;
- Pārbaudes lidojumu kvalifikācija.

Instruktori

- Lidojumu instruktors – FI;
- Tipu kvalifikācijas instruktors – TRI;
- Klases kvalifikāciju instruktors – CRI;
- Instrumentālo lidojumu kvalifikācijas instruktors – IRI;
- Lidojumu trenāžieru instruktors – SFI;
- Daudzpilotu apkalpes sadarbības instruktors – MCCI;
- Trenāžieru mācību lidojumu instruktors – STI;
- Kalnu lidojumu instruktors – MI;
- Pārbaudes lidojumu instruktors – FTI.

Eksaminētāji

- Lidojumu eksaminētājs – FE;

- Tipveida kvalifikācijas eksaminētājs – TRE;
- Instrumentālo lidojumu kvalifikācijas eksaminētājs – IRE;
- Trenažieru lidojumu eksaminētājs – SFE;
- Lidojumu instruktoru eksaminētājs – FIE.

IV. Pielikums. Metināšanas vadlīnijas

Teorētiskā izglītība

Piemērs, kas ietverts vadlīnijās 1.modulim: Metināšanas procesi un ierīces:

Vispārējs ievads metināšanas tehnoloģijā

IMT mērķis		
Saprast (iegūt zināšanas vispārējai izpratnei) par metināšanas procesu attīstības tendencēm, tostarp pieņemot terminoloģiju, standartus un saīsinājumus.		
Apjoms	Kontakt- stundas	IMT 3 P1³⁹ = 3
Vēsture		x
Definīcijas		x
Metināšanas procesa shematisks attēlojums		x
Terminoloģija		x
Attēls un īss apraksts ar īpašībām		x
Biežāk sastopamo metināšanas procesu piemērojamība		x
Vispārēja metināšanas pielietojamība		x
Metināšanas procesā izmantotie saīsinājumi		x
Metināšanas procesā lietotie norādījumi		x
Metināšanas procesu klasifikācija (IIW, ISO, CEN un nacionālie standarti)		x
IMT sagaidāmie rezultāti:		
1. Detalizēti izklāstīt atšķirības starp svarīgākajiem metināšanas procesu tipiem, proti, loka metināšana, kontaktmetināšana, metināšana ar liesmu, kalšana, utt.		
2. Atšķirt procesus, atsaucoties uz standartiem.		
3. Atpazīt metināšanas procesu pēc bieži lietotajiem saīsinājumiem.		
4. Izskaidrot metināšanas vēsturisko attīstību.		

Praktiskās mācības

Studentiem, cik vien iespējams, jāiepazīst ar nepareizu dažādu metināšanas izmantošanu saistītajām problēmām un tipiskiem defektiem, tāpēc vingrinājumu laikā studentus vada prasmīgi pasniedzēji.

Praktisko mācību stundas: 60 (acetilēna un skābekļa metināšana un griešana 6, MMA 10, TIG 10, MIG/MAG + pulverserdes loka metināšana 14, procesu demonstrēšana vai video ierakstu rādīšana 20). Kandidātus var atbrīvot no praktiskajām mācībām, vērtējot katru procesu atsevišķi, ja viņi spēj uzrādīt praktisku pieredzi un/vai mācības konkrētajā procesā.

³⁹ P1= maksimālais mācību stundu skaits, ko var iekļaut

Eksāmens un izglītību apliecinošs dokuments

Šīs vadlīnijas cenšas sasniegt saskaņu un vienotu standartu profesionālu metināšanas inženieru eksāmenos un izglītību apliecināšos dokumentos. Nacionālās metināšanas organizācijas, būdamas Starptautiskā metināšanas institūta biedres, parasti atzīst jebkurā dalībvalstī izdotus metināšanas inženieru diplomus, kas izdoti pēc eksāmena, kas noturēts saskaņā ar šīm vadlīnijām. Izglītībai jābūt realizētais saskaņā ar šīm IIW vadlīnijām, bet eksāmeni jāriko IIW autorizētai iestādei. Parasti nacionālā autorizētā iestāde ir nacionālā metināšanas organizācija, kas ir IIW biedre, bet var būt arī cita organizācija, ja IIW dalīborganizācija tam piekrīt.

Jebkuram izglītības kursam, kursa beigās notiek Starptautiskā metināšanas institūta eksāmens, jābūt autorizētās nacionālās iestādes apstiprinātam. Ir jābūt pietiekam skaitam skolotāju kursa pasniegšanai, lai nodrošinātu adekvātu būtisko specializēto zināšanu un industriālās pieredzes pārstāvību mācību programmas noseigšanai.

Eksāmenu uzrauga eksaminācijas padome kas darbojas nacionālās autorizētās iestādes vārdā. Šādējādi tiek uzturēta eksaminācijas sistēmas neatkarība, integritāte un taisnīgums. Pie eksāmena, kas dod starptautiskā metināšanas inženiera diplomu, tiek pieļauti tikai tie, kas:

- (a) Kuri atbilst minimālajām prasībām, kas noteiktas piekļuves nosacījumu sarakstā;
- (b) Standarta ceļā – apmeklējuši vismaz 90% no NAI apstiprinātā kursa, saskaņā ar šīm vadlīnijām. Par izņēmumiem ir tiesīga lemt NAI.
- (c) Pabeiguši NAI iestādes apstiprinātu tālmācības kursu, kas atbilsti vadlīniju IAB 195-2004 prasībām;
- (d) Alternatīvā ceļā – sekmīgi izturējuši detalizētu NAI vērtējumu.

Vadlīnijas nosaka minimālās prasības eksāmeniem, un nacionālās autorizētās iestādes, ja vēlas, var noteikt augstākas prasības. Tālāk aprakstītās eksaminācijas procedūras veidotas tā, lai pārbaudītu kandidāta zināšanas un izpratni par dažādām situācijām metināšanas tehnoloģijā. Katram no šiem moduļiem ir rakstveida un mutvārdu eksāmeni:

- (a) Metināšanas procesi un ierīces;
- (b) Materiāli un to režīms metināšanas laikā;
- (c) Konstrukcija un projekts;
- (d) Ražošana un lietojumkomplektu inženiertehniskie risinājumi.

Eksaminācijas padome ir tiesīga izlemt, vai eksāmens būs:

- (a) Virkne esejas tipa jautājumu, kas aptvers visu jomu vai moduli; vai
- (b) Virkne jautājumu ar atbilžu variantiem, kas aptvers visu jomu vai moduli;

vai

- (c) (a) un (b) kombinācija.

Rakstiskie un mutvārdu eksāmeni var būt vienlīdz svarīgi (50%), taču eksaminācijas padome var brīvi noteikt mutvārdu eksāmena svaru diapazonā no 40% līdz 60%. Par jebkurām izmaiņām jāpaziņo pirms eksāmena sākuma. Lai noliktu eksāmenu, kandidātiem jāiegūst vismaz 60% no maksimālā vērtējuma katrā modulī. Visi moduļi jānobeidz trīs gadu laikā pēc pirmā (modulārā) eksāmena. Ja kandidāts izkrīt eksāmenā, individuāli nolikto IWE eksāmena daļu derīguma trīs gadu termiņu iespējams pagarināt ar vadošā vērtētāja lēmumu, ja NAI nav bijis iespēju šo trīs gadu laikā organizēt nepieciešamo atkārtoto eksamināciju.

Ja netiek nolikts eksāmens kādā atsevišķā modulī, tad atkārtoti eksāmens jāliek tikai šajā modulī. Eksāmens atkārtoti jākārtu divu nedēļu līdz 15 mēnešu laikā pēc sākotnējā eksāmena, un, ja eksāmens netiek nolikts atkārtoti, tad ir atļauts tikai vēl viens mēģinājums 15 mēnešu laikā no otrā eksāmena datuma. Ja kandidāti izkrīt trīs reizes jebkurā no moduļiem, viņiem ir jāatkārto mācības moduļos, kuros ir izkrituši, un atkārtoti jāliek eksāmeni visos moduļos. Ja kandidātiem šķiet, ka eksaminācijas procesā attieksme pret viņiem ir bijusi netaisnīga, viņiem ir tiesības pārsūdzēt to

nacionālajā autorizētajā iestādē. Pēc sekmīgas eksāmena nokārtošanas nacionālā autorizētā iestāde izsniedz kandidātam diplomu.

CEDEFOP

Eiropas Profesionālās izglītības
attīstības centrs

Starptautiskās kvalifikācijas

Luksemburga:
Eiropas Savienības Publikāciju birojs

Starptautiskās kvalifikācijas

Pieaug to kvalifikāciju – sertifikātu un diplomu – skaits, kuras tiek piešķirtas starptautiskajā līmenī, ārpus nacionālo atbildīgo iestāžu jurisdikcijas. Šos „ne-valsts” izglītību apliecinošos dokumentus izveido un piešķir plašs iestāžu, organizāciju un uzņēmumu spektrs, dažādos nolūkos. Šo ārkārtīgo izglītību apliecinošo dokumentu dažādību vieno tas, ka tās neierobežo kāda konkrēta nacionālā sistēma vai teritorija. Visu šo izglītību apliecinošo dokumentu apmaiņas vērtība tiek noteikta ārpus tradicionālajām, nacionālajām kvalifikāciju sistēmām. No tā izriet daži būtiski jautājumi un izaicinājumi gan politikas veidotājiem, gan lietotājiem – gan individuāliem pilsoņiem, gan darba devējiem. Šis ziņojums ir pirmais mēģinājums palielināt caurskatāmību šajā jomā, it īpaši, norādot uz esošajiem avotiem, kā arī paskaidrojot kartēšanā un analizē izmantojamās jēdzienus.

CEDEFOP

Eiropas Profesionālās izglītības
attīstības centrs

Europe 123, 570 01 Thessaloniki (Pylea) GREECE
PO Box 22427, 551 02 Thessaloniki, GREECE
Tālrunis: + 30 2310490111, Fakss: + 30 2310490020, E-pasts: info@cedefop.europa.eu

Ienāciet mūsu portālā: <http://www.cedefop.europa.eu>